

Pro gradu -tutkielma
Maantiede
Kulttuurimaantiede

Eläinsuojelun globalisaatio:
Kulkukoirien virta ulkomailta Suomeen

Johanna Raikaa

2012

Ohjaaja:
Tommi Inkinen

HELSINGIN YLIOPISTO
MAANTIETEEN LAITOS

PL 64 (Gustaf Hällströmin katu 2)
00014 Helsingin yliopisto

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty/Section Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Geotieteiden ja maantieteen laitos	
Tekijä – Författare – Author Johanna Raikaa			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Eläinsuojelun globalisaatio - Kulkukoirien virta ulkomailta Suomeen			
Oppiaine – Läroämne – Subject Maantiede			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro Gradu – tutkielma		Aika – Datum – Month and year Lokakuu 2012	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 95 s. 25 liites.
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>Tutkin Pro Gradussani eläinsuojelun globalisoitumista ja sen seurauksia keskittyen Suomeen ulkomailta tuotuihin ns. rescuekoiiriin ja ilmiön vaikutuksiin. Rescuekoira ei terminä ole virallinen, mutta se on vakiintunut yleiseen käyttöön puhuttaessa ulkomaisista koiratarhoista tai kadulta peräisin olevista koirista. Näkökulma tutkimukseeni on maantieteellinen ja tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä voidaan nähdä eläinmaantiede, terveystieteet ja globalisaatioteoriat.</p> <p>Tutkimusaineiston olen kerännyt havainnoimalla koiratarhalla, josta on tuloksena kuvaus ”elämää koiratarhalla”, jonka tarkoituksena on antaa esimerkinomainen kuvaus siitä millaista on elämä koiratarhalla. Suomeen tuotujen rescuekoirien omistajilta olen kerännyt kyselyaineiston, jossa kartoitan esimerkiksi mistä Suomeen tuodaan rescuekoiria, millaisia koiria tuodaan ja miksi. Kysely on tehty e-lomakkeella ja siihen oli mahdollista vastata Internetissä loppusyksystä 2010 tammikuuhun 2011. Vastauksia kyselyyn tuli 467. Tavoitteenani oli saada vastaukset seuraaviin tutkimuskysymyksiin: 1. Mistä ja miksi juuri sieltä Suomeen tuodaan rescuekoiria? ja 2. Millaisia seurauksia rescuekoirien tuontiin saattaa liittyä?</p> <p>Tutkimukseni on luonteeltaan kvalitatiivinen ja tulokset olen analysoinut luokittelemalla vastauksia. Lisäksi olen käyttänyt kuvaavia tunnuslukuja, tehnyt ristiintaulukoita riippuvuuksien osoittamiseksi ja hyödyntänyt khiinneliötestiä tulosten merkitsevyyden arvioinnissa.</p> <p>Rescuekoiria on tuotu Suomeen eniten Virosta, Espanjasta ja Venäjältä. Koirista valtaosa (91,6 %) on tuotu Suomeen jonkin koiria tuovan yhdistyksen kautta, joten koiria tuodaan ensisijaisesti sieltä missä on tarjontaa ja mistä järjestöt laajamittaisesti koiria tuovat. Maantiede vaikuttaa tuontiin, sillä tuontisäädökset eri maista vaihtelevat esimerkiksi tautien esiintymisen (terveysmaantiede) mukaan. Lisäksi tuontiin vaikuttaa esimerkiksi maan sijainti ja kulkuyhteydet. Globalisaation seurauksena ns. ruohonjuuritason eläinsuojelukin on siirtynyt maiden rajojen yli. Tieto on Internetin kautta helposti ja nopeasti kaikkien saatavilla ja ihmiset sekä eläimet matkustavat enemmän kuin milloinkaan ennen.</p> <p>Rescuekoirien tuonnin jatkuminen vaatii kysyntää. Suomessa on kysyntää kohtuullisen edullisille sekarotuisille, mutta tarjonta ei ole riittävää. Kyselyyn vastanneista huomattavan moni ilmaisi, että olisi mielellään ottanut myös suomalaisen kodinvaihtajan, mutta näistä ei ole riittävää tarjontaa.</p> <p>Rescuekoirien tuonti voidaan nähdä eläinsuojelutekona. Tuonti ei auta ratkaisemaan lähtömaan kulkukoiraongelmaa, mutta muuttaa kyseisen koiran elämän. Mahdollisesti lähtömaan tarhalla myös vapautuu paikka toiselle koiralle. Lisäksi joku saa koiran. Koiria tuovat järjestöt pyrkivät yleensä parantamaan kulkukoirien oloja myös lähtömaassa koirien tuonnin ohella.</p> <p>Rescuekoirien tuonnissa on erilaisia riskejä. Tautiriski alueilta, joissa esiintyy vakavia tartuntatauteja on todellinen. Laittomia maahantuonteja tapahtuu, jonka lisäksi tuontisäädösten noudattaminen ei poista tautiriskiä kokonaan. Eri tavoin sairaita koiria tuodaan myös tietoisesti, mikä on eettisesti arveluttavaa. Alkuperältään kyseenalaisten koirien terveys ja luonne eivät ole tiedossa ja uusi omistaja ei ole välttämättä osannut varautua mahdollisiin vaikeuksiin. Tämä voi johtaa siihen, että koira vaihtaa kotia Suomessa. Kyselyyn vastanneet kuitenkin toivat valtaosin esille tyytyväisyytensä rescuekoiran hankintaan, vaikka jonkinlaisia ongelmia olisi ilmennyt ja huomattavan moni totesi, ettei ollut kokenut lainkaan vaikeuksia.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords globalisaatio, terveystieteet, eläinmaantiede, rescuekoira, kulkukoira, tautiriski, eläinsuojelu			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Kumpulan tiedekirjasto			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty/Section Faculty of Science		Laitos – Institution – Department Department of Geosciences and Geography	
Tekijä – Författare – Author Johanna Raikaa			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Globalization of animal conservation - The import of homeless dogs from abroad to Finland			
Oppiaine – Läroämne – Subject Geography			
Työn laji – Arbetets art – Level Master's Thesis		Aika – Datum – Month and year October 2012	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 95 p.
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>In this study, I have examined the globalization of animal conservation, emphasizing the so called rescue dogs which are imported to Finland from abroad, as well as the consequences of this phenomenon. 'Rescue dog' is not an official term but it is widely used concerning dogs coming from shelters or streets. In this study, the point of view is geographical. Animal geography, health geography and globalization theories can be seen as my theoretical context.</p> <p>The aim of the study was to get answers to the following questions: 1. From where are rescue dogs imported to Finland and why from these specific countries? 2. What kind of consequences might follow when importing rescue dogs? In addition, I found out what kinds of dogs are imported, what the owners think about their dogs and the adoption process and why.</p> <p>This study is qualitative in nature. The study methods included questionnaire survey (aimed at the owners of rescue dogs, 467 answers) and observation (in a dog shelter). I analyzed the results mostly by classifying the answers. In addition, I counted frequencies and percentages and did cross-tabulation to show dependencies, and used chi square -test when analyzing the significance of the results.</p> <p>Rescue dogs are mostly imported to Finland from Estonia, Spain and Russia. Most of the dogs (91.6 %) are imported by organizations. Thus the rescue dogs come primarily from countries where the Finnish organizations are most widely working. These countries of origin have also big enough supply of "the right kind of dogs". Geography has an effect on imports, because import rules between the countries vary, for example because of different distribution of diseases (health geography). In addition, imports are, for example, affected by the location of a country (both the physical location and accessibility). As a result of globalization, so called small scale animal conservation has crossed country lines. Information is easily and quickly available from the Internet, and travelling is more popular than ever.</p> <p>Continuing the import of rescue dogs requires a demand. In Finland, we have a demand for low cost, small and easy to handle mix-breed dogs, but there is not enough supply. A considerable number of respondents revealed that they would have been also happy to take a Finnish home switcher. The import of rescue dogs can be seen as animal conservation. Import does not help to solve the street dog problem in the country of origin, but it will change the life of a single dog. Getting one dog out of the shelter means that there will be a free place in the shelter for another dog. In addition, someone gets a dog. Organizations, besides bringing the dogs to Finland, are usually also trying to improve the general conditions of the street dogs and shelter dogs in the country of origin.</p> <p>The import of rescue dogs can cause different kinds of risks. The disease risk from the areas that have serious infectious diseases is real. Illegal imports happen, and following the import rules does not prevent the spreading of all diseases. Dogs that are sick in different ways are also imported consciously, which can be seen ethically questionable. Both the health and character of a dog of unknown origins can be a surprise, and might cause problems to the new owner, and thus lead to abandonment. The respondents, however, were mostly very satisfied with getting a rescue dog, even though some problems had been revealed. In addition to the risk of diseases and the phenomenon of rotation of rescue dogs, sometimes also a risk of puppy mills has been associated with rescue dogs.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords globalization, health geography, animal geography, rescue dog, street dog, disease risk, animal conservation			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Kumpula science library			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	1
2. Lähtöolettamukset	3
3. Eläinsuojelu osana ympäristönsuojelua	4
4. Kulkukoira-ilmiö	6
4.1. Ratkaisuyrityksiä kulkukoiraongelmaan	13
5. Maantieteellinen tutkimustausta	16
5.1. Tutkimuksen teoreettinen kehikko	16
5.2. Eläinmaantiede	17
5.3. Globalisaatio	20
5.4. Terveysmaantiede	23
6. Tuontisäädökset	24
6.1. Lemmikkieläinten tuonti EU-maista	24
6.2. Tuonti EU:n ulkopuolelta	25
6.3. Kaupallinen tuonti	26
6.4. Mitä jos tuontivaatimukset eivät täyty?	27
6.5. Pohdintaa tuontivaatimuksista	28
7. Tautiriskit	29
7.1. Rabies	29
7.2. Leishmanioosi	32
7.3. Ekinokokkoosi	34
7.4. Muita zoonooseja	35
7.5. Muita tautiriskejä	36
8. Koiria Suomeen tuovat yhdistykset	38
9. Eri tahojen kannanottoja rescuekoirien Suomeen tuomisesta	41
10. Aineisto ja menetelmät	42
10.1. Havainnointi	43
10.2. Merkitsevyys	44
10.3. Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	45
11. Tulokset ja pohdinta	47
11.1. Elämää koiratarhalla	47
11.2. Rescuekoirien omistajille suunnattu kysely	51
11.3. Tulosten merkitsevyys	78
11.4. Vastaukset tutkimuskysymyksiin	79
12. Johtopäätökset	82
KIRJALLISUUS	84
LIITTEET	

1. Johdanto

Eläinten kohtelussa on runsaasti vaihtelua maittain. Suomessa ei nykyisin ole kulkukoiria toisin kuin monissa muissa maissa. Sen lisäksi, että kulkukoirat ovat usein eläinsuojelullinen ongelma, aiheuttavat ne myös erilaisia riskejä ympäristölle, kuten tautivaaran ihmisille ja muille eläimille.

Tutkin eläinsuojelun globalisoitumista ja sen seurauksia keskittyen Suomeen ulkomailta tuotuihin ”rescuekoiriin” ja ilmiön vaikutuksiin. Rescuekoira ei terminä ole virallinen, mutta se on vakiintunut yleiseen käyttöön puhuttaessa ulkomaisista koiratarhoista peräisin olevista koirista. Suomalaisista uudelleen sijoitetuista koirista puhutaan yleensä kodinvaihtajina, kun taas ulkomaisten rescuekoirien kohdalla taustat voivat vaihdella paljon. Englannin kielen termi ”rescue” viittaa pelastamiseen. Tutkimuksessani määrittelen rescuekoiran kodittomaksi (ulkomaiseksi) koiraksi, joka uudelleen sijoitetaan.

Idean aiheeseeni sain alun perin sivuaineopinnoistani ympäristönsuojelutieteen puolelta. Ympäristönsuojelutieteen lehtori Risto ”Ripa” Willamo toi aikoinaan useampaan kertaan luennoilla esiin ajatuksen, että ympäristönsuojelutieteessä pohdittaessa luonnon monimuotoisuutta ja ympäristön- tai luonnonsuojelutasoja, niitä mainitaan yleisimmin kolme: ekosysteemien suojeleminen, lajien suojeleminen ja geneettisen monimuotoisuuden suojeleminen. Sen sijaan yksilötason eli eläinsuojelu unohdetaan usein kokonaan. Yksilötason suojeleminen ei ole merkitystä ekosysteemin, lajin tai geneettisen monimuotoisuuden kannalta, mutta sillä on suuri merkitys yksilölle. Ihmisten kohdalla yksilötason huomioiminen nähdään humanitena. Esimerkiksi se, että Suomi ottaa vuosittain vastaan pakolaisia, ei ratkaise maailman pakolaisongelmaa, mutta sillä on suuri merkitys kyseisille ihmisille. Myöskään kulkukoirien kuljettaminen maasta toiseen ei auta ratkaisemaan itse ongelmaa, mutta sillä on merkitystä yksilölle ja nimenomaan yksilö on se, joka voi kärsiä. Työssäni tarkastelen kulkukoira-ilmioita sekä eläinsuojelullisesta näkökulmasta että tautiriskejä.

Tutkimukseni alkaa lyhyen taustaolettamusten läpikäynnin jälkeen katsauksella kulkukoira-ilmioon, jonka jälkeen käsittelemme kulkukoirien aiheuttamia terveysriskejä. Työn laajuuden sopivaksi määrittämiseksi olen rajannut kulkukoirien aiheuttamien terveysriskien käsittelyn pääasiassa zoonooseihin, eli tauteihin, jotka voivat tarttua eläinten ja

ihmisten välillä. Huomioin myös lemmikkieläimille haitalliset taudit (esim. parvoripuli), joista ei ole ihmiselle vaaraa. Laajemman tarkastelun kohteeksi olen valinnut taudit, joita esiintyy etenkin niissä maissa, joista koiria Suomeenkin tuodaan tai jotka ovat erityisen vaarallisia. Tästä syystä olen valinnut rabioksen, leishmanioosin ja ekinokokkoosin, joista ensin mainittu on laajalti ympäri maailmaa esiintyvä erittäin vaarallinen tauti, leishmanioosi puolestaan on hietasääskien välityksellä leviävä tauti, jota esiintyy toistaiseksi kääntöpiirien välisellä alueella. Ekinokokkoosi on kiusallinen loistauti. Terveysriskejä pohdin erityisesti Suomen näkökulmasta ja otan huomioon kasvavan trendin ulkomaisten kulkukoirien tuonnissa. Terveysriskien ymmärtämiseksi käyn läpi koirien kansainvälistä tuontia koskevat säädökset ja teoreettisesti käsittelen globalisaatiota, terveystiedettä ja eläinmaantiedettä.

Tutkimusaineiston olen kerännyt havainnoimalla koiratarhalla, josta on tuloksena kuvaus ”elämää koiratarhalla”, joka antaa tapauskuvauksen elämästä koiratarhalla. Toinen aineiston osa on Suomeen tuotujen rescuekoirien omistajilta kerätty kyselyaineisto, jolla tutkin mistä Suomeen tuodaan rescuekoiria, millaisia koiria tuodaan, miksi ja millaista taustatietoa vastaajilla on ollut ennen rescuekoiran hankkimista. Aineiston perusteella vastaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Mistä ja miksi juuri sieltä Suomeen tuodaan rescuekoiria?
2. Millaisia seurauksia rescuekoirien tuontiin saattaa liittyä?

Aineiston ensisijaisena analyysimenetelmänä on luokittelu. Tautiriskien ohella pohdin kulkukoirailmiöön liittyviä eettisiä ongelmia ja olen koonnut katsauksen Suomeen ulkomailta koiria tuovista järjestöistä.

Kulkukoirien kotiuttamisesta maiden rajojen yli ei ole tehty aiempaa tutkimusta ja Suomessa ei ole tehty lainkaan kulkukoiria koskevaa tutkimusta, jonka vuoksi tutkimustietoa aiheesta Suomen kielellä on vähän saatavilla. Tämän vuoksi on perusteltua käsitellä kulkukoirailmiötä ja rescuekoirien tuontia maiden rajojen yli laajasti ilmiöiden ymmärtämiseksi, vaikka suppeampikin aineisto riittäisi tutkimuskysymyksiin vastaamiseen

2. Lähtöolettamukset

Koirien asemassa yhteiskunnassa on maantieteellistä vaihtelua.

Suomessa koira on usein lemmikkieläin, mutta monissa maissa koiria käytetään ravinnoksi ja myös kasvatetaan siihen tarkoitukseen. Monissa Euroopan valtioissakin koiria myydään eläinkaupoissa, mikä on ollut Suomessa vuosia lailla kiellettyä. Useissa maissa koira on hyötyeläin, jota käytetään esimerkiksi metsästyksessä apuna tai vartioimiseen. Koira saatetaan kokea myös haittaeläimenä. Lainsäädäntö, kulttuuri, tavat ja asenteet luovat hyvin erilaisia tapoja kohdella koiria.

Oikeus elämään on kysymys, jota voi pohtia useammankin kirjan verran. Suhtautuminen asiaan vaihtelee kulttuureittain ja ihmisten välillä saman kulttuurialueen sisällä.

Esimerkiksi sairaan koiran lopettaminen voidaan nähdä sekä eläinsuojelullisena kysymyksenä että eettisenä kysymyksenä siltä kannalta kenellä on oikeus päättää toisen elämästä. Kukaan ei tosiasiassa voi kysyä ja tietää haluaisiko koira itse – mahdollisista sairauksistaan huolimatta – elää vai eikö. Erilaiset hoitotoimenpiteet voidaan myös nähdä eettisesti kyseenalaisina. Miten pitkälle hoidetaan? Miten paljon hoidot saavat aiheuttaa kipuja? Entä miten paljon ne saavat maksaa ja kuka ne maksaa? Millainen elämä on riittävän hyvää laadultaan? Onko kyse lähinnä siitä, että ihminen itse ei kestä joko katsoa koiran kärsimystä tai ei kestä ajatusta koiran menettämisestä? Koiran painosta suurin osa jakautuu etuosalle, joten onko oikein amputoida raskastekoisen koiran etujalka? Yhdysvalloissa koirille on myös rakennettu esimerkiksi pyörätuoleja. Koira ei voi näihin ottaa kantaa.

Vanhan ja sairaan koiran lopettamista vaikeampi kysymys on usein nuoren ja terveen koiran lopettaminen. Kulkukoiria on monin paikoin liikaa ja tarhoilla ei välttämättä ole resursseja tarjota kelvollisia elinolosuhteita kaikille. Joissain maissa (esim. Romania) terveiden kulkukoirien lopettaminen on myös laissa kielletty. Se noudatetaanko lakia, on toinen asia. Työssäni lähdän olettamuksesta, että koiran lopettaminen tarvittaessa ei ole lähtökohtaisesti väärin.

3. Eläinsuojelu osana ympäristönsuojelua

Luonnonsuojelu on vanha aate. Esimerkiksi maailman ensimmäinen kansallispuisto, Yosemite Yhdysvalloissa, perustettiin 1864 ja Suomessa luonnonsuojelun nosti esille Adolf Nordenskiöld 1880-luvulla. Ympäristönsuojelu sen sijaan tuli laajaan tietoisuuteen 1960-luvulla ja puhutaankin ”ympäristöherätyksestä”. Syitä tälle voidaan löytää useita. Esimerkiksi teollistuminen aiheutti kasvavia saasteongelmia. Tiedotusvälineiden kehityksen ja tiedon kulun nopeutumisen myötä ympäristöuutiset levisivät nopeasti. Ympäristöongelmiin huomiota kiinnittäviä kirjoja ja raportteja julkaistiin, kuten Rachel Carsonin *Äänetön kevät* (1963) ja Rooman klubin raportti *Kasvun rajat* (1973). Ajan yhteiskunnallisen ilmapiirin voidaan myös katsoa suosineen erilaisia rauhanliikkeitä ja tasa-arvon puolustajia. Ympäristöliike oli osana yhteiskunnallista mullistusta.

Kansainvälisen ympäristöpolitiikan voidaan nähdä alkaneen 1970-luvulla, jolloin uhanalaisten lajien suojelemiseksi solmittiin kansainvälisiä sopimuksia, kuten uhanalaisten eläintenkauppaa koskeva CITES (1973). Suurten ympäristökokousten sarjan aloitti Tukholma 1972, jossa perustettiin muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöohjelma UNEP, ja jonka jälkeen kokouksia on pidetty useampia eri puolilla maailmaa ja niissä on hyväksytty monia erilaisia suosituksia ja periaatteita, jotka ohjaavat kansainvälisen ympäristöpolitiikan kehitystä.

Vuonna 1992 Rio de Janeiron ympäristö- ja kehityskonferenssissa (UNCED) allekirjoitetun biodiversiteettisopimuksen mukaan biologisella monimuotoisuudella tarkoitetaan ”elävien eliöiden vaihtelevuutta” tai ”kasvien, eläinten ja mikro-organismien sekä niiden elinympäristöjen moninaisuutta ja vaihtelua” (UNCED 1993). Käsitettä ei täsmennetä tämän tarkemmin, mutta myöhemmin Suomen UNCED-toimikunnan tekemässä yhteenvedossa mainitaan monimuotoisuuden ilmenevän kolmella tasolla: 1) perintötekijöiden vaihteluna, 2) lajien vaihteluna ja 3) ekosysteemien vaihteluna (UNCED 1993). Sittemmin luokitus on levinnyt varsin laajaan käyttöön luonnon monimuotoisuuskeskustelussa (mm. Walls & Puhakka 1999) ja oppikirjoihin saakka. Luokitusta voidaan kritisoida erityisesti yksilötason unohtamisesta. Ympäristön- ja luonnonsuojelu eriytetäänkin monesti eläinsuojelusta juuri yksilönäkökulman vuoksi. Risto Willamo (2005) on perään kuuluttanut juuri yksilönäkökulmaa. Väitöskirjassaan hän

kytkee eläinsuojelun selvästi osaksi ympäristönsuojelua. Eräältä luennolta vuodelta 2008 onkin mieleeni painunut Willamon toteamus: ”yksittäinen eläin on se, joka voi kärsiä ja jolla on elämä”.

Suomessa kirjailija Jaakko Juteini (1781-1855) otti eläinsuojelun alun perin esille 1800-luvulla (Nieminen 2001). Varhaisen suomalaisen eläinsuojelun johtohahmona pidetään Zacharias Topeliusta (1818–1898), joka koki eläinsuojelun olevan kasvattavaa ja moraalista kohottavaa, joskin hän vaati eläimille oikeuksia myös niiden itsensä vuoksi. Topelius oli aktiivinen eläinsuojeluaatteen organisoinnissa ja tarjosi kirjoituksillaan virikkeitä eläinsuojelijoille (Nieminen 2001). Teollistuminen, väestönkasvu, sääty-yhteiskunnan hajoaminen, kansanvallan kasvu ja aatteiden leviäminen loivat 1800-luvun lopulla pohjaa erilaisille yhdistystoimille. Ensimmäinen eläinsuojeluyhdistys perustettiin Suomessa 1871 Turkuun ja muissa kaupungeissa seurattiin esimerkkiä nopeasti (Nieminen 2001).

Eläinsuojelu nousi voimakkaasti esille myös ympäristöherätyksen yhteydessä 1970-luvun tienoilla ja eläinsuojeluaatteen ohella on keskusteluun myöhemmin noussut myös kysymys eläinten oikeuksista. Kansainvälisesti eläinten oikeuksia ovat tuoneet esille muun muassa Peter Singer ja Tom Regan. Peter Singer on utilitaristi ja kirjassaan ”*Oikeutta eläimille*” (1991) nostaa merkittäväksi asiaksi kyvyn kärsiä. Tom Regan puolestaan on julkaissut teoksen ”*The case for animal rights*” (1984), jossa hän niin ikään vaatii oikeuksia eläimille, mutta Singeristä poiketen Regan on seurausetikko. Suomessa eläinoikeuskeskustelussa ovat olleet mukana esimerkiksi Leena Vilkkä, Elisa Aaltola ja Salla Tuomivaara. Perinteisesti eläinsuojelu on usein erotettu eläinten oikeuksista sillä, että eläinsuojelussa on pyrkimyksenä taata ja edistää eläimen elinaikaista hyvinvointia. Siinä ei nähdä vääränä kuitenkaan lopettaa eläintä, kun taas eläinten oikeuksista puhuttaessa usein kyseenalaistetaan kokonaan ihmisen oikeus tappaa eläimiä. Eläinsuojelu- ja eläinoikeuskeskusteluakin on kritisoitu etenkin tiettyjen lajiryhmien (mm. linnut ja nisäkkäät) kärsimysten nostamisesta toisten edelle (Vilkkä 1996).

Ihmisten tietoisuus maailmalla tapahtuvista asioista ja tiedonsaannin reaaliaikaisuus on kasvanut viime vuosikymmenien aikana selvästi globalisoitumiskehityksen myötä. Sanomalehdet, televisio ja Internet tuovat tiedon lähes jokaisen länsimaalaisen ulottuville. Internet tarjoaa mahdollisuuden uutiskynnyksen ylittämiseen myös niille tahoille, jotka eivät perinteisten sanomalehtien sivuille tai televisioon päätyisi.

4. Kulkukoira-ilmio

Maailmassa on *World Society for the Protection of Animals* -järjestön (WSPA 2012) mukaan arviolta 500 miljoonaa koira, joista 75 prosenttia on kodittomia tai muuten ei-toivottuja. Arviot siitä kuinka paljon esimerkiksi Yhdysvalloissa vuosittain lopetetaan koiria ja kissoja ovat vaihdelleet viidestä miljoonasta 17 miljoonaan (Carter 1987; Rowan 1992). On myös esitetty arvioita, että yksi kymmenes tai jopa neljännes lemmikkieläinpopulaatiosta lopetetaan vuosittain, joka tekee eutanasiasta johtavan lemmikkieläinten kuolinsyyn (Nassar ym. 1984).

Ihmisten asenteet ja uskomukset koiria kohtaan ovat maailmanlaajuisesti merkittävä syy vapaana vaeltavien koirien esiintymiseen, mutta aihetta on tutkittu vähän (Fielding & Mather, 2000; Matter & Daniels 2000; Slater 2001). Taiwanissa asiaa on tutkittu haastatteleamalla 2001 henkilöä (Hsu ym. 2003). Tutkimuksessa keskityttiin ihmisten demografisten tekijöiden ja lapsuusajan kokemusten vaikutukseen taiwanilaisten koiranpidossa. Tutkimuksessa osoitettiin usean tekijän vaikuttaneen Taiwanin vapaana kulkevien koirien ongelmaan. Yli puolet haastatelluista oli kasvanut koirien kanssa, joista suurimman osan oli sallittu kulkea vapaasti myös ulkona. Vapaana kulkevat koirat eivät olleet uusi ilmiö. Tutkimuksessa todettiin Taiwanin nopean kaupungistumisen johtaneen siihen, että maaseudun asenteet koiria kohtaan ovat siirtyneet kaupunkiin, jossa ne eivät ole hyväksyttäviä. Elinympäristön radikaali muutos on myös voinut olla yksi syy käytösongelmiin ja tuloksena on kasvava määrä ei-toivottuja koiria (New ym. 2000). Valtaosa taiwanilaisista koirista on myös ollut leikkaamattomia, joka on johtanut koirien lisääntymiseen. Edellä mainitut tekijät yhdistettyinä uskonnollisiin ja kulttuurisiin perinteisiin, jotka enemminkin kannustavat lemmikin hylkäämiseen kuin lopettamiseen, ovat olleet syynä vapaana kulkevien koirien määrän kasvuun (Hsu ym. 2003).

Taiwanin hallitus teki eläimiä koskevia lakiuudistuksia vuonna 1998, joissa säädettiin koirien rekisteröintipakko, sakkoja ihmisille, jotka hylkäävät lemmikkieläimiä, koirien rekisteröintimaksuja sekä eläinlääkärin valvonnassa tehtäviä lopetuksia tarhoilla. Osassa paikallisista hallituksen koirasuojista lopetettiin koiria aiemmin esimerkiksi kaasuttamalla, hukuttamalla, myrkyttämällä, nälkään näännyttämällä ja sähköllä (Loney & Marks 1996).

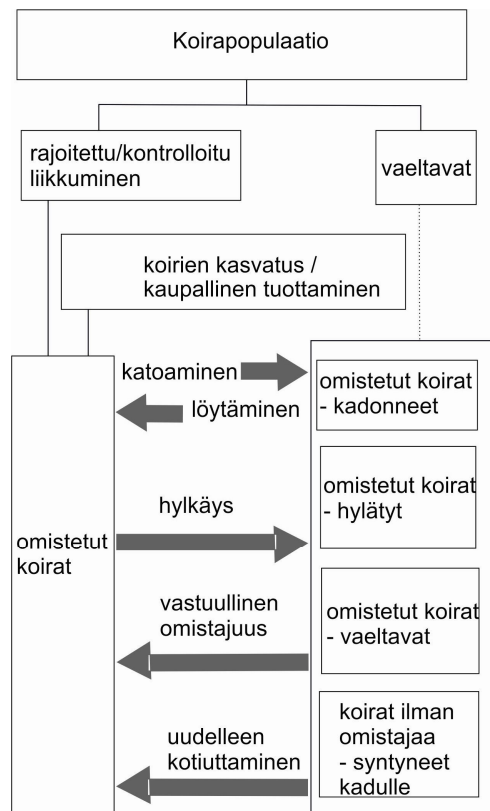
Lisäksi paikoitellen jätteiden kierrätystä on pyritty kehittämään, jotta kulkukoirille ei ole tarjolla ravintoa. Julkisin varoin on myös rakennettu uusia koiratarhoja.

Suomessa varsinaista kulkukoiraongelmaa ei ole, mutta Suomessa on uutisoitu esimerkiksi villikoirien aiheuttamista tuhoista (Koskiahde 2010). Kunnilla on Suomessa velvollisuus järjestää löytöeläinten talteenotto ja hoito kahdeksi viikoksi. Suuri osa eläinsuojeluyhdistysten ylläpitämille löytöeläintaloille päätyvistä koirista on vahingossa karkuun päässeitä, jotka haetaan muutaman päivän kuluessa takaisin koteihinsa. Tosin aivan viime aikoina on Suomessakin uutisoitu koirien hylkäämisen olevan lisääntymässä (Etelä-Suomen Sanomat 2012; Kaleva 2012). Samanlaisia uutisia kantautui esimerkiksi Yhdysvalloista muutama vuosi sitten heikkojen talousnäkömysten aikaan.

Euroopan unionissa on yhtenäistä kaikkia jäsenvaltioita koskevaa lainsäädäntöä. 1997 allekirjoitetusta Amsterdamin sopimuksesta (Amsterdamin sopimus...1997) lähtien mukana on ollut myös lakeja, jotka koskevat eläinten kohtelua. Sopimuksessa todetaan eläimen olevan tunteva olento, jonka hyvinvointi tulee huomioida maatalouden, kuljetusten, EU:n sisäisen kaupan sekä tieteellisen tutkimuksen toimintaohjeistuksessa. Ongelmana on, että kulku- ja lemmikkikoirat eivät kuulu mihinkään yllämainituista ryhmistä ja siten EU-tasolla ei tällä hetkellä ole minkäänlaista lainsäädäntöä lemmikkieläimiä koskien, joten esimerkiksi kulkukoiraongelma on pelkästään jäsenvaltioiden toimivallan parissa. Asiaan on kuitenkin todennäköisesti tulossa muutos, sillä Eurooppa-neuvoston päätöslauselma koirien ja kissojen hyvinvoinnin edistämisestä EU:ssa vahvistettiin jäsenvaltioiden edustajien toimesta marraskuun lopussa 2010 (Tiedote: EU ottamassa merkittävää edistysaskelta lemmikkieläinten suojelussa 2010).

Kulkukoirat ovat tuttu ilmiö monin paikoin maailmalla. Vapaana vaeltelevien koirien merkityksestä julkiseen terveyteen on tehty useita tutkimuksia (Beck 1973; Bogel 1990; Boitani ym. 1995; Daniels & Bekoff 1989; Macdonald & Carr 1995; Matter & Daniels 2000, Rubin & Beck 1982; Slater 2001). Koirat tuovat mukanaan terveystorjuntariskejä (taudit, loiset, puremat) sekä liikenneonnettomuuksia. Kadulla elävät koirat voidaan nähdä myös eläinsuojelullisena ongelmana. Mikäli elinresursseista (tila, ruoka, suoja) ei ole pulaa, katukoirapopulaatio lisääntyy nopeasti. Suuressa osassa tapauksia kuolleisuus on kuitenkin korkea vapaana vaeltelevien koirien kohdalla, lisääntymismenestys huono ja elämänlaatu on yleisesti huono tautien ja aliravitsemuksen vuoksi (Boitani ym. 1995).

Yhdysvaltojen Baltimoressa 1960–1970 -lukujen taitteessa tehdyssä tutkimuksessa selvitettiin kulkukoirien elämää ja todettiin kulkukoirien tai ”vapaana vaeltavien koirien” muodostuneen vapaaksi lasketuista, karanneista, hylätyistä sekä kadulla lisääntyneistä koirista (Beck 1973). Kuvassa 1 esitän koirapopulaation muodostumisen periaatteen. Samassa tutkimuksessa havaittiin keväällä ja syksyllä selvät piikit koiratarhojen saamissa kulkukoirailmoituksissa, jonka arveltiin mahdollisesti viittaavaan jonkinlaiseen koirien lisääntymiskauteen, joskin esimerkiksi Engle (1946) on todennut, ettei koirilla ole lisääntymiskautta. Beck (1973) havaitsi myös koirien oston tarhoilta lisääntyneen selvästi ennen juhlapyhä, mikä mahdollisesti viittaa koirien ostamiseen lahjaksi.

Kuva 1. Koirapopulaation muodostuminen (Bogel 1990).

Toimittaja Susanne Sternthal (2010) on haastatellut *Financial Times* -lehdessä venäläistä biologi Andrei Poyarkovia, joka on erikoistunut susiin. Poyarkov on myös tutkinut 30 vuoden ajan Moskovan katukoiria, joita on arviolta noin 30 000–35 000, ja sitä miten erilaiset elinympäristöt vaikuttavat koirien käyttäytymiseen ja sosiaalisiin suhteisiin. Poyarkovin mukaan koirien käytös on muuttunut vuosien aikana lemmikkimäisemmästä

susimaisemmaksi: ne esimerkiksi heiluttavat harvoin häntää, varovat ihmisiä, eivätkä osoita merkkejä kiintymyksestä.

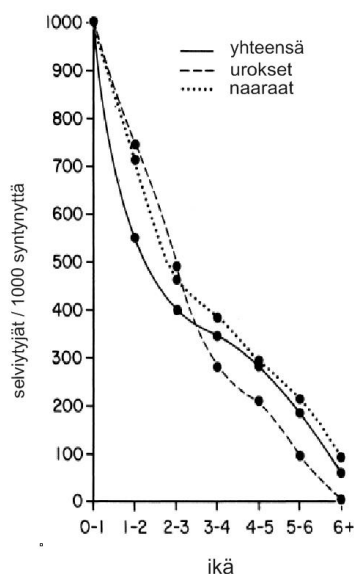
Poyarkovin mukaan eläintiheys vaikuttaa suuresti koirien käytökseen, stressiin, fysiologiaan ja ympäristön käyttöön, koska se määrittää sitä, kuinka usein kulkukoirat ovat toistensa kanssa tekemisissä. Suurempi esiintymistiheys kuin susilla selittyy Poyarkovin mukaan sillä, että koirien käyttäytymisessä ja elintavoissa on runsaasti lajinsisäistä vaihtelua, jolloin koirille on enemmän ravintoa ja elinympäristömahdollisuuksia johtaen suurempaan yksilötiheyteen (Sternthal 2010).

Poyarkov (Sternthal 2010) onkin jakanut katukoirat neljään eri tyyppiin sen mukaan millaiset piirteet niitä kuvaavat, miten ne hankkivat ruokansa, millainen on niiden suhtautuminen ihmisiin ja millaisessa ekologisessa lokerossa ne elävät. Lähimpänä lemmikkikoiria olevia katukoiria Poyarkov kutsuu ”vahtikoiriksi”. Ne ovat kaikkein sosiaalisimpia ihmisiä kohtaan ja elävät autotallien, varastojen, sairaaloiden ja muiden laitosten liepeillä kehittäen monesti jonkinlaisen isäntäsuhteen vartijoihin, joilta saavat ruokaa. Vahtikoiria hieman enemmän lemmikkikoirista ovat etääntyneet ”kerjäläiset”, jotka ovat sosiaalisia ihmisille, mutta eivät kiinny tiettyihin ihmisiin. Kerjäläiset useimmiten elävät pienissä ryhmissä ja saavat ruokansa kerjäämällä ihmisiltä. Kolmannen koiraryhmän strategia on olla pienimuotoisessa vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa, suurimman osan vuorovaikutuksesta kuitenkin suuntautuessa muihin katukoiriin. Näiden koirien merkittävin ravinnonlähde ovat tähteet. Neljänneksi ryhmäksi Poyarkov on määrittänyt villikoirat, jotka eivät ole mielellään kontaktissa ihmisten kanssa vaan tulkitsevat ihmiset vaarallisiksi. Villikoirat ovat petoeläimiä, jotka saalistavat esimerkiksi hiiriä ja rottia. Niiden asuinpaikat kaupungissa ovat esimerkiksi teollisuuslaitosten liepeet ja metsäiset puistot ja ne pyrkivät liikkumaan useimmiten hämärän aikaan kun vähemmän ihmisiä on liikkeellä.

Ratkaisuja Moskovan kulkukoira-tilanteeseen on etsitty esimerkiksi koirien tappamisesta, steriloinneista ja koirasuojista. Poyarkovin (Sternthal 2010) mukaan vain noin 3 prosenttia kulkukoiran pennuista selviää aikuisikään ja koirapopulaation koko pysyy melko hyvin tasassa noin 35 000 yksilössä jo populaation itsesääätelyn ansiosta, ruokaa ei ole rajattomasti. Poyarkovin mukaan kulkukoirista ei tarvitsisikaan täysin päästä eroon. Ne täyttävät suuria ekologisia lokeroita Moskovassa ja kulkukoirien hallitsematon

vähentäminen voi johtaa huonoihin seurauksiin ekologisten lokeroiden jäädessä vapaaksi ja muiden haitallisempien eläinten ottaessa ne käyttöönsä. Lisäksi kulkukoirat auttavat pitämään kaupunkia puhtaana esimerkiksi jätteistä ja rotista. Baltimoren tutkimuksessa 1970-luvulla (Beck 1973) saatiin tosin viitteitä siitä, että koirat ajavat rottia jahtaavat kissat pois, eivätkä itse saalista rottia, mikäli ravintoa on muuten saatavilla. Tutkimuksessa huomautettiin myös rottien monesti hyötyvän koirien läsnäolosta niiden kaataessa esimerkiksi roska-astioita ruokaa etsiessään. Panamassa (Smythe 1970) tehdyssä tutkimuksessa saadut tulokset olivat samankaltaisia.

Kulkukoiran elämänkaari on yleensä lyhyempi kuin lemmikkikoiran. Kaliforniassa tehdyssä tutkimuksessa (Dorn ym. 1967) lemmikkikoirien keski-ikäsi määritettiin 4,4 vuotta. Myöhemmässä Baltimoressa tehdyssä tutkimuksessa (Beck 1973) katukoirien keski-ikäsi muodostui 2,3 vuotta (urokset) ja 2,6 vuotta (naaraat). Katukoirien ikärakenne on selvästi nuorempi kuin lemmikkikoirien. Yleisimmin kadulla koirat kuolivat onnettomuuksissa autojen kanssa tai sairauksiin, nälkään tai kylmään kuolemiset olivat tutkimuksessa harvinaisia (Beck 1973). Kuvassa 2 nähdään keskimääräinen kulkukoiran elämänkaari. Baltimoren tutkimuksessa selvisi myös, että kaupungin katukoira populaatiosta karkeiden arvioiden mukaan 1970-luvun alussa keskimäärin 45 prosenttia kuoli ensimmäisen elinvuoden aikana ja yli 60 prosenttia menehtyi ennen keski-ään saavuttamista. Nuoren ikärakenteen katukoirien keskuudessa arveltiin tutkimuksessa vaikuttavan tautien leviämiseen heikomman immuniteetin kautta.

Kuva 2. Vapaana vaeltavien koirien elämän pituus Baltimoressa (Beck 1973).

Yhdysvalloissa ja Australiassa on selvitetty mitä tapahtuu koiratarhojen koirille. Yhdysvalloissa 1990-luvulla tehdyssä tutkimuksessa (Glickman ym. 1995) todettiin, että 48 prosenttia omistajien tarhalle luovuttamista koirista lopetettiin, joista 17,2 prosenttia omistajan pyynnöstä. 18,8 prosenttia uudelleen kotiutetuista koirista palautui tarhalle ja näistä puolet lopetettiin. Kokonaisuudessa kaikista tarhalle päätyneistä koirista lopetettiin 38 prosenttia. Moulton ym. (1991) tekemässä tutkimuksessa sen sijaan lopetettiin 64 prosenttia tarhalle luovutetuista koirista ja Nett ym. (1991) osoitti tarhaeutanasioiden olevan jopa kolmannes kaikista koirakuolemista. Bennett ym. (2004) mukaan koirien lopetuksista kolmannes johtui terveysongelmista, 24,1 prosenttia aggressiivisuudesta ja 9,6 prosenttia muista käytöshäiriöistä. Kyseisessä tutkimuksessa todettiin myös pienten uroskoirien päätyvän helpommin lopetettavaksi kuin naaraiden, steriloitujen tai kastroitujen koirien tai suurempien koirien. Lopetuskäytännöt vaihtelevat varsin suuresti sekä maittain että tarhoittain. Monia tarhoja ylläpitävät vapaaehtoiset ihmiset ja tällöin tarha käytännössä toimii näiden ihmisten eettisten periaatteiden ja moraalien varassa.

Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa on myös selvitetty syitä koirista luopumiseen 38 koiran luovuttajalle suunnatulla haastattelulla. Tällöin tavallisimmiksi syiksi koirasta luopumiseen ilmenivät koiran käytösongelmat, terveydelliset ongelmat tai asumiseen liittyvät syyt (Arluke ym. 1998). Toisessa 2676 tapausta käsittäneessä tutkimuksessa kolme tärkeintä luopumissyitä olivat asumiseen liittyvät syyt (esim. muutto), taloudelliset ongelmat ja ajan puute (Hetts ym. 1998). On huomioitava, että esimerkiksi kolme jälkimmäistä syytä ovat sellaisia, ettei mitään estettä koiran uudelleen kotiuttamiselle näyttäisi olevan. Löytökoiratarhoilla on siten myös kiltejä ja pääsääntöisen ongelmattomia peruskoiria tarjolla.

Kuitenkin myös käytösongelmat, kuten hyperaktiivisuus ja tuhoaminen on mainittu yleisenä syynä koirasta luopumiseen (Miller ym. 1996 & Hetts ym. 1998). Arluke ym. (1998) mukaan aggressiivisuus mainittiin harvoin syynä lemmikin luovutukseen, jonka arveltiin tutkimuksessa johtuvan huolesta koiran mahdollisen uudelleen kotiuttamisen onnistumiseksi. Tutkimuksissa ilmitulleita muita riskitekijöitä lemmikistä luopumiseen olivat tahaton lemmikin hankinta (Arluke ym. 1998), elämäntyylin muutokset (Honig ym. 1996), koiran ikä hankinta hetkellä (Miller ym. 1996; Beck ym. 1996), suurin riski luopumiseen todettiin 1–2 -vuotiaina hankittujen koirien osalta. Australiassa tehdyssä

tutkimuksessa (Bennett ym. 2004) todettiin suurimman osan luovutusyistä liittyvän omistajaan, eikä koiraan (asumisongelma, ajan puute, terveysongelma) ja seuraavaksi yleisimpinä syinä olivat ei-aggressiiviset käytösongelmat, kuten karkailu, haukkuminen ja hyperaktiivisuus.

Koiran pentuja tutkittaessa on todettu kehityksessä niin sanottuja herkkyykskausia (Scott 1958). Tavallisesti pennun sosiaalinen kehitys voidaan jakaa tiettyihin toisiaan seuraaviin ajanjaksoihin, joiden aikana tapahtuu tietynlaista kehitystä ja esimerkiksi muutoksia sosiaalisissa suhteissa. On todettu, että useat näistä kehitysvaiheista voivat olla kriittisiä pennun sosiaalistumisele ja tärkeimmäksi on osoittautunut noin kolmen viikon iästä eteenpäin tapahtuva ”primaarinen sosialisatio”. Kyseisen ajanjakson aikana tapahtuu muutoksia niin anatomiassa kuin fysiologisissa reaktioissakin, jotka vaikuttavat koiran loppuelämään. Rescuekoiran taustoista ei aina ole tietoa, jolloin riskinä on, että herkkyykskausien aikana kehitys on vaarantunut, eikä koira sosiaalistu normaalisti. Pikkupentuaajan lisäksi myös koiran kantoajalla on todettu olevan suuriakin vaikutuksia tulevien pentujen kehitykselle (Menna 2008).

Tautiriskien ja liikenneonnettomuuksien lisäksi kulkukoirat voidaan nähdä ongelmana melu- ja jätehaittojen sekä ihmisten ja eläinten turvallisuuden kannalta. Ilmiöllä saattaa olla negatiivisia vaikutuksia esimerkiksi turismia ajatellen. Kadulla elävien koirien elämä voidaan nähdä myös eettisesti ei-toivottavana. Ongelmana voi olla myös koirien villiintyminen ja liittyminen osaksi susilaumoja. Susi ja koira voivat risteytyä keskenään ja syntyneet koirasudet ovat myös lisääntymiskykyisiä, mikä vaarantaa susien perimää. Lisäksi villien koirasusien osalta uhkakuvana voidaan nähdä esimerkiksi se, että ne eivät välttämättä ole erityisen ihmisarvoja ja saattavat muodostaa puhtaita susia suuremman uhan lemmikki- ja kotieläimille sekä ihmisille. Villeistä koirasusista on uutisoitu myös Suomessa (esimerkiksi Kainuussa elellyt koirasusi on tapettu 2010).

Kulkukoiraongelma on paitsi eläinsuojelullinen, myös yhteiskunnallinen. Eläimiin kohdistuvan väkivallan on useissa tutkimuksissa todettu olevan monesti taustalla myös ihmisiin kohdistuvassa väkivallassa (Ascione & Arkow 1999). Vastaavasti koiria voidaan kuitenkin myös pyrkiä hyödyntämään rikollisten ohjaamisessa lainkuuliaisuuteen. Esimerkiksi Yhdysvaltojen New Meksikon osavaltiossa, Albuquerqueen kaupungissa on

”*Second change*” -ohjelmassa koiratarhojen koirien avulla pyritty lupaavin tuloksin aikaansaamaan empatian tunnetta, yhteisöllistä vastuullisuutta, ystävällisyyttä ja tervettä vuorovaikutusta teinirikollisten keskuudessa (Harbolt & Ward 2001).

4.1. Kulkukoiraongelman ratkaisuyrityksiä

Koiraeläinten rabieksen kontrolloimiseksi vaaditaan Maailman terveysjärjestön (*World Health Organization* eli WHO) mukaan kolme elementtiä, joiden prioriteetti voi vaihdella kulttuuristen, sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden myötä: 1. epidemiologinen tutkimus, 2. massarokotukset ja 3. koirapopulaatioiden kontrolli. Koirapopulaatioiden hallinnasta voidaan erottaa kolme menetelmää: liikkumisen rajoittaminen, elinympäristön valvonta ja lisääntymisen kontrollointi (WHO expert consultation on rabies 2005). Koirapopulaatioita on vuosien saatossa yritetty myös kontrolloida – ja yritetään yhä – lopetuksilla, mutta ilman, että tapahtuu muutoksia elinympäristössä ja resurssien saatavuudessa, toiminta on ollut epäonnistunutta. WHO on todennut, että koirien poistamisella yksistään ei ole voitu osoittaa milloinkaan olleen ratkaisevia vaikutuksia koirapopulaatioiden kokoon tai rabieksen leviämiseen. Koirien poisto jättää jäljelle jääneille enemmän elintilaa ja resursseja ja avoimet paikat täyttyvät nopeasti. 1960-luvulta lähtien toteutetut koirien syntyvyyden säännöstelyohjelmat (*Animal Birth Control*), eli ABC-ohjelmat yhdessä rabiesrokotusten kanssa nähdään parempana keinona puuttua ongelmaan. Valtioissa, joissa ABC-ohjelmat on käynnistetty, ovat tulokset olleet rohkaisevia ja katukoirapopulaatiot sekä ihmisrabies vähentyneet (Bogel 1990).

Useissa WHO:n (2002) toteuttamissa tutkimuksissa afrikkalaisissa yhteisöissä, Latinalaisessa Amerikassa ja Aasiassa, on todettu, että kun riittävän suuri osuus koirapopulaatiosta saadaan rokotettua (n. 60–75 %) rabiasta vastaan, syntyy laumaimmuneiteetti. Se suojaa myös rokottamattomia. Noin 70 prosenttia populaatiosta on tähän saakka ollut toimiva taso, mutta täsmällinen osuus vaihtelee koirapopulaation piirteiden, käyttäytymisen ja alueellisten olojen mukaan. Viimeisten parin vuosikymmenen aikana on PAHO:n (*Pan American Health Organization*) ohjelmien avulla saatu aikaiseksi selvä vähennys ihmisrabieksen esiintymisessä esimerkiksi Meksikossa, Etelä-Amerikassa ja Karibialla (*Zoonoses and communicable diseases common to man and animals* 2001). Sen sijaan rabiestapaukset ovat olleet lisääntymässä osissa Saharan eteläpuolista Afrikkaa

ja Aasiaa muun muassa nopeasti kasvavien koirapopulaatioiden, lisääntyvän kaupungistumisen ja ihmisten liikkuvuuden lisääntymisen myötä (WHO expert consultation on rabies 2005).

Kuitenkin kulkukoiraongelmaa pyritään yhä monin paikoin hallitsemaan myös koiria lopettamalla. Rabies on levinnyt esimerkiksi Indonesian Balille, joka on suosittu turistikohte. Muutaman vuoden aikana useita kymmeniä ihmisiä on sairastunut ja kuollut saatuaan rabioksen koiran puremasta. Saarella on arvioiden mukaan jopa puoli miljoonaa kulkukoira. Balilla kulkukoiraongelmaan on pyritty puuttumaan WHO:n suosittaman massiivisen koirien joukkorokottamisen (White 2010) lisäksi myös lopettamalla jopa satojatuhansia koiria (Killing 200,000 dogs doesn't halt rabies in Bali 2010). Kulkukoirien lopettamisesta on uutisoitu lisäksi esimerkiksi Romaniasta, jossa pitkään on kiistelty muun muassa siitä, saako lain hengessä tervettä koiraa lopettaa lainkaan (Vier Pfoten rejects killing stray dogs in Bucharest 2010).

Useissa maissa myös toimii kuntien tai yksityisten ihmisten sekä järjestöjen ylläpitämiä koiratarhoja, joille vapaana kulkevia koiria kerätään. Tarhojen käytännöt vaihtelevat laajalti, toisissa paikoissa koiria säilytetään hetki, jonka jälkeen ne lopetetaan, toisaalla taas pyritään kaikille etsimään uudet kodit. Tilannekohtaisesti koiria lopetetaan muun muassa terveydentilan, tilan puutteen ja uudelleen kotiutumismahdollisuuksien mukaan, kun taas toisaalla koiria ei lopeteta missään tapauksessa. Koiratarhoilta kulkukoiria myös ”adoptoidaan” uusiin perheisiin. Viime vuosina on lisääntynyt ilmiö, jossa koiria adoptoidaan tarhoilta rescuekoirina myös valtioiden rajojen ulkopuolelle. Rescuekoirien ottaminen ja maasta vienti ei ratkaise sinänsä kulkukoiraongelmaa, mutta se voi olla merkittävä eläinsuojeluteko yksilön kannalta. Yhden yksilön adoptio tarhalta muuttaa paitsi kyseisen eläimen elämän, niin luo tarhalla paikan toiselle.

Beck ym. (1996) totesi tutkimuksessaan, että koiratarhan koirat olivat tavallisimmin sterilioimattomia tai kastroimattomia. Australiassa ja Yhdysvalloissa on keskitytty yhteisön koulutus- ja kannatusjärjestelmien tukemiseen tarjoamalla mahdollisuutta edulliseen sterilointiin, alennettuihin rekisteröintikuluihin leikatuille eläimille ja automaattiseen koiratarhojen koirien sterilointiin (Nett ym. 1991).

Koirien steriloinnissa tai kastroinnissa ongelmana on ihmisten asenteet. Tutkimuksin on selvitetty koiran omistajien suhtautumista koirien sterilointiin tai kastrointiin muun muassa Australiassa Brisbanen alueella (Blackshaw & Day 1994). Tutkimus käsitti yli 15 800 tapausta ja suurimmaksi syyksi koirien leikkaamattomuudelle oli sen tarpeettomuus omistajan mielestä, koiran mahdollinen pennuttaminen, leikkauksen kalleus, koiran ikä tai huoli koiran mahdollisesta lihomisesta. Vastauksissa huomattiin hajontaa sukupuolten välillä, miesomistajat suhtautuivat selvästi kielteisemmin uroskoiran kastraatioon (”miehisyyden menetyksenä”) kuin naisomistajat naaraan sterilointiin.

Onko kulkukoiran elämä laadultaan kuitenkin välttämättä ainakaan huonompi kuin tavallisen kotikoiran, mikäli elinresursseista ei ole pulaa? Tutkimusten mukaan elämän pituus on keskimäärin lyhyempi (Dorn ym. 1967; Beck 1973), mutta laadun arvioiminen on vaikeampaa. Koiratarhalle päätyminen edesauttaa koiran kotiutumista, mutta toisaalta tarhoilla, joissa yksilötiheys on suuri, tautien leviämisen riski kasvaa. Liiallinen yksilötiheys myös lisää konfliktien riskiä ja vähentää yksittäisen koiran ihmiskontakteja. Tarhoilla koirien määrä tulisi mielestäni yrittää pitää hallittuna ja tarvittaessa tietynlaisissa olosuhteissa näen järkevänä myös katukoirien kastratiot ja sterilisaatiot siten, että koirat vapautetaan takaisin kadulle.

5. Maantieteellinen tutkimustausta

5.1. Tutkimuksen teoreettinen kehikko

Graduni teoreettisina lähtökohtina maantieteessä toimivat eläinmaantiede, globalisaatioteoriat sekä terveysmaantiede, joista olen rakentanut kehikon oman tutkimukseni ympärille. Kuvassa 3 on nähtävissä tiivistettynä eri suuntien näkökulmat ja niiden suhde omaan tutkimukseeni.

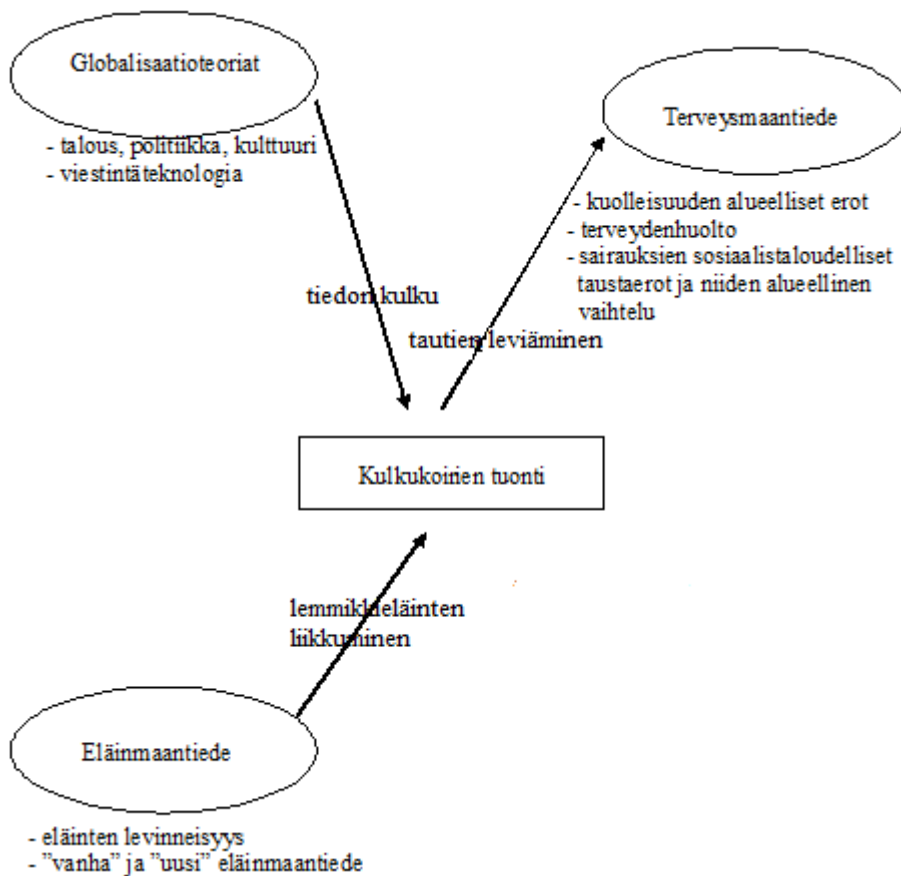
Tiivistetysti eläinmaantieteessä tutkimus liittyy eläimiin. Perinteisesti eläinmaantieteessä on tutkittu erityisesti eläinten levinneisyyttä, mutta sittemmin uuden eläinmaantieteen myötä tutkimusaiheet ovat huomattavasti laajentuneet. Oma tutkimukseni liittyy eläinmaantieteeseen koirien kansainvälisen liikkuvuuden kautta. Tutkimukseni poikkeaa kuitenkin vahvasti tavallisimmista eläinmaantieteellisistä tutkimuksista, sillä useimmiten eläinmaantieteessä tutkitaan villieläimiä eikä lemmikkieläimiä. Lemmikkieläinten roolia yhteiskunnassa ei sovi vähätellä jo niiden runsaasta määrästä sekä vaikutuksesta ihmisten päivittäiseen elämään johtuen. Eläinmaantieteeseen liittyvät tutkimukset ovat useimmiten monitieteisiä, eivätkä ole luokiteltavissa minkään yksittäisen tieteenalan alle.

Eläinsuojelun globalisaatio on osa kulttuurista globalisaatiota. Ideat, aatteet ja eettinen tietoisuus leviävät nopeasti nykyisen informaatioteknologian avulla ja toimijat eivät ole enää samalla tavoin paikkaan sidottuja kuin aiemmin. Maailman tapahtumista on nykyisin huomattavasti nopeampaa ja helpompaa saada tietoa kuin aiemmin. Internet on käytännössä mahdollistanut paikallisten eläinsuojelijoiden toiminnan myös maiden rajojen yli kotoa käsin. Tiedonsaannin helpottumisen lisäksi oleellinen tekijä eläinten ”pelastamisessa” rajojen yli toiseen maahan on myös liikkuvuuden helpottuminen. Globalisaatio on käytännössä mahdollistanut ja monella tapaa myös aikaansaanut ulkomaisten rescuekoirien laajamittaisen kuljettamisen yli valtioiden rajojen.

Oma tutkimukseni liittyy terveysmaantieteelliseen tutkimukseen, koska kulkukoirat voivat toimia taudinkantajina (vektoreina) ja edesauttaa näin tautien leviämistä ja

esiintymisalueiden laajenemista. Terveysmaantieteessä keskitytään tavallisimmin ihmisten sairauksiin, mutta eläimet voivat kantaa paitsi eläimille myös ihmisille haitallisia tauteja.

Terveysmaantiede ja eläinmaantiede kohtaavat tutkimuksessa eläinten toimiessa taudinkantajina. Globalisaatioon liittyvät asiat taas käytännössä mahdollistavat kulkukoirien liikkumisen valtioiden rajojen yli informaation saatavuuden kasvun myötä sekä fyysisten etäisyyksien (matka sekä aika) kavennuttua. Poliitikalla taas määritellään rajat joiden puitteissa liikkuminen on mahdollista.

Kuva 3. Tutkimuksen teorettinen kehikko kuvaesityksenä.

5.2. Eläinmaantiede

Ville Salonen (2004) käy artikkelissaan, *Eläinmaantiede – näkökulmia ihmisen ja eläimen väliseen vuorovaikutussuhteeseen*, läpi eläinmaantieteen historiaa niin Suomessa kuin maailmalla. Salonen tuo esille kuinka eläinmaantieteen asema ja eläinmaantiede itsessään

on muuttunut historian aikana. 1900-luvun puoliväliin saakka eläinmaantiede oli mukana aluemaantieteellisessä tutkimuksessa alueen eläinpopulaatioiden levinneisyyttä kuvattaessa, mutta tämä oli lähellä biologiaa. Positivistisen metodologian nousu taas johti pian eläinmaantieteen unohdukseen. Nykyisin kiinnostus eläinmaantiedettä kohtaan on taas nostanut päätään, mutta näkökulmat aiheeseen ovat vaihtuneet. Salonen esitteleeikin artikkelissaan uuden eläinmaantieteen, joka hänen mukaansa tarjoaa Suomessa uuden lähestymistavan aiheeseen.

Salonen (2004) esittää kirjoituksessaan eläinmaantieteen kehityskulun Suomessa ja maailmalla. Suomessa kehitys alkoi ensimmäisiin maantieteilijöihin ja ensimmäisiin eläinmaantieteilijöihin lukeutuneen Zacharias Topeliuksen myötä 1800-luvulla. 1800-luvulla eläinmaantiede oli maantieteen piirissä läsnä etenkin kartoissa: kansainvälisen maantieteen kongressin yhteydessä Suomesta palkittiin kaksi eläinmaantiedettä käsittelevää karttaa ja eläinmaantiede on ollut mukana myös Suomen kartaston varhaisissakin painoksissa. Salonen (2004) muistuttaa myös kuinka Helsingin yliopistossa maantieteen laitoksen ensimmäinen professori huomio eläinmaantieteen maantieteen jaottelussaan osana yleismaantiedettä J.G. Granö aikanaan totesi, että eläinmaantiedettäkin voitaisiin toki harjoittaa, mutta tarvittaessa opetus tulisi hankkia laitoksen ulkopuolelta. Granö ei kuitenkaan jäsentänyt 1900-luvun alun eläinmaantiedettä osaksi puhdasta maantiedettä. Iivari Leiviskä sen sijaan myöhemmin esitteli kirjassaan eläinmaantieteen omana osanaan ja totesi maantieteilijöiden tarvitsevan turvautua eläintieteilijöiden tuloksiin, mutta tuloksia on kuitenkin prosessoitava maantieteellisesti. Toisen maailmansodan jälkeen luonnonmaantieteen rinnalle asemiaan vahvisti kulttuurimaantiede ja positivismi lähes hävitti eläimet maantieteellisestä keskustelusta. Suomalaisissa maantieteellisissä julkaisuissa onkin ollut vain muutamia eläinmaantieteellisiä artikkeleita 1940-luvulta vuosisadan loppuun.

1980-luvun lopulla Pentti Yli-Jokipi on luokitellut Suomen maantieteellisen seuran artikkelit viiteen pääryhmään ja yksi alaryhmistä on kasvi- ja eläinmaantiede. Yli-Jokipiinkin kuitenkin on Salosen (2004) mukaan tuonut esiin, että vaikka ennen toista maailmansotaa eliömaantieteen osa oli kohtuullisen merkittävä suomalaisessa maantieteessä, niin painotus oli vahvasti kasvimaantieteessä ja eläinmaantieteelliset artikkelit painottuivat vahvasti eläinten levinneisyyden tarkasteluun.

Salonen (2004) tuo esille sen seikan, että vaikka ympäristöherätys maailmalla tapahtui 60–70-lukujen vaihteessa niin kehityskulku tuli Suomeen viiveellä. Kiinnostus myös eläimiä kohtaan nousi muun muassa eläineettisen keskustelun (mm. Peter Singer *Animal liberation* 1991 & Tom Regan *The Case for animal rights* 1983) nostattamana ja Suomessakin on tehty eläineettistä tutkimusta (mm. Vilka 1996 & Aaltola 2004), mutta ei maantieteen parissa. Maantieteessäkin herättiin 90-luvulla käsittelemään yhä etenevässä määrin ympäristöasioita, mutta eläimet ovat pysyneet taustalla. Salonen (2004) epäileekin eläinmaantieteellisen keskustelun rantautuvan Suomeen viiveellä, kuten tapahtui myös ympäristöherätyksen kanssa. Kansainvälisessä maantieteessä kehityskulku eläinmaantieteessä on Wolchin (2002) mukaan ollut samansuuntainen kuin Suomessa perinteisen eläinmaantieteen keskittyessä eläinten levinneisyyteen.

Wolch (2002) toteaa eläinmaantieteen olleen toisinaan muodissa ja poissa muodista 1900-luvulla, mutta vuosisadan loppupuolella kiinnostuksen aihepiiriä kohtaan kasvaneen. Eläinmaantieteellinen tutkimus ja kiinnostus on hänen mukaansa myös kokenut muutoksia ajan kuluessa. 1900-luvulla kiinnostus eläimiin sai nostetta ympäristöhuolesta ja tutkimus eläinmaantieteellisestä näkökulmasta keskittyi tilaan, alueellisiin ilmiöihin ja suhteisiin korostaen paikkoja, alueita ja maisemaa. Tutkimus kuitenkin jäi melko lailla biologeille. Perinteinen kulttuurinen ekologia jäi maantieteessä sosiaalisteoreettisesti suuntautuneiden lähestymistapojen jalkoihin. 1950-luvun jälkeen kansainvälisesti kiinnostusta on herättänyt ihmisten ja eläinten suhde, jota Salonen (2004) mainitsee muun muassa Carl Sauerin ja Berkeleyyn koulukunnan edustaneen.

Salonen (2004) toteaa uuden eläinmaantieteen kumpuavan ajattelun muutoksista, joita tapahtui ympäristöherätyksen myötä ja sitä seuranneen eläineettisen ja ihmisen luontosuhdetta koskevan keskustelun myötä. Salonen (2004) mainitsee muutamia eläinmaantiedettä koskevia artikkeleita ja teoksia, jotka ovat ilmestyneet 1990-luvun lopussa ja 2000-luvun alussa ja huomauttaa, että lähes kaikki uuden eläinmaantieteen tutkimukset ovat syntyneet angloamerikkalaisen maantieteen parissa. Tutkijajoukko on myös melko suppea. Salonen (2004) mainitsee, ettei uusi eläinmaantiede kuitenkaan ole yhtenäinen kokonaisuus, vaan aihepiirejä ja lähestymistapoja on useita. Salonen on itse tehnyt eläinmaantieteellistä tutkimusta järvilohen ja ihmisen välisestä vuorovaikutuksesta. Artikkelinsa loppupohdinnassa hän myös tuo esille useita ehdotuksia siitä millaisia teemoja eläinmaantieteilijöiden olisi mahdollista käsitellä. Eläinten ja ihmisten välisen

vuorovaikutussuhteen lisäksi tällaisia teemoja voisivat olla esimerkiksi eläinten ja eläintuotteiden tuonti- ja vienti sekä eläinten käyttö ja merkitys suomalaisessa kulttuurissa. Sekä Salonen (2004) että Wolch (2002) tuovat artikkeleissaan esille kuinka eläinmaantieteellisen tarkastelun monitieteisyyttä on korostettu.

Uutta eläinmaantieteellistä tutkimusta edustavat Salosen (2004) ja Wolchin (2002) lisäksi myös esimerkiksi Campbell (2009) ja Suomessa Tino Johansson (2009). Johansson on tutkinut Tansaniassa ihmisten ja villieläinten välisiä ristiriitoja alueellisesta näkökulmasta. Johanssonin mukaan ihmiset määrittävät luonnon ja kulttuurin rajapinnat ja konfliktit syntyvät eläinten ylittäessä näitä ihmisten määrittämiä rajapintoja. Konfliktin seuraukset riippuvat niin lajista kuin paikastakin: esimerkiksi ketun oleminen pellolla on hyväksyttävää, mutta ketun oleminen pihapiirissä välttämättä ei. Johansson myös toteaa, että eri ihmiset mieltävät eläimet eri tavoin. Esimerkiksi virkamiehet ja kyläläiset mielsivät joidenkin villieläinten läsnäolon eri tavoin osana afrikkalaisen maaseudun mielikuvaansa. Esimerkiksi pienviljelijöille villieläinten rajojen ylitykset ovat arkipäivää ja seurauksena viljelijät voivat hyvin menettää osan sadostaan ja kotieläimistään, toisinaan menetetään myös ihmishenkiä. Johansson toteaa alueellisen näkökulman auttavan ymmärtämään syitä ihmisten ja villieläinten välisten konfliktien taustalla. Ristiriidat ovat myös monimutkaisia eikä niiden selittäminen vain asenteiden tai maisemamielikuvien pohjalta ole mahdollista. Eläinmaantieteellistä tutkimusta on ollut olemassa yhtä kauan kuin maantiedettä, mutta sen merkitys, rooli ja painotukset ovat eri aikoina vaihdelleet paljon. Tutkimus on laajentunut paljolti viime vuosina osana ympäristöherätystä. Tutkimuksen lisääntyä ja aihepiirien laajennuttua onkin alettu puhua perinteisen eläinmaantieteen rinnalla myös uudesta eläinmaantieteestä, jossa tutkimuskenttä on valtavan laaja ja mahdollisia näkökulmia ja aiheita on rajattomasti. Eläinmaantieteessä riittää tutkimussarkaa maantieteilijöille moniksi vuosikymmeniksi siitä huolimatta vaikka suuntaus kasvattaisi selvästi suosiotaan nykyisestä. Campbellin (2009) mainitsema inhimillistämisen ongelma voi myös olla todellinen haaste.

5.3. Globalisaatio

Globalisaation käsite on monimerkityksinen ja sille on olemassa useita erilaisia määritelmiä. Akateemiseen keskusteluun ei ole valikoitunut yhtä globalisaatioteoriaa, vaan

joukko keskenään kilpailevia teorioita. Laajasti määriteltynä globalisaatiolla voidaan tarkoittaa maailman eri alueita yhdistäviä virtoja ja prosesseja.

Globalisaation käsite liitetään yleensä talouteen. Globalisaatiolla voidaan kuitenkin tarkoittaa myös monenlaista muuta yhdistymistä. Esimerkiksi Beck (1999) on jaotellut globalisaation viestintätekniseen-, ekologiseen-, taloudelliseen-, työorganisatoriseen-, kulttuuriseen- ja kansalaisyhteiskuntaglobalisaatioon. Giddens (1990) taas yhdistää globalisaation ennen kaikkea kapitalistiseen maailmantalouteen ja Väyrynen (1998) jakaa globalisaation taloudelliseen, poliittiseen, kulttuuriseen ja teknologiseen globalisaatioon.

Held ym. (2000) näkee globalisaation prosessina tai prosessisarjana, joka aiheuttaa muutoksia yhteiskunnallisten suhteiden ja tapahtumien tilallisessa järjestyksessä. Globalisaatio aikaansaa alueiden välisiä vuorovaikutusverkostoja ja -virtauksia, joiden nopeus, intensiteetti ja vaikutukset vaihtelevat. Globalisaatiota voidaan tarkastella myös esimerkiksi sosiaalisena prosessina, jossa taloudelliset, poliittiset, kulttuuriset ja sosiaaliset rajoitukset väistyvät, mikä väistämättä vaikuttaa ihmisten toimintaan (Waters 2001). Scholte (2000) puolestaan yhdistää globalisaation kansainvälistymiseen, liberalisaatioon, universaalistumiseen, länsimaalaistumiseen ja deterritorialisaatioon. Ulrich Beck (1999) näkee globalisaation tapahtumasarjoina, joiden johdosta kansallisvaltiot ja näiden suvereniteetti joutuvat alistumaan ylikansallisten toimijoiden valtapyrkimyksille. Globalisaatio voidaan nähdä myös liikkeenä, jota valtioiden omat valinnat ylläpitävät ja määrittävät erilaisten rajoitusten korkeuden (Harisalo & Miettinen 2000). Väyrynen (2001) on kutsunut globalisaatiota muun muassa kansainvälistymisen pisimmälle kehittyneeksi muodoksi ja Giddens (1990) on todennut modernisaation olevan pohjimmiltaan globalisoitumista.

Goldblatt ym. (1999) on määritellyt globalisaatiolle neljä erilaista ajallista ja paikallista ulottuvuutta, jotka ovat 1) globaalien verkostojen laajeneminen, 2) globaalien yhteyksien intensiteetti, 3) globaalien virtauksien nopeus ja 4) globaalien prosessien paikalliset vaikutukset. Näin voidaan määrittää neljä eri globalisaatiotyyppiä, jotka ovat 1) vahva globalisaatio (muutos voimakasta kaikissa ulottuvuuksissa), 2) diffuusi globalisaatio (voimakas muutos, jonka paikalliset vaikutukset kuitenkin ovat vähäiset), 3) ekspansiivinen globalisaatio (muutoksen nopeus ja intensiteetti vähäiset, mutta muutoksen

laajuus ja vaikutukset suuret) sekä 4) heikko globalisaatio (muutoksen nopeus, intensiteetti ja vaikutukset vähäiset, mutta vaikutusalue laaja).

Sosiologiassa globalisaation katsotaan alkaneen 1400–1500-luvuilla (Waters 2001), jonka tienoille osuvat muun muassa löytöretket ja maailmankartoitus. Syntyajankohtina on joissain lähteissä pidetty myös muun muassa 1800-luvun puoliväliä (imperialismi ja kansallisvaltiot), 1970-lukua monikansallisine yrityksineen ja informaatio- ja viestintäteknologian kehityksen myötä tai esimerkiksi 1990-lukua sosialistisen talouden kaatumisen myötä. Joidenkin näkemysten mukaan globalisaatiota taas on ollut lähes aina (Thompson 1995). Marshall McLuhan (1969) loi aikoinaan 1960-luvulla käsitteen ”maailmankylä”, jolla hän ilmensi joukkotiedotusvälineiden kykyä kaventaa maantieteellisiä etäisyyksiä. Rantasen (2005) mukaan taas median globalisaatiokehitystä on mahdollista jaotella eri viestintätapojen ja – tekniikoiden kehityksen myötä.

Scholten (2000) mukaan 1960-luvulta globalisaatio on alkanut täysimittaisena ja tähän vaikuttaneita tekijöitä ovat tietoliikenneyhteyksien kehitys, markkinat, tuotanto, varallisuus, rahoitus, arvot, organisaatiot, ekologiset liikkeet ja tietoisuuden lisääntyminen. Globaalitalouden syntyyn voidaan nähdä vaikuttaneen etenkin kylmän sodan loppumisen ja rautaesiripun häviämiseen sosialistisen ja kapitalistisen maailman välillä (Alasuutari & Ruuska 1999). Akateemisessa keskustelussa globalisaation taustalla vaikuttavina voidaan nähdä realismi (suvereenien valtioiden välinen yhteistyö & konfliktit), liberaali pluralismi (eturyhmien toiminta ja auktoritaarinen päätöksenteko globaalissa järjestelmässä) ja uusmarxilaisuus (pääoma hallitsee maailman kehitystä) (McGrew ym. 1992).

Globalisaatio ei ole tasapuolista. Globalisaatiosta on haittoja ja hyötyjä ja eri puolilla maailmaa niistä kärsitään ja päästään nauttimaan eri tavoin. Maantieteilijät Scott Lash & John Urry (1994) ovat tutkineet globaaleja virtoja ja todenneet virtojen yksipuolisuuden ja epäsymmetrisyyden. Esimerkiksi suuria tietotoimistoja on vain muutama, joten valtaosa isoista uutisista kulkee näiden muutamien kaupunkien toimistojen kautta. Giddens (1990) on jakanut globalisaation maailmanlaajuiseen kapitalistiseen talouteen, kansallisvaltioihin, kansainväliseen sotilaalliseen järjestelmään, paikallisen talouden riippuvuuteen kansainvälisestä työnjaosta sekä kulttuuriseen ulottuvuuteen. Giddens (1990) mainitsee myös ympäristöongelmien globalisaation. Paitsi, että on havaittu globaaleja

ympäristöongelmia (mm. ilmaston lämpeneminen) on informaatioteknologia mahdollistanut monien ongelmien globaalien luonteen ihmisten ajatuksissa.

5.4. Terveysmaantiede

Maantieteilijä Markku Löytönen (2004) on kuvannut terveysmaantiedettä toteamalla, että ”se on maantieteen piirissä sitä, mitä epidemiologia on lääketieteen parissa”. Maantieteessä tutkitaan siis, kuten epidemiologiassakin, tautien esiintyvyyttä, mutta näkökulma aiheeseen on alueellinen. Löytösen (2004) mukaan terveysmaantiede voidaan jakaa kolmeen eri tutkimuslohkoon, jotka ovat: 1. sairauden (kuolleisuuden) alueellisten erojen ja syiden tutkiminen, 2. terveydenhuoltoon liittyvä tutkimus ja 3. sairauksien sosiaalitaloudellisten taustatekijöiden ja niiden alueellisen vaihtelun tutkiminen.

Terveysmaantieteessä tartuntatautien maantieteellistä leviämistä ovat mallintaneet muun muassa Andrew Cliff ja Peter Haggett (Cliff & Haggett 1988) sekä Matthew Smallman-Raynor (Smallman-Raynor ym. 1992). Suomessa terveysmaantieteellistä tutkimusta on tehnyt esimerkiksi Markku Löytönen (Löytönen & Arbona 1996). Terveysmaantieteellisessä tutkimuksessa hyödynnetään myös yhä etenevissä määrin geoinformatiikkaa (esimerkiksi Gatrell & Löytönen 1998; Khan & Skinner 2003). Omassa tutkimuksessani perehdyn terveysmaantieteen osalta muun muassa rabiekseen, jonka leviämistä kettujen kohdalla on tutkittu esimerkiksi Yhdysvaltojen Illinoisin osavaltiossa (Deal ym. 2000) sekä Britanniassa (White 1995) ja koirien osalta muun muassa Keniassa (Kitala ym. 1993).

Terveysmaantieteellisessä tutkimuksessa hyödynnetään erilaisia malleja, jotka ovat monille tieteenaloille yhteisiä. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset diffuusiomallit. Paljon hyödynnettyjä diffuusiomalleja ovat esimerkiksi niin sanotut RSI-mallit, joissa populaatiot on luokiteltu kolmeen ryhmään: alttiit (*susceptible*), tartuttavat (*infectious*) ja parantuneet tai menehtyneet (*recovered/removed*). Näissä malleissa kuvataan yksilön siirtymistä luokasta toiseen. Esimerkiksi tartunnan saaneet voivat menehtyä tai parantua ja alttiit voivat sairastua (Eames & Keeling 2002). Yhdysvaltojen Illinoisissa on tutkittu raivotaudin leviämistä kettujen parissa leviämismallin avulla (Deal ym. 2000). Tautien leviämiseen käytettävien mallien lisäksi on kehitetty useita vaihtoehtoja myös tautien leviämisen ehkäisemiseksi (esim. Cliff ym. 1993).

6. Tuontisäädökset

6.1. Lemmikkieläinten tuonti EU-maista

Tässä yhteydessä esittelen pääpiirteittäin koirien Suomeen tuontia koskevat säädökset, sillä ne on laadittu etenkin tautien leviämisen estämiseksi, jonka vuoksi ne on tärkeää tuntea arvioitaessa tuontikoirista aiheutuvia terveysriskejä. Vaatimukset muuttuvat jatkuvasti esimerkiksi tautiepidemioiden mukaan, joten ajankohtaiset ja kattavammat vaatimukset löytyvät Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) Internet-sivuilta: www.evira.fi.

Suomen eläintautivalvontaa hoitaa Elintarviketurvallisuusvirasto eläintautilain 55/1980 5 §:n mukaan. Eviran lisäksi valvontaa suorittavia tahoja ovat aluehallintovirastot ja kunnan valvontaviranomaiset (Eläintautilaki 1980).

Tuontivaatimukset koskevat eläimiä, jotka matkustavat omistajan tai muun henkilön mukana lemmikkeinä ja joita ei ole tarkoitettu eteenpäin luovutettaviksi tai myytäviksi. Jos koira matkustaa Suomeen ilman asianmukaista saattajaa, noudatetaan kaupallisen tuonnin ehtoja. Nämä vaatimukset koskevat koirien tuontia Euroopan unionin alueelta, jonka lisäksi samoja vaatimuksia sovelletaan koirien tuonnissa Norjasta, Andorrasta, Islannista, Kroatiasta, Liechtensteinista, Monacosta, San Marinosta, Sveitsistä sekä Vatikaanista (Koirien, kissojen ja frettien tuonti EU-maista Suomeen 2012).

Taulukko 1. Lemmikkieläimen tuontivaatimukset Euroopan unionin alueelta (Koirien, kissojen ja frettien tuonti EU-maista Suomeen 2012).

1. Tunnistusmerkintä. Mikrosiru.
2. Raivotautirokotus. Rokotus annettava tunnistusmerkinnän jälkeen ja vähintään 21 päivää ennen tuontia. Uusintarokotuksen kohdalla ei vaadita varoaikaa, mikäli rokotus on annettu ennen edellisen rokotuksen voimassaolon päättymistä.
3. Lääkitys ekinokokkoosia aiheuttavia heisimatoja vastaan. Lääkitys 1-5 vrk ennen tuontia tai ns. 28 päivän säännön noudattaminen (ks. Evira).
4. Lemmikkieläinpassi. Todistus, jossa on oltava tunnistustiedot sekä merkintä voimassa olevasta raivotautirokotuksesta sekä ekinokokkoosilääkityksestä.

* Heisimatolääkitystä ei vaadita silloin kun koira tuodaan Iso-Britanniasta, Irlannista tai Maltalta.

Taulukossa 1 on käyty läpi tuontivaatimukset lemmikille EU:n alueelta. Koiranpennuille rabiesrokote suositellaan yleensä annettavaksi aikaisintaan kolmen-neljän kuukauden iässä.

Rokottamattomia, alle kolmen kuukauden ikäisiä pentuja saa tuoda Suomeen rajoitetusti vain tietyistä EU- ja ETA- ja niihin rinnastettavista raivotautivapaista maista. Maalistaa päivitetään raivotautitilanteen mukaan ja ajantasainen luettelo on saatavilla Eviran Internet-sivuilta (Koiran- ja kissanpentujen tuonti Suomeen 2012).

Rokottamattomia koiranpentuja tuotaessa EU-maista, Norjasta, Islannista ja Sveitsistä on koiran oltava tuontihetkellä iältään alle kolme kuukautta ja tunnistusmerkitty mikrosirulla. Lisäksi pennun on tultava Suomeen suoraan kasvattajan luota, jossa pentu on sekä syntynyt että pidetty syntymästään saakka, eikä se ole päässyt tekemisiin villieläinten kanssa. EU-maasta, Norjasta tai Sveitsistä tuotaessa pennun mukana on oltava lemmikkieläinpassi ja Islannista virkaeläinlääkärin todistus. Pennun mukana täytyy lisäksi olla kasvattajan allekirjoittama vakuutus, jonka mukaan pentu on syntynyt ja pysynyt syntymäpaikassaan erossa villieläimistä vientihetkeen saakka. Kuljetuksen on suuntauduttava suoraan Suomeen, joskin välilaskut voidaan sallia, mikäli pentu pysyy koneen vaihdon aikana kansainvälisen lentokentän alueella tai kun välilasku tapahtuu rabiesvapaassa EU-maassa (Koiran- ja kissanpentujen tuonti Suomeen 2012).

6.2. Tuonti EU:n ulkopuolelta

Tuontivaatimukset koirille EU-alueen ja siihen rinnastettavien maiden ulkopuolelta ovat tiukemmat. Tuontivaatimukset olen koontanut taulukkoon 2. Selkeimpänä erona on se, että korkean raivotautiriskin maiden kohdalla on koiran verestä tehtävä rabies vasta-aineiden määrittäminen ja vasta-aineiden pitoisuuden on oltava veressä riittävän korkealla tasolla koiran tuomiseksi.

Taulukko 2. Tuontivaatimukset Euroopan unionin ulkopuolelta (Koirien, kissojen ja frettien ei-kaupallinen tuonti EU:n ulkopuolelta 2012).

1. Hyväksytyt saapumispaikat. Koira on tuotava hyväksytyin saapumispaikan kautta ja esitettävä tulliviranomaisten tarkastettavaksi.
2. Tunnistusmerkintä. Koiralla on oltava mikrosiru tai tatuointi (3.7.2010 alkaen mikrosiru).
3. Rabiesrokotus. Raivotautirokotus on annettava tunnistusmerkitylle koiralle ja uusittava valmistajan suositusten mukaisesti. Uusintarokotuksessa ei vaadita varoaikaa, mikäli edellinen rokotus on voimassa rokotushetkellä. *
4. Rabiesvasta-aineiden määrittäminen. Vasta-aineiden määrittäminen tehdään tuotaessa koiria korkean raivotautiriskin maista. Verinäyte tutkimusta varten voidaan ottaa aikaisintaan

30 vrk rabiesrokotuksen jälkeen ja vähintään kolme kuukautta ennen tuontia. Vasta-aineiden määritys suoritetaan EU:n hyväksymässä laboratoriossa. Neutralisoivien vasta-aineiden pitoisuuden oltava vähintään 0,5 ky/ml.
5. Lääkintä ekinokokkoosia aiheuttavaa heisimatoa vastaan (sisällettävä pratsikvantelia tai epsiprantelia). Annetaan 1-5 vrk ennen maahantuloa.
6. Virkaeläinlääkäriin myöntämä EU-mallinen ei-kaupallisen tuonnin todistus tai lemmikkieläinpassi. Todistuksesta on käytävä ilmi koiran tunnistetiedot, tiedot raivotautirokotusta, heisimatolääkityksestä ja tarvittaessa myös tiedot rabiesvasta-aineiden määrityksestä. Todistus täytetään suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.
7. Mahdolliset suojapäätökset. Koiria tuotaessa on varmistuttava siitä, koskeeko lähtömaasta koirien tuomiseen erityissäännöksiä.

* Tuontimaat jaetaan kahteen ryhmään raivotautiriskin perusteella: 1. Maat, jotka ovat joko vapaita raivotaudista tai, joissa raivotautiriski on matala ja 2. Maat, joissa on korkea raivotautiriski. Raivotautivapaaseen ja matalanriskin alueeseen kuuluvilta alueilta tuotaessa rabiesrokotus on annettava koiralle vähintään 21 päivää ennen tuontia (komission päätös 2005/91/EY).

6.3. Kaupallinen tuonti

Kaupallisen tuonnin kohdalla on noudatettava samoja ehtoja, jotka koskevat ei-kaupallisten lemmikkieläinten tuontia. Lisäksi tuontikoiralle vaatimuksena on eläinlääkäriin tekemä kliininen tutkimus, joka on suoritettu aikaisintaan vuorokausi ennen koiran tuontia. Tutkimuksessa eläimen tulee olla terveeksi todettu ja kestävän kuljetuksen. Kaupallinen tuonti on sallittua vain tietyistä EU:n ulkopuolisista maista ja tuojan velvollisuus on tarkistaa maat ennen tuontia. Mikäli koiria on vähintään kuusi, täytyy ennen tuontia hankkia koirille virkaeläinlääkäriltä terveystodistus, joka on laadittava TRACES-järjestelmässä (Koirien, kissojen ja frettien kaupallinen tuonti EU:n ulkopuolisista maista 2012). TRACES (*Trade control and expert system*) on EU:n komission ylläpitämä ohjelma, joka on kehitetty eläinten ja eläintuotteiden jäljitettävyyden ja valvonnan parantamiseksi Euroopan unionin jäsenmaiden välillä sekä tuonnissa unionin ulkopuolisista maista (Koirien, kissojen ja frettien ei-kaupallinen tuonti EU:n ulkopuolelta 2012). Myös yksittäisen koiran kohdalla sovelletaan kaupallisen tuonnin ehtoja, mikäli koira matkustaa ilman ihmistä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 977/2006 (asetus eläintautien vastustamiseksi suoritettavista tarkastuksista Euroopan yhteisön sisämarkkinoilla) 13 § velvoittaa sellaisen henkilön tai yhdistyksen, joka tuo myyntiin tai välittää Suomeen eläviä koiria toisesta jäsenmaasta, rekisteröitymään eläinten tuojaksi (Maa- ja metsätalousministeriön asetus...2010).

Euroopassa ja Suomessa toimii useita erilaisia eläinsuojeluyhdistyksiä, joiden tavoitteena on etsiä kulkukoirilille koteja maiden rajojen yli. Suomessa tällaisia ovat esimerkiksi Espanjasta koiria Suomeen tuova Kodittomat Espanjan koirat Ry ja Virosta koiria tuova Pelastetaan koirat Ry (ks. <http://www.espanjankoirat.com/> ja <http://www.pelastetaankoirat.com/>). Yhdistysten Internet-sivuilla on useimmiten selvät ohjeet siitä, kuinka ihmisen tulee toimia, silloin kun hän haluaa adoptoida koiran ulkomailta. Lisäksi yhdistykset ilmoittavat usein Internet-sivuillaan kotia vaille olevista koirista ja auttavat adoption toteuttamisessa. Evira tulkitsee pelastusyhdistystoiminnan olevan eläinten välittämistä yhtäläillä kuin kaupallinen välittäminen. Eviran näkemyksen mukaan pelastusyhdistysten on rekisteröidyttävä eläintentuojiiksi. Eviralla ei kuitenkaan ole norminantovaltaa asiassa, joten vaatimus on ohjeellinen, eikä oikeudelliselta luonteeltaan sido viranomaisia tai toimijoita (Koirien, kissojen ja frettien ei-kaupallinen tuonti EU:n ulkopuolelta 2012).

6.4. Mitä jos tuontivaatimukset eivät täyty?

Eviran (Koirien, kissojen ja frettien kaupallinen tuonti EU:n ulkopuolisista maista 2012) mukaan tärkein tarkoitus tuontivaatimuksilla on estää rabieksen leviäminen. Mikäli maahan pyritään tuomaan koira, joka ei täytä tuontivaatimuksia, on olemassa kolme vaihtoehtoa.

- 1) Koira palautetaan takaisin lähtömaahan.
- 2) Koira siirretään karanteeniin odottamaan tuontivaatimuksien täyttymistä. Suomessa ei ole virallista karanteenia tällä hetkellä lainkaan, joten koiran siirtäminen karanteeniin tapahtuisi toisessa jäsenvaltiossa.
- 3) Koira lopetetaan.

Puutteellisista tuontivaatimusten täyttämisestä johtuva koiran palautus- tai lopetuspäätösten määrä on Suomessa lisääntynyt. Helsingin, Vantaan, Espoon, Kirkkonummen ja Porvoon aluehallintokeskuksissa palautus- tai lopetuspäätöksiä on tehty yhteensä 65 vuosina 2005–2009. Vuonna 2005 päätöksiä tehtiin kolme, vuonna 2008 19 ja vuonna 2009 36 (Valle 2010).

6.5. Pohdintaa tuontivaatimuksista

Koiran tuonti Suomeen on selvästi helpompaa toisista Euroopan unionin jäsenmaista tai niihin verrattavista maista kuin EU:n ulkopuolelta. Paitsi, että säädökset itsessään ovat kovempia tuotaessa Suomeen koiria EU:n ulkopuolelta, koirien tuontia joistakin maista haittaa myös esimerkiksi se, että rabiesvasta-aineiden määräitys vaaditaan suoritettavaksi EU:n hyväksymässä laboratoriossa, joita ei ole läheskään jokaisessa maassa. Valtaosa Suomeen ulkomailta tuotavista rescuekoirista tuodaankin oletettavasti Euroopan sisältä. Vaatimukset rekisteröityä koirien kaupalliseksi tuojaksi parantavat ainakin eläinten reitin jäljittämismahdollisuuksia jälkikäteen, millä on merkitystä esimerkiksi sairastapausten yhteydessä. Koiria tuotaessa Suomeen etenkin Euroopan unionin sisällä näen ongelmalliseksi sen, että koirien papereita tarkastetaan kokemuksen mukaan varsin harvoin. Esimerkiksi Virossa koiria tuotaessa ei tullut tarkasta koiran matkustusasiakirjoja rutiininomaisesti. Mahdollisesti Suomeen pääsee koiria, jotka eivät täytä tuontivaatimuksia. Yksittäisen koiran kohdalla asia ei välttämättä tule koskaan ilmi, mutta mikäli puutokset tuontivaatimuksien täyttämisenä ilmenevät pitkänkin ajan kuluttua, ovat vaihtoehdot yhä koiran lopettaminen, karanteeniin siirtäminen ja koiran lähtömaahan palauttaminen.

Tuontivaatimusten kannalta koirien tuonnit koirin tuontiin erikoistuneiden yhdistysten kautta voidaan nähdä positiivisina, koska yhdistyksillä on tuonneista kokemusta ja tuontivaatimusten täyttäminen perustuu tietoon. Näin ei aina ole yksittäisen tuojan kohdalla.

7. Tautiriskit

Luonnollisesti selkärangaisesta eläimestä ihmisiin ja päinvastoin siirtyvää sairautta tai infektiota kutsutaan zoonoosiksi. Hull (1963) listasi 65 koirasta ihmiseen tarttuvaa tautia. Nykyisin zoonooseja tunnetaan muutama sata ja niiden aiheuttajat ovat bakteerit, loiset, sienet ja virukset (*Zoonoses and communicable diseases common to man and animals* 2001). Työssäni perehdyn kolmeen tautiin eli rabiekseseen, leishmanioosiin ja ekinokokkoosiin. Zoonoosien lisäksi mahdollisena riskinä on, että ulkomailta kulkeutuu Suomeen tauteja, jotka tarttuvat esimerkiksi koirasta toiseen. Lisäksi koiralla voi olla myös jokin tauti, joka haittaa koiran omaa elämää.

Nykyisin lääketiede tarjoaa hyvät mahdollisuudet hoitaa ihmisten ja koirien vakavia sairauksia hyvin pitkään. Tämä johtaa immunosuppressoitujen eli immunitetiltään heikentyneiden yksilöiden määrän kasvuun. Koirilla elimistön puolustusmekanismeja voivat heikentää muun muassa palovammat, katetroinnit, elinten poisto, diabetes, tietyt virustaudit (esim. parvoripuli), useat infektiot, solusalpaajien tai antibioottien käyttö, aliravitseminen ja ylipaino. Myös pikkupennuilla ja myöhäistiineillä riskit sairastua ovat tavallista suuremmat (Robinson & Pugh 2002).

7.1. Rabies

Rabies on viruksen aiheuttama zoonoosi, jota esiintyy nisäkkäillä ja joka leviää yleensä sairastuneen eläimen puremasta tai haavaan tai limakalvolle päätyneestä sairastuneen eläimen syljestä. Itämisaika rabieksessa vaihtelee ollen useimmiten yhdestä kolmeen kuukautta. Ensioireina on usein kuumetta, päänsärkyä tai pahoinvointia ja kipua haavakohdassa. Lopulta virus leviää keskushermostoon aiheuttaen tulehduksen aivoihin ja selkäyttimeen (Rabies 2010).

Maaailman Terveysjärjestö WHO:n (Rabies 2010) mukaan rabiasta esiintyy yli 150 maassa ja maailmanlaajuisesti siihen kuolee yli 55 000 ihmistä vuosittain. Rabiasta esiintyy kaikilla mantereilla Antarktista lukuun ottamatta, mutta valtaosa, yli 95 prosenttia, ihmiskuolemista tapahtuu Aasiassa ja Afrikassa. 99 prosentissa kuoleman tapauksista ihminen on saanut rabieksen koiran puremasta. Afrikassa ja Aasiassa lähes kaikki

kuolemantapaukset johtuvat koiran puremasta, mutta sen sijaan esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Kanadassa kuolemaan johtava rabiestartunta on useimmiten peräisin lepakoilta.

Rabiekselta on olemassa kaksi erilaista tautimuotoa, joista toinen on aggressiivisempi ja nopeammin etenevä, johon voi liittyä esimerkiksi hyperaktiivisuutta ja vesikauhua, ja toinen hitaammin etenevä ja vähemmän dramaattinen, jossa ensioireet usein ovat huomaamattomammat. Rabiestartuntaa ei pystytä diagnosoimaan ennen oireiden puhkeamista, joten mikäli ihminen on saanut pureman ja epäillään rabiesriskiä, on puremahaava puhdistettava välittömästi ja aloitettava immunoglobuliini- ja rokotushoito, jotka estävät taudin puhkeamisen. Mikäli oireet ehtivät puhjeta, ei tautiin ole hoitokeinoa, vaan se johtaa kuolemaan muutamassa päivässä (Vesikauhu (rabies) 2009).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (Vesikauhu (rabies) 2009) mukaan Suomi on laskettu virallisesti raivotautivapaaksi maaksi vuodesta 1991. Vuosien 1995–2005 aikana Suomessa on ollut 4–30 rabiesepäilyä vuosittain, joista valtaosassa altistuminen on tapahtunut ulkomailla. Viimeisin rabieksen aiheuttama ihmiskuolema on tapahtunut Suomessa vuonna 2007, kun filippiiniläinen mies kuoli tautiin, jonka oli ilmeisesti saanut kotimaastaan (Rabies 2010a). Luonnonvaraisella eläimellä Suomessa rabies on todettu viimeksi vuonna 1989 (Vesikauhu (rabies) 2009). Tuontieläimillä rabiesta on tavattu muutama kertaan 2000-luvulla, Virosta tuodulla ponilla vuonna 2003 sekä Intiasta tuodulla koiranpennulla vuonna 2007 (Rimhanen-Finne 2008). Lepakkoraivotautia Suomessa on tavattu vuonna 2009 (Rabies eli eläimen raivotauti 2010).

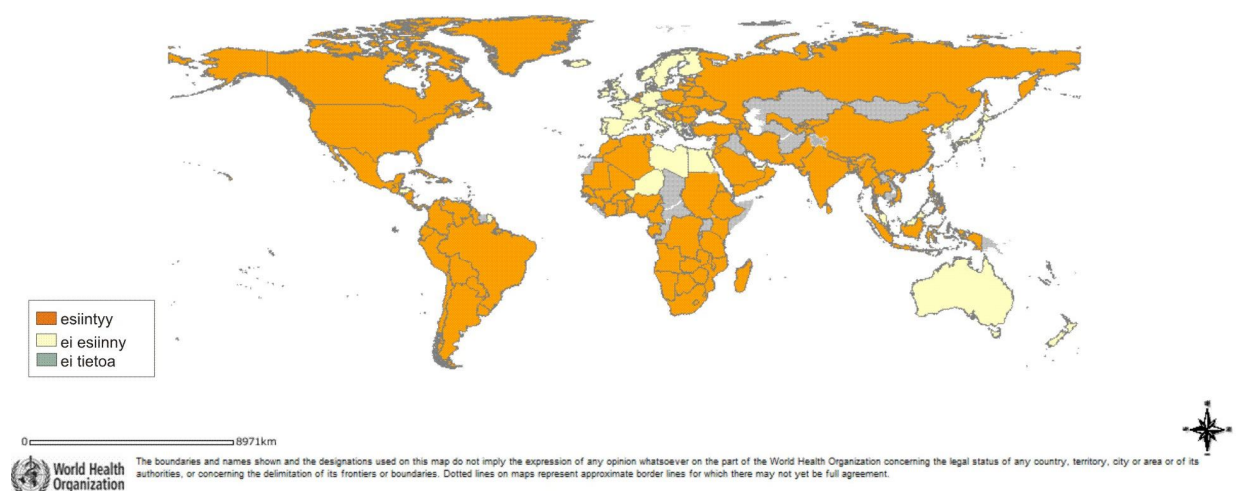
Rabies voi levitä Suomeen esimerkiksi tuontieläinten tai villieläinten mukana ja Suomeen tauti on levinnyt kaakkoissuunnasta ainakin kolme kertaa: 1890-luvulla, 1950-luvulla sekä vuosina 1988–1989 (Rabies eli eläimen raivotauti 2010). Rabieksen leviämistä villieläinten kautta pyritään estämään vuosittain syöttirokotteita levittämällä Suomen kaakkoisrajalle ja tuontieläimille asetetuilla rokotusmääräyksin (Vesikauhu (rabies) 2009). Lisäksi taudin leviämisen estämiseksi esimerkiksi metsästyskoirat ja viranomaisten palveluskoirat on rokotettava (Rabies 2010a), jonka lisäksi rokotuksia suositellaan myös kotikoirille.

Suomen lähialueista raivotautia esiintyy etenkin Baltian maissa ja Venäjällä.

Raivotautitartunnat Baltian alueella ovat lisääntyneet 2000-luvun aikana. Esimerkiksi Virossa on raportoitu 580 rabiestartuntaa eläimillä vuosina 2004–2005 (Trends and sources

of zoonoses and zoonotic agents in human, food stuffs, animals and feeding stuffs 2004 & Trends and sources of zoonoses and zoonotic agents in human, food stuffs, animals and feeding stuffs 2005) ja Liettuassa todettiin vuonna 2003 1108 rabiestapausta, joista 312 oli kotieläimillä. Samana vuonna Liettuassa koirien ihmisille aiheuttamia vammoja tilastoitiin yhteensä yli 8000, joista noin 5000 todettiin terveiden eläinten aiheuttamiksi, reilussa 2000 tilaa ei pystytty varmistamaan ja reilussa 400 tapauksessa osallisena oli jollakin tapaa sairas koira (Razmuviene 2004). Baltian maissa on siis riski saada rabiestartunta koiran puremasta.

Suurimmassa osassa Euroopan unionin vanhoista jäsenvaltioista rabies on melko harvinainen. Vuonna 2004 12 jäsenvaltiota silloisesta 15:sta raportoi kuitenkin rabieslöydöistä eläimillä. Yhteensä raportoitiin 1683 tapauksesta, kun vuotta aiemmin lukema oli 2130. Lähes puolet rabiestartunnoista havaittiin ketuilla. Vuosien 2001 ja 2004 välillä EU-jäsenvaltioissa raportoitiin viidestä rabiestartunnasta ihmisillä, joista kaikki olivat peräisin Euroopan unionin ulkopuolella (The community summary report on trends and sources of zoonoses, zoonotic agents and antimicrobial resistance in the European Union in 2004 2005). Kuvassa 4 nähdään rabieksen esiintyminen maailmanlaajuisesti vuosina 2005–2010.

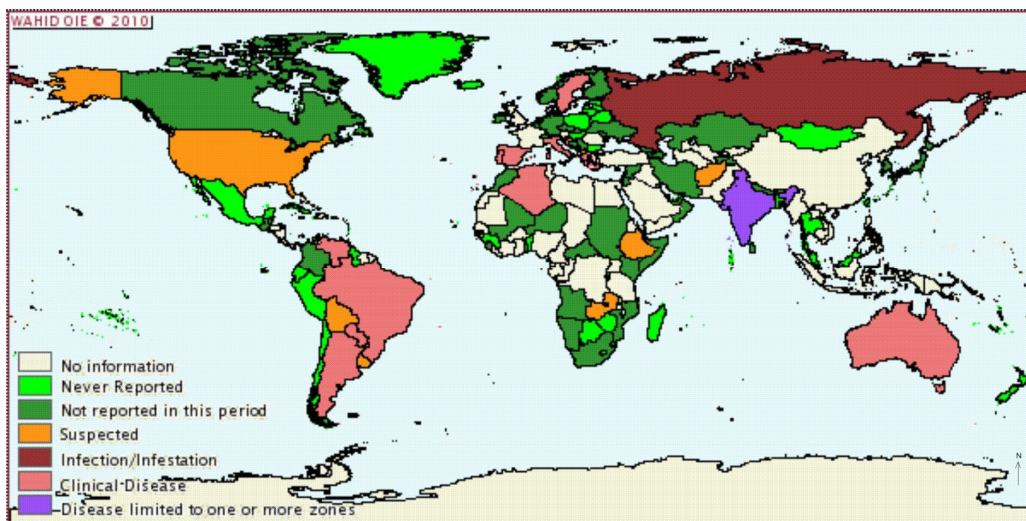

Kuva 4. Rabieksen esiintyminen maailmalla vuosina 2005–2010 (RABNET 2010).

7.2. Leishmanioosi

Koiraeläinten leishmanioosi (*canine leishmaniosis*) on *Leishmania*- sukuun kuuluvan alkueläimen aiheuttama vakava tauti, joka voi johtaa kuolemaan. *Leishmania*-suvun alkueläimet ovat selkärankaisten kudosten makrofageissa esiintyviä solunsisäisiä loisia. Ne ovat endeemisiä esimerkiksi Välimeren alueella sekä Turkissa (Ozensoy ym. 1998; Subiela-Martinez ym. 2002). Parasiitin ensisijainen varasto ja lähde ovat yleensä koiraeläimet, joista alkueläin siirtyy ihmisiin *Phlebotominae* -alaheimoon kuuluvien hietasääskien välityksellä (Vexenat ym. 1998; Subiela-Martinez ym. 2002).

Leishmanioosin esiintymisalueet näkyvät kuvassa 5. Leishmanioosia esiintyy endeemisenä etenkin maailman subtrooppisilla ja trooppisilla alueilla Välimeren ympäristössä ja Etelä-Amerikassa (Disease distribution maps 2009). Suomen kannalta merkittävintä on taudin esiintyminen Välimeren ympäristössä, jossa suomalaiset matkailevat huomattavan paljon, alueelta tuodaan myös kodittomia koiria. Suomessa on virallisesti todettu ainakin kolme leishmanioositapausta tuontikoirilla vuoden 2005 jälkeen (Detailed country(ies) disease incidence 2010). Tauti ei kuitenkaan leviä Suomessa, koska vektorina toimivaa hietasääskeä ei alueella esiinny.

Kuva 5. Leishmanioosin levinneisyys, tammikuu-kesäkuu 2009 (Disease distribution maps 2009).

Tavallisimpia leishmanioosin yhteydessä raportoituja oireita ovat esimerkiksi ihovauriot (kuva 6), painonlasku, limakalvojen kalpeus, silmävauriot, nenäverenvuodot, paikallinen

tai yleinen imusolmuketauti sekä munuaisten ja maksan vajaatoiminta (Kourtinias ym. 2001). Leishmanioosi voidaan diagnosoida esimerkiksi joko suoraan etsimällä parasiittejä mikroskooppinäytteestä tai epäsuoraan bakteeriviljelmästä serologisilla menetelmillä (vasta-aineet) ja PCR:llä (Manna ym. 1998; Subiela-Martinez ym. 2002). Leishmanioosin hoidossa hyödynnetään useimmiten pentavalent antimoni johdannaisia ja allopurinolia. Näiden yhdistelmähoito on tutkimuksissa todettu koirilla tehokkaammaksi kuin jommankumman käyttö erikseen (Martinez ym. 1988; Denerolle & Bourdoiseau 1999).

Espanjasta ja muualta Välimeren alueelta koiria tuotaessa on leishmanioosi mahdollinen ongelma sen yleisyyden vuoksi. Leishmanioosia sairastavan koiran saa kuitenkin tuoda Suomeen. Taudin kohdalla ongelmallista on se, että tauti voi itää useita vuosia – tuontikoira tulisi siis vuosittain testata leishmanioosin varalta. Suomessa leishmanioosi ei tartu koirasta muihin eläimiin eikä ihmiseen, sillä tartunnan välittäjänä toimivaa hietasääskeä ei täällä esiinny.

Leishmanioosi kuuluu Eviran kuukausittain ilmoitettavien tarttuvien eläintautien listalle (Eläintautien luokittelu 2010). Uhkakuvana voidaan nähdä sääsken mahdollinen leviäminen Suomeen esimerkiksi ilmaston lämpenemisen myötä tai vaihtoehtoisesti Leishmania-alkueläimen sopeutuminen uuteen väli-isäntään ja levittäytyminen paikallisten hyönteisten välityksellä. Todennäköisyys, että näin tapahtuu lähitulevaisuudessa on pieni, mutta pitkällä aikavälillä riski on todellisempi. Jotkin Euroopan maat ovat kokonaan kieltäneet leishmanioosia sairastavien eläinten maahantuomisen.

Kuva 6. Leishmanioosiposiitivinen paimenkoira. Ihovaurioita näkyy selvästi esim. korvissa.

7.3. Ekinokokkoosi

Ekinokokkoosilla tarkoitetaan *Echinococcus* -sukuun kuuluvia heisimatoja, joita on *E. granulosus*, *E. vogeli* ja *E. multilocularis*. Kyseiset heisimadot ovat lihansyöjäeläinten loisia ja niiden elämäntyyliin kuuluu toukkavaihe väli-isännässä ja aikuisvaihe pääisännässä. Ne lisääntyvät suvuttomasti ja loiset aiheuttavat harvoin pääisännälle, kuten koiralle, ongelmia. Sen sijaan väli-isännälle, kuten ihmiselle, loiset voivat olla hyvin haitallisia aiheuttaen muun muassa nesteen täyttämiä rakkuloita, kystia, useimmiten maksaan ja keuhkoihin. Pääisännässä aikuiset madot elävät ohutsuolessa ja niiden munat leviävät esimerkiksi pääisännän syödessä loisrakkuloita sisältäviä eläimiä. Loiset voivat levitä myös esimerkiksi ulosteen saastuttamien marjojen ja sienien mukana, joten riski ihmisille on sitä kautta todellinen (Ekinokokkoosi 2012).

E. granulosus esiintyy muun muassa Välimeren maissa, Itä-Euroopassa, Lähi-Idässä, Lounais-Aasiassa, Australiassa, Etelä-Amerikassa, Uudessa-Seelannissa, Pohjois-Afrikassa sekä Keniassa ja Ugandassa. *E. vogelia* esiintyy Panamassa ja Pohjois-Argentiinassa ja *E. multilocularis* useissa Euroopan maissa, kuten esimerkiksi Ranskassa, Saksassa, Puolassa, Belgiassa ja Itävallassa sekä lisäksi muun muassa Turkissa, Pohjois-Intiassa ja Pohjois-Amerikassa (Acha & Szyfres 2003). Suomessa on todettu muutama *E. granulosus* aiheuttama tauti, joiden alkuperän arvellaan olevan ulkomainen. *E. Vogel*in tai *E. multilocularis*in aiheuttamia tauteja Suomessa ei ole tilastoitu yhtään, mutta riski etenkin *E. multilocularis*ille on olemassa ja Suomea lähellä olevia tautialueita ovat muun muassa Liettua ja Venäjällä Viananmeren takainen alue (Jarva ym. 2002). *E. multilocularis* on havaittu myös Virossa 2005 ja Ruotsissa 2010 (Ekinokokkoosi 2012). Eläimistä hirvillä, poroilla ja susilla on tavattu *E. granulosus* Suomessa. *E. multilocularis*in varalta on tutkittu muun muassa luonnonvaraisia kettuja, supeja ja myyriä, mutta loista ei ole tavattu (Ekinokokkoosi 2012).

7.4. Muita zoonooseja

Rabieksen ja leishmanioosin lisäksi on olemassa myös lukuisia muita zoonooseja, joita koirat voivat levittää. Suomen kannalta merkityksellisiä zoonooseja on lueteltu taulukossa 3.

Taulukko 3. Muita zoonooseja, joita koirat voivat kantaa ja/tai levittää (Seppänen 2010).

Bakteerit	Sienet	Loiset	Virukset
<i>Suun sekaflora</i>	(<i>Blastomyces dermatidis</i>)	<i>Toxocara canis</i> [^]	Rabies
<i>Streptococcus pyogenes</i>	<i>Microsporium spp.</i> '	<i>Giardia lamblia</i> [^]	<i>Rotavirus</i> [^]
<i>Pasteurella canis</i>	<i>Pythium insidiosum</i> '	<i>Babesia spp.</i> *' ?	<i>Puutiaisaivokuume</i> *
<i>Pasteurella multocida ssp. multocida</i>	<i>Sporothrix schenckii</i>	<i>Dipylidium caninen</i> [^]	(<i>Lymf. korionmeningiittiv.</i>)
<i>Capnocytophaga canimorsus</i>		<i>Dirofilaria immitis</i> *	(<i>Influenssavirukset</i>)
<i>Erysipelothrix rhusiopathiae</i>		<i>Dirofilaria repens</i> *	(<i>Nipah virus</i>)
<i>Rickettsia couorii</i> (<i>felis, rickettsii jne.</i>)*'		<i>Echinococcus granulosus</i> [^]	
<i>Francisella tularensis</i> *		<i>Echinococcus multilocularis</i> [^]	
<i>Ehrlichia spp.</i> *		<i>Echinococcus vogeli</i> [^]	
<i>Anaplasma phagocytophilum</i> '		<i>Ancylostoma canium/braz.</i> [^]	
<i>Leptospira interrogans</i> [^] '		<i>Sarcocystis ssp.</i> [^]	
<i>Burkholderia pseudomallet</i> '		<i>Cryptosporidium ssp</i> [^]	
<i>Brucella canis</i> '		<i>Trichinella britova</i> [^]	
<i>Mycobacteria spp.</i> ?		<i>Enterocytozoon bieneusi</i> [^]	
<i>Yersinia enterocolitica</i> [^] / <i>pestis</i> *			
<i>Campylobacter spp.</i>			
<i>Borrelia burgdorferii</i> -ryhmä*			
<i>Coxiella burnetii</i>			
<i>Rhodococcus equi</i>			
<i>Bordetella bronchieptica</i>			
<i>Bacillus anthracis</i>			
<i>Eschericia coli mm. 0157:H7</i>			
<i>MRSA</i> '			

Tummalla merkittynä ovat ihmiselle vakavan yleisinfektion aikaansaavat sairaudet.

' = tieto taudin tai kantajuuden mahdollisuudesta lemmikillä johtaa todennäköisesti ihmisen empiirisen hoidon vaihtumiseen

[^]= lähinnä tarttuu kosketuksessa ulosteeseen, virtsaan tai näiden kontaminoimaan ruokaan.

*= vaatii niveljalkaisen vektorin (yleisimmin punkki kuten *Ixodes spp.*, *Rhipicephalus sanguineus* tai kirppu kuten *Ctenocephalides felis*)

7.5. Muita tautiriskejä

Eviran (Ruskeakoirapunkki on hankalasti huoneistosta hävitettävä koiran loinen 2011) mukaan esimerkiksi ruskeakoirapunkki on rantautunut Suomeen 1970-luvulla. Koirapunkki itsessään ei usein aiheuta merkittäviä oireita (mahdollisesti paikallista ihoärsytystä), mutta toimii välittäjänä eli vektorina verisoluja infektoiville taudinaiheuttajille (kuten mm. *Ehrlichia Canis* bakteereille ja *Babesia Canis* alkueläimille). Punkki ei leviä juurikaan suorassa kontaktissa koirasta toiseen, vaan yhteisten oleskelutilojen välityksellä. Vaikka ruskeakoirapunkki ei itsessään aiheuta suurta uhkaa koiralle, voi tuontikoirien mukana levitä Suomeen taudinaiheuttajia, joita ruskeakoirapunkki levittää edelleen.

Penikkatautia ei Suomessa nykyisin yleisesti esiinny rokotusten ansiosta. Ulkomailta koiria tuotaessa penikkatautirokotusta ei kuitenkaan vaadita ja Suomeenkin on tuotu penikkatautia sairastavia koiria. Taudin oireet vaihtelevat lievistä vakavaan ja oireina voi olla esimerkiksi silmä- ja nenävuoto, kuume, apeus, ruokahaluttomuus, keuhkokuume, ripuli, keskushermosto-oireet ja yleiskunnon heikkeneminen. Tauti tarttuu suorassa kontaktissa, useimmiten rokottamattomien pentujen välityksellä (Penikkatauti 2011).

Monien tautien ja loisten leviäminen koirien mukana Suomeen on mahdollista, vaikka tuontisäädöksiä noudatettaisiin. Suomessa koiria tavallisesti rokotetaan rabieksen lisäksi myös esimerkiksi penikkatautia ja parvoa vastaan, mutta rabiesrokotus on näistä ainoa, joka vaaditaan koiraa tuotaessa ulkomailta.

Rescuekoirilla on usein lähtöalueelle tyypillisiä terveysongelmia. Esimerkiksi lomamatkalle lähtö ja koiran löytäminen paikan päältä esimerkiksi eläinsuojasta voi houkutella ottamaan koiran mukaan Suomeen jo ennen kuin riittävät terveysasiat ovat kunnossa. Merkintöjen väärentämistä terveystietoihin tapahtuu, mutta toiminnan laajuudesta ei ole tietoa. Ongelmalliseksi näen myös sen, että tuontikoirien papereita ei järjestelmällisesti läheskään aina tarkasteta rajojen yli liikuttaessa.

Maahantuotavien rescuekoirien lisäksi koirien ja muiden eläinten liikkuminen rajojen yli on vilkasta. Lemmikit voivat matkustaa isäntäväen mukana lomamatkoilla tai näiden kanssa saatetaan käydä esimerkiksi kilpailu- tai astutusmatkalla ulkomailla. Rescuekoirien

lisäksi ulkomailta maahantuodaan myös varta vasten kasvatettuja rotukoiria. Tautien leviämiskoski koskee myös näitä lemmikkieläinten liikkeitä rajojen yli eikä pelkästään rescuekoirien liikkumista. Tarkasti tuontisäädöksiä noudattamalla riskejä voidaan pienentää, mutta lähtökohtaisesti toki keskimäärin on terveydelliseltä kannalta suurempi riski tuoda koira, jonka alkuperästä ja elinoloista ei välttämättä ole tietoa tai joka on elänyt mahdollisesti useampia satoja koiria käsittävällä koiratarhalla kuin matkustaa hyvin hoidetun lemmikkieläimen kanssa lomalle sairauksien kannalta ei-riskialueelle ja palata sen jälkeen takaisin kotiin. Myös rescuekoirien kohdalla riskit liittyvät paljolti maantieteelliseen sijaintiin eli siihen mistä maista koiria tuodaan. Kaikkialla ei esiinny rabiasta tai leishmanioosia, joten näistä maista koiran tuominen on näiden terveystarkistusten osalta pienempi riski. Suurimmat riskit koirien tuonnissa liittyvät yleensä laittomaan maahantuontiin ja korkean tautiriskin alueisiin.

8. Koiria Suomeen tuovat yhdistykset

Suomessa on rekisteröitynyt useita yhdistyksiä, jotka tuovat löytökoiria ulkomailta. Ensimmäiset yhdistykset ovat rekisteröityneet 2000-luvun alkupuolella, jonka jälkeen määrä on kasvanut ja maavalikoima laajentunut. Osa aiemmin löytökoiria tuoneista yhdistyksistä on kuitenkin päättänyt luopua koirien tuomisesta ja keskittyy nykyisin ainoastaan tukemaan paikallista eläintensuojelutyötä. Koiria Suomeen tuovista järjestöistä on lyhyt yhdistysten Internet-sivujen pohjalta tehty yhteenveto liitteenä (liite 3, taulukot 1, 2 ja 3).

Koiria tuoviin järjestöihin olen tutustunut Internet-sivujen antaman tiedon perusteella, keskustelupalstoja seuraamalla, uutisoinnin myötä sekä keskustelemalla yhdistysaktiivien kanssa. Yhdistykset pyrkivät antamaan ulospäin vastuullisen kuvan koirien tuonnista. Useiden yhdistysten Internet-sivuilla esitellään tuontimaassa esiintyviä tauteja ainakin jossain määrin ja kerrotaan mahdollisista käytösongelmista sekä kehoitetaan harkitsemaan tarkasti koiran ”adoptiota”. Koirien tuonin laajamittaisuus, yhdistysaktiivien määrä ja toimintaperiaatteet vaihtelevat yhdistyskohtaisesti, joten tarkempien tietojen saamiseksi on syytä kääntyä kyseisten yhdistysten puoleen.

Useimpien yhdistysten Internet-sivuilla esitellään kotia etsiviä koiria. Yleensä esillä on kuvia ja kuvaus koirasta tarhaolojen perusteella. Monesti ohessa on kuitenkin muistutus siitä, että koiran luonne ja käyttäytyminen voi muuttua sen kotiutuessa tarhalta. Jonkin verran esiintyy ”kiire”, ”hätätapaus” tai vastaavia mainintoja. Osa kuvauksista on neutraaleja, osa taas selvästi tunteisiin vetoavia.

Koiria tuodaan Suomeen muun muassa Virosta, Venäjältä ja Espanjasta. Tuontimääräykset vaihtelevat jonkin verran maittain, kuten myös eri tautien esiintyminen. Yleensä yhdistysten Internet-sivuilla on kerrottu minkä suuruinen kulukorvaus tuotavasta koirasta maksetaan ja mitä kaikkea se sisältää. Kulukorvaus voi vaihdella muun muassa koiran iän, terveydentilan, koon ja sukupuolen mukaan. Yhdistykset tähdentävät, että korvaus kattaa kulut, eikä sen ole tarkoitus tuottaa voittoa, ylijäämätapauksessa varat käytetään eläinsuojelutyöhön. Kulukorvaukseen voi sisältyä esimerkiksi passi, tuontiin vaadittavat rokotukset, mikrosiru, loishäätö, muita rokotuksia, erilaisia testejä tiettyjen tautien varalle,

sterilisaatio tai kastraatio, koiran matkakulut ja muita mahdollisia kuluja.

Kulukorvauksissa esiintyy vaihtelua, mutta yleensä yhdistyksien omien Internet-sivujen mukaan tällä hetkellä liikutaan välillä 100–450 euroa riippuen koirasta ja siitä mitä kulukorvaus kattaa.

Useasti adoptioprosessi etenee siten, että koiran haluava tutustuu yhdistyksen Internet-sivuilla oleviin kuviin ja esittelyihin tarjolla olevista koirista tai ottaa suoraan yhdistykseen yhteyttä kertoakseen millaisen koiran toivoo saavansa. Sopivalta vaikuttavan yksilön löydyttyä tai mahdollisesti jo ennen sitä yhdistykset monesti vaativat täyttämään kotiselvityslomakkeen tai muulla tavoin haastattelevat potentiaalisen koiran hankkijan. Sopivan koiran löydyttyä järjestetään tuontivaatimusasiat ja mahdollisesti muita terveysasioita kuntoon, koiran hankkija maksaa yhdistykselle kulukorvauksen ja koira tuodaan Suomeen tai omistaja hakee koiran. Osassa yhdistyksistä aktiivit pyrkivät myös henkilökohtaisesti tapaamaan koiran hankkijan ennen koiran luovuttamista. Koira luovuttaessa allekirjoitetaan yleensä luovutussopimus, jonka ehdot voivat vaihdella yhdistyksittäin. Joissain sopimuksissa esimerkiksi kielletään lopettamasta tai luovuttamasta edelleen koira ilman ilmoitusta yhdistykselle tai yhdistyksen lupaa. Yhdistykset antavat kuvan siitä, että koirille sopivat kodit valikoidaan tarkasti ja, että mahdollisten ongelmien tullessa vastaan apua on tarjolla.

Koiria tuodaan Suomeen ulkomailta myös jonkin verran siten, että niille ei ole täällä valmiina pysyvää kotia. Tällöin niin sanotut kotihoitajat toimivat koiran hoitajina ja koira asuu näiden luona siihen saakka kunnes se saa pysyvän kodin.

Ulkomailta Suomeen koiria tuovia yhdistyksiä on nykyisin useita ja määrä on lisääntynyt viime vuosina. Toisaalta osa yhdistyksistä, jotka ovat aiemmin tuoneet koiria, ovat toiminnasta luopuneet ja keskittyvät nyt auttamaan koirien oloja ainoastaan lähtömaassa. Yhteistä järjestöille yleensä on, että pyrkimys on hyvä, eläinrakkaat ihmiset pyrkivät auttamaan eläinten oloja. Järjestäen yhdistykset kertovat noudattavansa tuontimääräyksiä, usein terveystarkoitusten osalta vaadittua tarkemminkin. Valtaosa järjestöistä on myöskin nykyisin rekisteröitynyt Eviran TRACES-järjestelmään kaupallisiksi tuojiksi tai rekisteröintiprosessi on käynnissä. Järjestöt paitsi tuovat koiria valitsemistaan lähtömaista niin näiden pyrkimyksenä yleisesti on lisäksi parantaa koirien olosuhteita myös lähtömaassa eli seurausten lisäksi yritetään puuttua myös syihin. Yhdistykset usein

mainitsevat myös antavansa vastaisuudessakin tukensa yhdistyksen kautta koiransa Suomessa ”adoptoineille” perheille. Yhdistykset kuitenkin toimivat vapaaehtoisvoimin ja resurssit ovat rajalliset. Joidenkin yhdistysten kautta koiria on tullut jo useiden vuosien aikana useampia satoja ja aktiivisia vapaaehtoisia saattaa olla kymmenkunta, mikä väistämättä rajoittaa käytettävissä olevia resursseja niin kotien valikoimisen kuin koirien elämän seuraamisenkin osalta.

Yhdistyksissä toiminnan takana ovat yksittäiset ihmiset. Toimintaan vaikuttavat aina ihmisten oma moraali, omatunto, aktiivisuus, eettiset käsitykset ja jaksaminen. Yksittäisen henkilön tai järjestön toimintaperiaatteet eivät välttämättä vastaa koiran omistajan käsitystä vastuullisesta toiminnasta. Koirien maahantuonnin osalta yksittäisenkin virheen seuraukset voivat olla pahimmillaan hyvin vakavat, mikäli sen seurauksena esimerkiksi rabies pääsee Suomessa leviämään, joten asia on vakava.

Tavallisesti koiria tuovat yhdistykset pyrkivät toimimaan yhteistyössä jonkin paikallisen eläinsuojelujärjestön kanssa. Tällöin toisinaan ongelmaksi voi muodostua mahdolliset erilaiset toimintaperiaatteet yhdistysten välillä ja luottamuspula. Koiria tuovien yhdistysten kohdalla keskustelua ovat vuosien aikana herättäneet esimerkiksi lahjoitusvarojen käyttö ja kohtuuttomilta tuntuvat luovutus sopimukset (esim. koira ei saa lopettaa ilman järjestön suostumusta). Yhdistysten ja rescuekoirien omistajien välinen yhteistyö perustuu paljolti luottamukseen, mutta järjestöt pyrkivät usein myös luotettavasti osoittamaan lahjoitusvarojen käytön esimerkiksi kuittien avulla. Useilla yhdistyksillä on Internetissä nähtävissä oleva koiran luovutus sopimus, jonka ehtojen laillisuus voi olla kyseenalainen. Helsingin eläinsuojelu yhdistys on jo vuonna 2008 ilmaissut huolensa rescuekoirien lisääntyvistä kodinvaihtamisista Suomessa. Helsingin eläinsuojeluyhdistyksen (2008) tiedotteessa yleisiksi syiksi rescuekoirista luopumiseen mainitaan muun muassa avioero, omistajan ajanpuute ja mielenterveysongelmat. Rescuekoirien tuonnin kasvaessa myös varjopuolet tulevat selvemmin näkyviin. Osaltaan näihin ongelmiin koiria tuovat yhdistykset (vähintäänkin näennäisesti) pyrkivät jo etukäteen puuttumaan selvittämällä uuden kodin sopivuuden koiralle. Tapausten täysi ehkäiseminen on kuitenkin mahdoton vaatimus. Lopetusuhan alla olevien koirien kiireellinen ”pelastaminen” myös voi lisätä riskiä ongelmiin.

9. Eri tahojen kannanottoja rescuekoirien Suomeen tuomisesta

Suomen Eläinlääkäriliiton kanta eläinten maahantuontiin niin sanotussa pelastamistarkoituksessa hyväksyttiin liiton hallituksen kokouksessa syyskuussa 2009. Liitto ei näe eläinten maahantuontia pelastamistarkoituksessa eläinsuojelullisesti perusteltuna. Maahantuonnin todettiin myös aiheuttavan merkittävän riskin sekä eläinten että kansan terveydelle. Lisäksi liitto halusi muistuttaa, että autettavia eläimiä on myös kotimaisissa löytöeläintaloissa ja ulkomaisia eläimiä autettaessa eläinsuojelullisesti kestävää toimintaa on auttaa eläimiä paikan päällä.

Elintarviketurvallisuusviraston kanta rescuekoirien tuontiin on samansuuntainen Suomen Eläinlääkäriliiton kanssa. Myös Evira suosittaa tekemään eläinsuojelutyötä ensisijaisesti lähtömaassa tautien leviämisen riskin vuoksi. Eviran puolesta kulkukoirien tuonti on kuitenkin hyväksyttävää, kunhan noudatetaan tuontivaatimuksia ja velvollisuutta rekisteröityä tuojaksi. Etenkin korkean raivotautiriskin maista tuontia tulisi pohtia erityisen tarkkaan (Valle 2010, 2012).

WSPA eli *World Society for the Protection of Animals* ei suosittele tuomaan kulkukoiria ulkomailta, koska sitä ei nähdä ratkaisuna ongelmalle, vaan riskinä on muiden eläinten ja ihmisten vaarantuminen zoonoosien vuoksi ja koirien stressaantuminen mahdollisten pitkien kuljetusten ja karanteenin vuoksi (WSPA 2010). WSPA (2010) suosittaa kääntymään paikallisten eläinsuojelujärjestöjen pariin halutessaan auttaa.

Helsingin eläinsuojeluyhdistys (HESY) on laatinut rescuetiedotteen (2012), jossa otetaan kantaa rescuekoirien tuontiin. Yhdistys vaatii koiria tuovia yhdistyksiä ottamaan vastuuta koirien sijoittamisesta ja muistuttaa koira harkitsevan vastuusta ottaa tarkasti selvää asioista ja miettiä myös omia resurssejaan. Ensisijaisena toimintavaihtoehtona HESY näkee eläinten auttamisen nimenomaan lähtömaassa. Yhdistys myös varoittaa tautiriskeistä, muistuttaa epäonnistuneista tuonneista ja varoittaa tuontien saattavan jossain vaiheessa aiheuttaa muita vältettäviä ilmiöitä, kuten pentutehtailua.

10. Aineisto ja menetelmät

Syyskuun 2010 lopussa vietin viikon verran aikaa vapaaehtoisena eräällä eteläisessä Euroopassa sijaitsevalla koiratarhalla. Tarhalla viettämänäni aikana halusin saada vastauksen ensisijassa seuraaviin kysymyksiin: Millainen paikka kyseinen tarha on ja millaiset ovat sen toimintatavat ja –periaatteet? Halusin päästä tutustumaan koiratarhan arkeen ja näkemään millaiset olosuhteet koirilla tarhalla on. Saadakseni vastauksen kysymyksiin toimin tarhalla viikon ajan vapaaehtoistyöntekijänä osallistuen tarhan päivittäiseen arkeen ja tehden osallistuvaa havainnointia. Lisäksi keskustelin paljon tarhan vapaaehtoisten työntekijöiden kanssa. Muistiinpanojeni pohjalta kirjoitin kuvauksen ”elämää koiratarhalla”, jossa esittelen koiratarhan toimintaa kyseisen tarhan osalta. Tarkoituksena on luoda esimerkinomainen kuvaus siitä millainen paikka koiratarha on.

Eteläisessä Euroopassa koiratarhalla viettämäni ajan lisäksi olen vierailut useammalla muullakin koiratarhalla ympäri Eurooppaa sekä myös Aasiassa tutustumassa olosuhteisiin saadakseni vertailupohjaa. Tämän lisäksi tunnen useamman suomalaisen eläinsuojeluyhdistyksen toimintatapoja ja tiloja.

Havainnoinnin lisäksi toteutin Internetissä Suomeen tuotujen rescuekoirien omistajille suunnatun kyselyn (liite 1.), johon oli mahdollista vastata syksystä 2010 tammikuuhun 2011. Vastauksia kertyi 386 eri vastaajalta ja 467 Suomeen tuotua koira koskien. Kyselyssä halusin selvittää mistä maista ihmiset ovat koiransa tuoneet ja minkä vuoksi, minkä verran ja millaista taustatietoa heillä on aiheesta ollut ja millaisia koiria Suomeen on tuotu. Kyselyn vastaukset olen analysoinut luokittelemalla vastauksia, käyttämällä kuvailevia tunnuslukuja sekä merkitsevyyden esiin tuomiseksi käyttämällä ristiintaulukointia ja khiin neliö -testiä.

10.1. Havainnointi

Kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan tutkimusta, jossa käytetään kvalitatiivista aineistoa. Laajasti ilmaistuna kvalitatiivisella aineistolla voidaan tarkoittaa kaikkea ei- kvantitatiivista (eli numeerisessa muodossa ilmaistavaa) tutkimusaineistoa (Tesch 1990). Kvalitatiivisia tutkimusotteita on useita erilaisia, esimerkiksi Tesch (1990) erottelee niitä 26 ja luokittelee ne edelleen neljään kategoriaan, jotka ovat 1) kielen ominaisuuksista kiinnostunut tutkimus (esim. keskusteluanalyysi), 2) säännönmukaisuuksista kiinnostunut tutkimus (esim. etnografinen sisällönanalyysi), 3) tekstin tai toiminnan merkityksestä kiinnostunut tutkimus (esim. fenomenologia ja tapaustutkimus) ja 4) reflektiivinen tutkimus (esim. heuristinen tutkimus). Oma Pro Graduni on luonteeltaan kvalitatiivinen. Kvalitatiivisista tutkimusotteista tutkimuksessani on esimerkiksi etnografisia piirteitä koiratarhakuvausten osalta.

Hirsjärven ym. (2000) mukaan havainnointi on menetelmänä melko työläs, mutta sen avulla voidaan kerätä monipuolista aineistoa ja saadaan suoraa tietoa ihmisten todellisesta toiminnasta. Havainnointitutkimus on kuitenkin saanut osakseen myös kritiikkiä liittyen tutkijan rooliin havainnointitilanteessa.

Havainnoitsijan rooli

Havainnointia suunniteltaessa tärkeää on ottaa huomioon mikä tutkijan rooli on tutkimustilanteessa eli kuinka näkyvä hän on. Osallistuvassa havainnoinnissa Flick (1998) on määrittänyt Goldia (1958) mukaillen neljä päätyyppiä koskien havainnoijan asemaa suhteessa havainnoitavaan kohteeseen sen mukaan onko tutkijan rooli julkinen vai ei ja onko tutkija vuorovaikutuksessa tutkittavien kanssa. Päätyypit ovat 1) täysin osallistuva, 2) osallistuva havainnoitsijana, 3) havainnoitsija osallistujana sekä 4) täysin havainnoitsija. Tässä tutkimuksessamme oma roolini oli täysin osallistuvaa.

Hirsjärven (2000) mukaan havainnointimenetelmää on kritisoitu etenkin siitä, että havainnoitsijan läsnäolo saattaa häiritä tilannetta ja muuttaa sitä. Tämä on toki mahdollista, läsnäoloni oli selvää ja kaikki paikalla olleet vapaaehtoiset tiesivät minun tekevän gradua aiheesta. Osallistuva havainnointi on perustelluin vaihtoehto saadakseni luotettavan kuvan ja ymmärryksen siitä, millä tavoin koiratarha toimii.

Havainnointi on valikoivaa ja subjektiivista toimintaa. Huomiota suuntaavat pitkälti ennako-oletukset ja havainnoitsijan aikaisemmat kokemukset, mieliala sekä vireystaso (Eskola & Suoranta 1998). Havainnointini oli luonteeltaan vapaamuotoista, kirjoitin päivän aikana muistiinpanoja asioista, joihin kiinnitin huomiota. Tämän lisäksi olin etukäteen laatinut lyhyen muistilistan asioista, jotka ainakin halusin selvittää.

10.2. Merkitsevyys

Siitä huolimatta, että tutkimukseni on perusluonteeltaan kvalitatiivinen, olen tuloksien yleistämiseksi hyödyntänyt pienessä määrin myös tilastomenetelmiä. Suomeen on tuotu rescuekoiria huomattavasti enemmän kuin mitä kyselyyn olen saanut vastauksia, joten kyseessä on laajemmasta perusjoukosta satunnaisesti valikoitunut otos. Voidakseni yleistää saamiani tuloksia koskemaan laajempaa perusjoukkoa eli Suomeen tuotuja rescuekoiria yleensä, olen tehnyt ristiintaulukointeja ja näiden pohjalta laskenut khiin neliöiden arvot (χ^2), vapausasteen ($df = \text{degree of freedom}$) ja selvittänyt merkitsevyystason.

Khiin neliötestin avulla voidaan selvittää onko otoksessa havaittu ero yleistettävissä perusjoukkoon. Otoksessa havaitun ryhmien välisen eron on oltava riittävän suuri, jotta se on yleistettävissä perusjoukkoon, sillä pieni erotus voi selittyä otantavirheellä. Erotuksen suuruuden testaamiseksi havaittuja frekvenssejä verrataan hypoteettiseen tilanteeseen (odotetut frekvenssit), jossa eri ryhmien välillä ei ole eroja. Vertailun olen toteuttanut laskemalla ristiintaulukoinnin rinnalle toisen, odotettuja arvoja vastaavan ristiintaulukoinnin.

Khiin neliöiden laskemiseksi olen käyttänyt seuraavaa kaavaa, jossa χ^2 = khiin neliö, f_o = havaitut frekvenssit (observed frequencies) ja f_e = odotetut frekvenssit (expected frequencies):

$$\chi^2 = \sum \frac{(f_o - f_e)^2}{f_e}$$

Khiin neliöllä mitataan havaitun ja hypoteettisen taulukon välillä olevaa eroa. Khiin neliö noudattaa todennäköisyysjakaumaa, jonka tarkempi muoto riippuu vapausasteluvusta (df), joka määräytyy laskemiseen käytettävän aineiston rivien ja sarakkeiden määrän perusteella. Luku kertoo sen miten moni taulukon arvoista voi määräytyä vapaasti.

Vapausaste saadaan laskemalla (rivien määrä -1) * (sarakkeiden määrä -1).

P-arvoja on määritetty eri khiin neliöiden arvoille eri vapausasteilla, joten kun tiedetään χ^2 ja df voidaan p-arvo katsoa suoraan taulukkokirjasta. Otoksessa havaitun eron yleistäminen perusjoukkoon saa tukea sitä enemmän mitä pienempi p-arvo on. P-arvon ollessa alle 0,05 ero on tilastollisesti merkitsevä, alle 0,01 arvolla ero on tilastollisesti hyvin merkitsevä ja arvon ollessa alle 0,001 riippuvuus on tilastollisesti erittäin merkitsevä.

10.3. Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tarhalla kaikki päävapaaehtoiset olivat tietoisia siitä, että teen aiheen parissa gradua ja olen sen vuoksi tarhalla, joten en näe tutkimuksessani eettistä ongelmaa. Tarhalla viettämänäni aikana ja vapaaehtoisten kanssa käymissäni keskusteluissa ilmeni muutamia sellaisia asioita tarhan toiminnassa, jotka jostakin näkökulmasta ovat eettisesti hieman arveluttavia. Tämän vuoksi olen joutunut pohtimaan esimerkiksi sitä tulisiko tarhan ja vapaaehtoisten nimet jättää kokonaan mainitsematta ja sitä millä tavoin tietyt asiat tuon tuloksissa esille. Päädyin tutkimuksen eettisyyden nimissä siihen, että jätän kaikki nimet mainitsematta. Rescuekoirien omistajille suunnattu kysely on luonteeltaan täysin anonyymi, eikä yksittäisiä vastaajia voi erotella.

Pidän tutkimustani luotettavana. Tarhalla olin lyhyen aikaa ja kaikki tarhan toimintaan liittyvät asiat eivät tulleet ilmi, mutta koen saaneeni tarhan toiminnasta hyvän yleiskuvan. Kyselytutkimuksen osalta vastaukset perustuvat rescuekoirien omistajien omiin arvioihin ja sen hetkisiin tilannetietoihin, mutta tämän huomioiden ja aineiston laajuuden huomioon ottaen pidän myös kyselyn tuloksia voi pitää luotettavina.

Internetissä toteutettuun kyselyyn oli mahdollista vastata syksystä 2010 tammikuuhun 2011. Kyselyä mainostin koiria tuovien järjestöjen keskustelupalstoilla sekä facebookissa koiria tuovien yhdistysten sivuilla. Lisäksi laitoin sähköpostia suoraan ihmisille, jotka

tiesin ulkomaisten rescuekoirien omistajiksi. Kyselyn tuloksia lukiessa kannattaa huomioida se, että kyselyyn vastanneista henkilöistä todennäköisesti suuri osa on sellaisia, joilla on ollut mielenkiintoa seurata rescuekoira-aihetta Internetin välityksellä. Ihmiset, jotka ovat halunneet koiran, tuoneet sen ulkomailta koiratarhasta, mutta eivät ole aiheesta muuten kiinnostuneet, ovat paljon epätodennäköisemmin päätyneet vastaamaan kyselyyn.

Aiheen taustoituksessa ja teoriataustassa käyttämäni lähdeaineisto on aiheen kannalta relevanttia. Andrei Poyarkovin kulkukoiria koskeviin tutkimuksiin olisin mielelläni tutustunut huomattavasti tarkemmin, mutta pitkällisen etsinnän jälkeen sain selville, että hän on Moskovon kulkukoiria koskevat tutkimuksensa julkaissut venäjäksi ja kyrillisin kirjaimin etsimällä löysin kyllä venäläisistä tieteellisistä tutkimuksista useita viitteitä hänen tutkimuksiinsa, mutta Poyarkovin omia tutkimuksia en kyennyt jäljittämään sen tarkemmin, mikä viitanee siihen, ettei niitä ole Internetissä lainkaan. Lähdeviitteitä Internetistä löytyy neljään hänen kulkukoiria käsittelevään tutkimukseensa, mutta nekin ovat kaikki venäjäksi.

Khiin neliöitä olen laskenut keräämästäni aineistosta jättämällä osan aineistosta tarkastelun ulkopuolelle luotettavuuden lisäämiseksi. Joissakin luokissa havaintoarvoja on liian vähän luotettavien tulosten saamiseksi, joten olen esimerkiksi koirien tuontimaista jättänyt huomioimatta khiin neliöitä laskiessa maat, joista on tuotu alle 10 koira.

11. Tulokset ja pohdinta

11.1. Elämää koiratarhalla

Tämä teksti perustuu viikon mittaiseen kokemukseeni vapaaehtoisena eräällä eteläisen Euroopan koiratarhalla syksyllä 2010 ja keskusteluihin tarhan päävapaaehtoisten kanssa. Teksti esittelee millaiset olot ja periaatteet toimivat kyseisellä koiratarhalla, josta on koiria kotiutettu myös Suomeen. Tarkoituksena on antaa esimerkkiluontoinen kuva siitä, millaisista oloista Suomeen koiria tuodaan. Teksti koskee yhtä ja tiettyä tarhaa ja jokainen tarha on jonkin verran erilainen ja noudattaa eri periaatteita. Lisäksi toistaiseksi lainsäädäntövaatimukset vaihtelevat paljon myös EU-maiden sisällä.

Tarha sijaitsee maaseudulla, jossa vieressä on suuri kaatopaikka, josta toisinaan kulkeutuu tarhalle myrkyllisiä kaasuja, ja jolla asuu useamman kymmenen koiran villikoiralauma. Lauma on muodostunut todennäköisesti etupäässä ihmisten vuorille hylkäämistä metsästyskoirista, jotka ovat sittemmin villiintyneet, ja näiden jälkeläisistä. Kaatopaikan koirat ovat viljejä, niitä näkee kauempaa, mutta ne väistävät välittömästi ihmistä.

Tarha on perustettu 2000-luvun alkupuolella aiemman tarhan tilalle. Tarha on jaettu neljään eri kenttään, joista jokaisella on useita koiria. Koirat on jaoteltu koon ja luonteen mukaisesti sopiviin laumoihin, jotta tappeluilta vältyttäisiin. Kenttien lisäksi tarhalla on 12 kenneliä, joissa jokaisessa on yhdestä kolmeen koiraa. Uusista koirista jokainen on yleensä tulonsa jälkeen ensin kennelissä, ennen kuin se totutetaan osaksi jotain laumaa.

Vuosittain kyseisellä tarhalla koiria on 200–300 ja uusi koti löydetään noin 150–200 koiralle. Suurimmaksi osaksi koiria menee Saksaan, jossa ne kotiutetaan paikallisten koiratarhojen kautta. Lisäksi koiria menee jonkin verran myös muun muassa Hollantiin ja Suomeen. Paikalliset adoptoivat koiria tarhalta hyvin vähän, kolme koiraa vuodessa on jo paljon. Vapaaehtoisten mukaan Kreikassa on tavallista, että koira on pihavahti, jonka elämä on pysyvästi olla ketterin päässä tai sitten leikkaamattomat koirat saavat juoksennella vapaasti lisääntyen ja aiheuttaen vaaratilanteita liikenteessä, joka on syynä siihen, että tarhalta ei koiria helposti paikallisille kotiuteta.

Tarhalle päätyy koiria usealla tavalla. Vapaaehtoiset kiertelevät kylissä itse etsimässä ja kiinni ottamassa vapaana liikkuvia koiria, jonka lisäksi ihmiset tuovat tarhalle löytämiään koiria tai omia koiriaan, joista haluavat päästä eroon. Koiria myös hylätään öisin tarhan edustalle. Aikana, jonka vietin tarhalla, tarhan edessä oli yhdestä neljään koiraa lähes joka aamu.

Kyseiseltä koiratarhalla koiria ei voi adoptoida Internet-sivujen välityksellä, eikä mikään suomalainen yhdistys tuo tarhalla koiria. Kyseiseltä tarhalla koiran adoptoiminen onnistuu yleensä käymällä itse paikalla. Jonkin verran koiria on adoptoitu myös tarhan vapaaehtoisten kautta, jonka lisäksi tarhalla on sopimus muutamien saksalaisten koiratarhojen kanssa, joten koiria viedään tilan puitteissa Saksaan tarhoille ja adoptoidaan sieltä eteenpäin.

Tarhalla koirat madotetaan, rokotetaan, testataan leishmanioosin varalta ja steriloidaan sekä hoidetaan muutoinkin kuntoon, mikäli niillä on sairauksia tai vammoja. Leishmanioosiposiitiviset koirat yleensä lopetetaan. Tautia voidaan hoitaa lääkityksellä, mutta se ei parane ja esimerkiksi Saksaan ei saa edes viedä leishmanioosiposiitivista koiraa. Tosin ongelmana on myös se, että leishmanioosi voi olla koirassa piilevänä jopa vuosia ennen puhkeamista, joten leishmanioositetit täytyisi uusua vuosittain. Pennut, joilla on vielä maitohampaat tallella, lopetetaan yleensä tautiriskin (mm. parvo) vuoksi. Sairaana pennun tulo tarhalle on liian suuri riski kymmenille aikuisille koirille, joista osa on mahdollisesti huonokuntoisia.

Tällä hetkellä Euroopan unionissa ei ole vielä yhtenäistä lemmikkieläimiä koskevaa lainsäädäntöä, joskin sellainen on valmisteilla. Koiratarhan toimintaa ei valvota viranomaistahoilta lainkaan niin kauan kuin toiminnasta ei näytä olevan haittaa. Kunnan panoksena on tarhalle annettu tontti ja tarvittaessa viimeisessä hädässä markkinoiden halvinta koiranruokaa. Pääosa rahoituksesta tulee lahjoituksina ja tarhan toimintaa muun muassa päävapaaehtoisten talon vuokran maksamisella, tukevan hyväntekeväisyysjärjestön kautta. Toiminnan toteutuksesta ja toimintaperiaatteista vastaavat siis käytännössä tarhan vapaaehtoiset.

Tarhalle ei tällä hetkellä ole sähkölinjoja (syksy 2010), mutta pormestariin on oltu yhteydessä sähköä saamiseksi. Sähköä tarvitaan lähinnä valaistukseen, jääkaapissa

säilytettäviä lääkkeitä varten ja painepesurin käyttöön. Tällä hetkellä tarhalla on oma pieni generaattori käytössä. Vettä tarhan käyttöön on luvattu kolme kuutiota päivää kohden viereiseltä kaatopaikalta.

Tarhalla käy vuosittain useita vapaaehtoisia eläinlääkäreitä, *World Wide Veterinary Service* -hyväntekeväisyysjärjestöstä, jotka hoitavat sairaita koiria ja steriloiivat koiria sekä kissoja. Muulloin lääkinnästä, verikokeiden (mm. leishmanioositetit) otosta, rokotuksista ja mikrosirutuksista vastaavat tarhan päävapaaehtoiset, joilla ei ole virallista koulutusta työhön, mutta jotka ovat oppinsa saaneet tarhalla vierailleilta eläinlääkäreiltä. Esimerkiksi yksi vapaaehtoisista on käynyt kyseisellä tarhalla 2000-luvun alkupuolelta lähtien ja asunut paikkakunnalla sekä työskennellyt päivittäin tarhalla maaliskuusta 2009 saakka. Hän on ollut esimerkiksi leikkausavustajana yli 130 leikkauksessa.

Tarhalla pyritään hoitamaan koirat kuntoon ja sen jälkeen niille yritetään etsiä uusi koti. Koirien lähettäminen ulkomaille adoptoitavaksi ei ole tarhan päätarkoitus, mutta se mahdollistaa tarhan toiminnan siten, että uusia koiria voidaan ottaa tarhalle ilman, että vanhoja tarvitsee niiden tilalta lopettaa. Lisäksi Saksassa, jonne valtaosa tarhan koirista päätyy uudelleen kotiuttamista varten, on koirille kysyntää ja ne yleensä saavat kodin melko nopeasti. Ensisijaisesti tarhalla pyritään puuttumaan kulkukoiraongelman syihin esimerkiksi koiria steriloidamalla ja lopettamalla sekä pyrkimyksillä vaikuttaa paikallisten asenteisiin.

Vapaaehtoisten tarhan päivittäisrutiineihin kuuluvat kenttien ja kenneleiden siivoaminen ja pesu, koirien ruokinta, mahdolliset lääkityksiensä, madotusten, rokotusten, sirutusten ja lopetuksien hoito sekä koirien kanssa seurustelu. Lisäksi tarhalla on päivittäin muutaman tunnin mittainen vierailuaika, jonka aikana tarhalla saattaa poiketa väkeä, lähinnä turisteja, koiria katsomassa. Toisinaan tarhan koirat myös viedään vapaana juoksentelemaan tarhan takana olevalla niitylle. Koiria käytetään eläinlääkärissä, mikäli on tarvetta ja vapaaehtoiset hakevat irtokoiria eri puolelta lähialueita esimerkiksi ihmisiltä tulleiden ilmoitusten perusteella. Lähtevien koirien kotiuttamista myös valmistellaan. Lisäksi kaikista uusista tarhalle tulleista koirista otetaan valokuvat ja laaditaan kuvaus tietokantaan, joka näkyy saksalaisille yhteistyötarhoille ja jonka perusteella koiria siirretään Saksan tarhoille odottamaan kotiutumista.

Yleensä tarhalla lopetetaan erittäin huonokuntoiset ja leishmanioosipositiiviset koirat sekä tautiriskin (mm. parvo) vuoksi koiranpennut, joilta hampaat eivät ole vielä vaihtuneet. Myös vihaiset ja liian arat koirat, jotka eivät ajankaan myötä rohkaistu, lopetetaan. Vihaisia koiria tosin on tarhalla ollut äärimmäisen vähän, vuosien aikana vain yksi koira on lopetettu sen purtua vapaaehtoista. Suurin osa tarhan koirista myös ajan myötä rohkaistuu. Tosin tarhalla on elänyt jo vuosia yksi koira, joka on yhä niin arka, ettei anna koskea. Tämä koira saa kuitenkin jatkaa elämäänsä tarhalla, sillä se on etäadoptoitu siten, että sen kuukausittaiset kulut maksetaan.

Suurimpia ongelmia koiratarhoilla nähdäkseni ovat paitsi tuontisäädöksistä tarvittaessa joustaminen, myös se, että toimintaa ei valvota riittävästi. Usein tilanne on se, että vapaaehtoiset itse päättävät toimintalinjan.. Yhteisiä ja yleisiä periaatteita on olemassa maasta ja alueesta riippuen jotakin tai ei lähes mitään ja periaatteista huolimatta niiden valvonta ja toteutuminen on usein kyseenalaista. Useiden asioiden suhteen on myös tehty periaatteellisia linjauksia, mutta niistä toisinaan joustetaan vapaaehtoisten omien mieltymysten mukaan (esimerkkinä käytännöt koirien lopetuksien suhteen). Eläinsuojelullisena ongelmana voidaan pitää myös sitä, että vapaaehtoiset saattavat suorittaa toimenpiteitä, jotka usein Suomessa katsotaan eläinlääkäriin tai koulutetun eläintenhoitajan suoritettaviksi. Itse en tätä näe kuitenkaan ongelmana, mikäli oletetaan, että vapaaehtoiset osaavat asiansa. Tarhoilla ei jatkuvasti ole yleensä käytettävissä eläinlääkäreitä resurssipulasta johtuen. Tämän vuoksi pidän todennäköisenä sitä, että koirat tosiasiassa saavat parempaa hoitoa vapaaehtoisten suorittaessa useita (osaamiaan) toimenpiteitä, kuin jos näitä toimenpiteitä suorittaisi vain ja ainoastaan koulutettu eläinlääkäri. Eräällä vierailemallani tarhalla lopetettavat koirat ja kissat saivat suoraan suonensisäisenä pistoksena lopetusainetta, eikä niitä rauhoiteta ensin, mikä myös saatetaan kokea eettisesti epämiellyttävänä. Toisaalta kyse voi olla myös siitä, että Suomessa koira on asemaltaan lemmikkieläin. Suomessakin esimerkiksi sikatilalliset saavat suorittaa eläimilleen monia toimenpiteitä, jotka lemmikkieläinten ollessa kyseessä jätettäisiin eläinlääkärille.

Tarhoilla joustetaan jonkin verran tuontisäädösten noudattamisesta ja päivämääriä muokataan papereihin sopivaksi. Tämä tuo mukanaan paitsi terveydellisiä riskejä myös eettisiä ongelmia. Lain rajamailla liikutaan merkintöjä muokatessa, mutta eettisesti kyseenalaisena voidaan nähdä myös esimerkiksi liian nuorien koirien vierottamisen ja

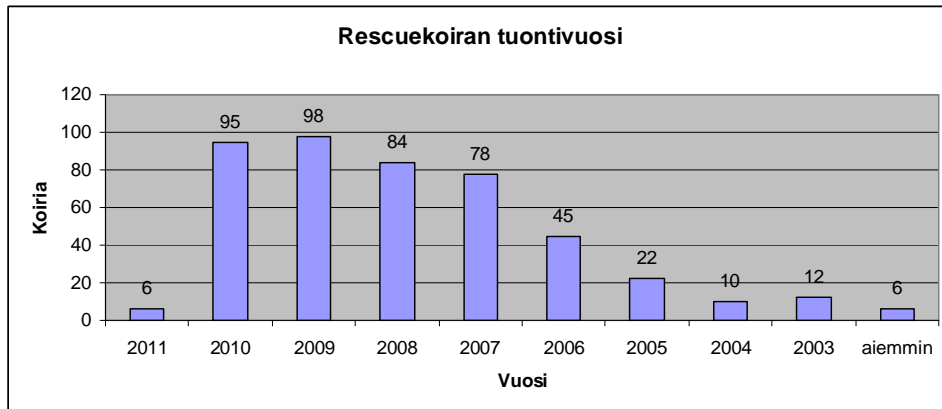
rokottamisen. Lisäksi käytäntöä, että koiria ei lopeteta lähes missään tilanteessa, voidaan pitää eettisesti varsin arveluttavana. Resurssit ovat rajalliset ja tuhansittain terveitä, ongelmattomiakin koiria on ikuisesti vailla omaa kotia ja joudutaan lopettamaan samaan aikaan kun sääliä herättävin kampanjoin kerätään rahaa eri tavoin vaikeasti sairaiden tai vammaisten koirien jonkin asteisella tasolla elossa pitämiseksi. Siihen miten tarhoilla suhtaudutaan eläinten lopettamiseen voivat vaikuttaa muun muassa resurssit, uskonto ja tavat sekä paikallinen lainsäädäntö, mutta monesti ennen kaikkea tarhaa käytännössä pyörittävien ihmisten asenteet, moraalit ja eettiset näkemykset. Onko oikein laittaa koira viettämään elämästään vaikkapa kahdeksan vuotta pienessä tilassa tarhalle kymmenien muiden koirien keskelle vähäisten ihmiskontaktien luokse toivoen, että sille joskus löytyy oma koti ja muutama viimeinen elinvuosi ehkä saattaisi olla valoisampi?

11.2. Rescuekoirien omistajille suunnattu kysely

Kyselyyn (liite 1) vastasi yhteensä 386 eri henkilöä, joista 363 (94 %) on naisia ja 23 (6 %) miehiä. Kyselylomakkeita täytettiin yksi jokaista rescuekoiraa kohti ja vastauksien kokonaismääräksi (ja siten myös tutkimuksessa käsiteltävien koirien kokonaislukumääräksi) tuli 467. Tuloksien tarkastelussa on syytä huomioda se, että joidenkin kysymysten osalta lukuja on syytä verrata vastaajien lukumäärään ja joidenkin osalta koirien lukumäärään. Joidenkin kysymysten kohdalla vastausvaihtoehtoja on ollut mahdollista valita useampi ja osa vastaajista on jättänyt vastaamatta joihinkin kysymyksiin. Vastaajat ovat syntyneet vuosien 1940–1999 välillä ja asuvat suurimmaksi osaksi (72,3 % vastanneista) Uudenmaan maakunnan alueella. Elämäntilanne ja asumismuoto vaihtelivat suurimman osan kuitenkin ollessa kokoaikaisessa työssä. Vastaajista valtaosalla (lähes 80 %) oli aiempaa koirakokemusta ennen rescuekoiran hankintaa. Tarkemmat tiedot kyselyyn vastanneiden henkilöiden taustatiedoista löytyvät liitteestä 2.

Kyselyn tulokset olen analysoinut luokittelemalla vastauksia ja laskemalla näistä frekvenssejä sekä prosentteja. Tuloksia olen pyrkinyt havainnollistamaan pylväsdiagrammein ja taulukoin.

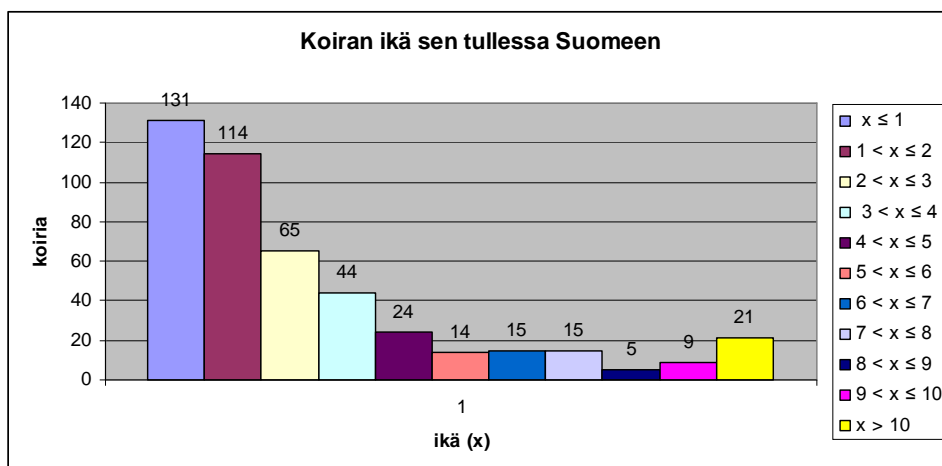
Minä vuonna rescuekoiranne on tuotu Suomeen?

Kuva 7. Rescuekoiran Suomeen tuontivuosi.

Kuvassa 7 on esitetty rescuekoirien tuontimäärät vuosittain. Vastausten mukaan koirien tuonti on selvästi kasvanut 2000-luvun edetessä. Tuontimäärien selvää kasvua selittänee etenkin koiria tuovien järjestöjen määrän ja toiminnan selvä kasvu (ks. koiria tuovien järjestöjen esittely, liite 3). Vaikutusta on voinut olla myös tuontiehtojen muutoksilla. Vuoden 2011 vähäinen tuontimäärä selittyy sillä, että kyselylomakkeeseen oli mahdollista vastata Internetissä syksystä 2010 tammikuuhun 2011.

Rescuekoiran ikä Suomeen saapuessa

Kuva 8. Rescuekoiran (useimmiten arvioitu) ikä sen saapuessa Suomeen.

Kuvassa 8 on esitetty minkä ikäisinä vastaajien koirat on tuotu Suomeen. Rescuekoirien kohdalla on usein kyse on arvioidusta iästä (esim. hampaisiin tai käyttöön perustuva arvio), joka saattaa poiketa todellisesta iästä huomattavastikin.

Suurin osa kyselyyn vastanneiden koirista on tuotu Suomeen enintään noin vuoden ikäisinä (28,1 % tuoduista koirista). 1–2 vuoden ikäisinä tuotuja on 24,4 prosenttia ja koirien iän kasvaessa tuontimäärät vähenevät. Yli puolet koirista on tuotu arviolta enintään kahden vuoden ikäisinä, joten kysyntä näyttää suuntautuvan vahvasti nuoriin koiriin. Myös vanhoja koiria tuodaan kuitenkin jonkin verran, yli 10 vuoden ikäisiä koiria on tuoduista 4,5 prosenttia.

Koiran koko/arvioitu koko aikuisena

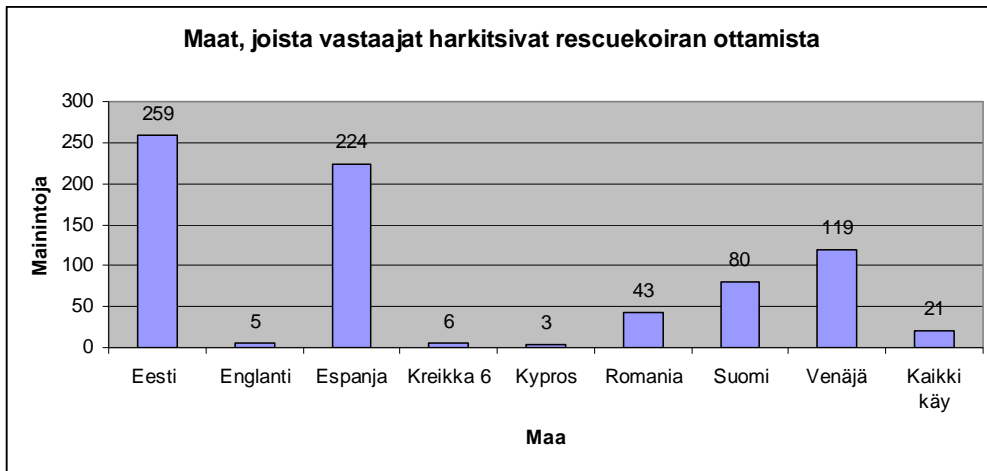
Taulukko 4. Rescuekoiran koko tai arvioitu aikuiskoko erikseen säkäkorkeuden ja painon mukaan jaoteltuna.

koko (säkäkorkeus cm)	koiria	prosenttia
pienet < 40 cm	85	18,2 %
keskikokoiset 40 cm - 55 cm	203	43,5 %
suuret > 55 cm	150	32,1

koko (paino kg)	koiria	prosenttia
pienet < 10 kg	83	17,8 %
keskikokoiset 10 kg - 25 kg	217	46,5 %
suuret > 25 kg	142	30,4 %

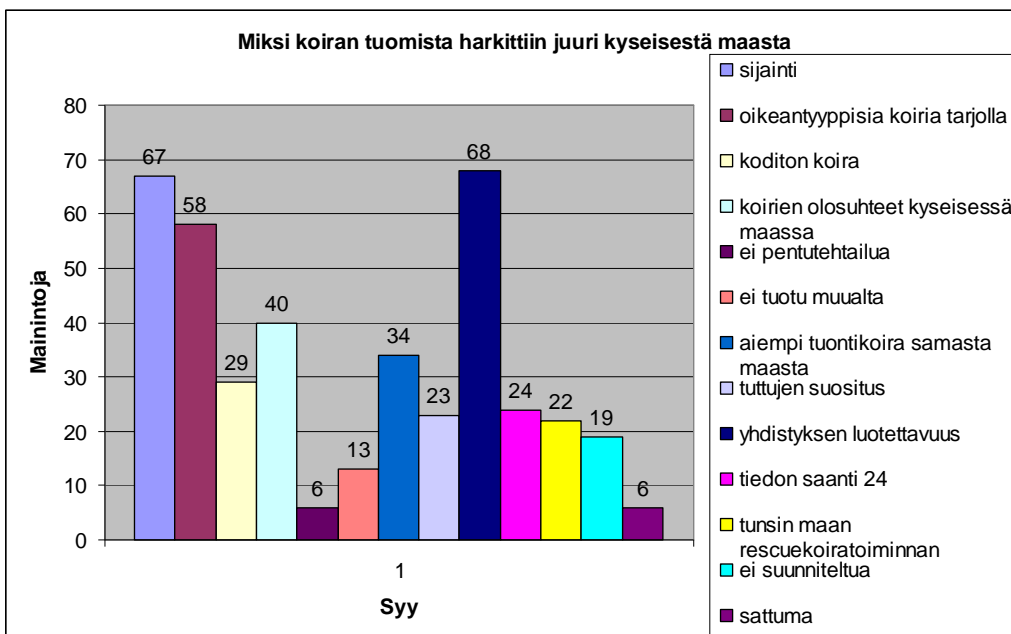
Koirat olen jaotellut pieniin, keskikokoisiin ja suuriin erikseen sekä säkäkorkeuden että painon mukaan (taulukko 4). Luokkarajoja muuttamalla tulokset poikkeaisivat hieman nykyisestä, joten jaottelun tarkoituksena on näyttää suuntaa antavasti minkä kokoluokan koiria Suomeen on tuotu minkäkin verran. Sekä painon että säkäkorkeuden mukaan jaoteltuna nykyisten luokkarajojen mukaan Suomeen on tuotu suurimmaksi osaksi kooltaan keskikokoisia koiria. Lukemat osuvat lähelle toisiaan sekä paino- että säkäkorkeusluokitusta käytettäessä ja niiden mukaan tuoduista koirista pieniä on ollut hieman alle viidesosa ja suuria koiria noin kolmannes.

Mistä maista harkitsitte rescuekoiran hankintaa ja miksi

kuva 9. Maat, joista vastaajat harkitsivat ottavansa rescuekoiran. Yllämainittujen lisäksi yhden maininnan saivat myös Latvia, Nepal, Portugali, Ruotsi, Unkari ja Yhdysvallat.

Rescuekoiran ottoa vastaajat olivat harkinneet etenkin Virosta ja Espanjasta (kuva 9). Myös Venäjä olisi käynyt useille vastaajista ja huomattavan moni (80) mainitsi, että olisi voinut ottaa kodittoman koiran hyvin myös Suomesta, mikäli oikeanlainen olisi ollut tarjolla. Useita mainintoja sai lisäksi Romania ja parikymmentä vastaajaa totesi myös, ettei lähtömaalla ole merkitystä.

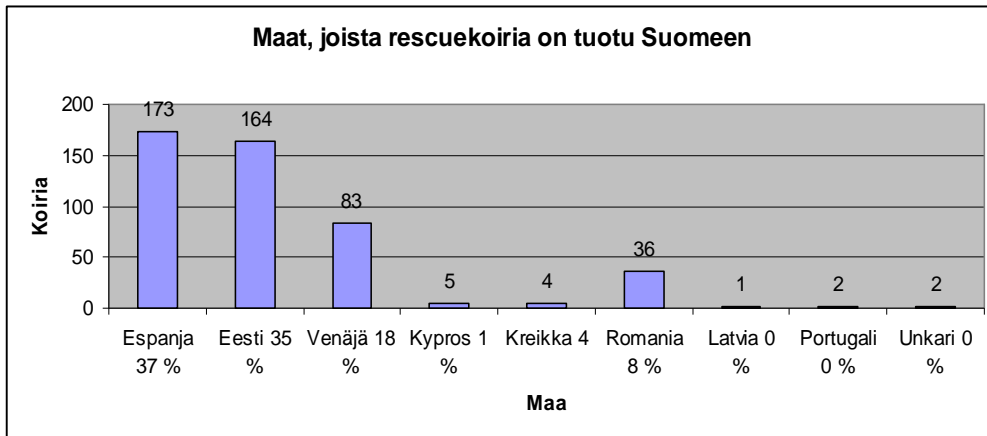

Kuva 10. Syyt, jotka saivat vastaajat harkitsemaan koiran tuomista juuri kyseisestä maasta.

Suurimmat syyt harkituille maille (kuva 10) olivat vastaajien mukaan maan sijainti (helppous, edullisuus, mahdollisuus käydä katsomassa koira, lentomatkan välttäminen jne.), oikeantyyppisten koirien tarjonta sekä kyseisestä maasta koiria tuovan järjestön luotettavuus. Vaikutusta valintaan oli myös tiedonsaannilla, tuttujen suosituksilla, aiempien koirien lähtömaalla sekä koirien olosuhteilla paikallisissa oloissa. Muutama vastaaja myös mainitsi tuoneensa koiran ajankohtana, jolloin yhdistykset olivat vasta aloittaneet koirien tuonnin ja näin ollen maan suhteen ei valinnan varaa ollut, mikäli koiran halusi nimenomaan yhdistyksen kautta. Osa (19 eli 4,9 %) vastaajista totesi myös, ettei rescuekoiran ottaminen ollut varsinaisesti etukäteen suunniteltua.

Maa, josta rescuekoiranne on tuotu Suomeen

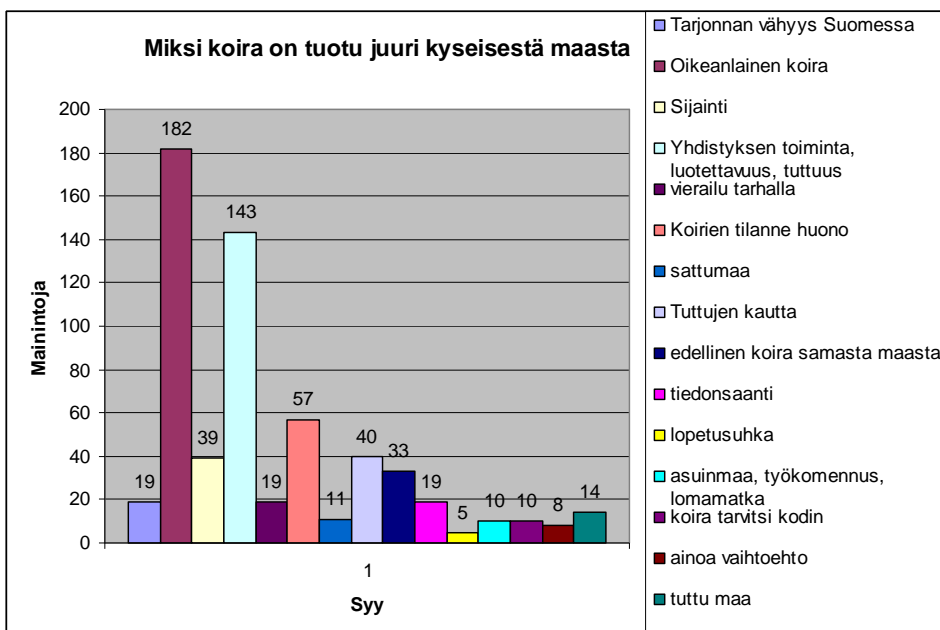
Kuvassa 11 esitetään mistä maista kyselyyn vastanneiden koirat ovat tulleet Suomeen. Eniten koiria Suomeen on tuotu Espanjasta (173), toisena seuraa Viro (164). Näiden lisäksi koiria on tuotu runsaasti Venäjältä ja jonkin verran Romaniasta sekä yksittäisiä koiria muista maista. Valtaosa Suomeen tuoduista koirista on tuotu jonkin järjestön kautta ja useampi järjestö maahantuo koiria Espanjasta. Vieraillemalla eri maiden koiratarhoilla tai koiria tuovien järjestöjen Internet-sivustoilla, selviää nopeasti, että Espanjasta on laajasti saatavilla erikokoisia, eri-ikäisiä ja erityyppisiä koiria, kun taas esimerkiksi Virossa ja Venäjällä on runsaammin tarjontaa suurikokoisista koirista, mikä usein on tilanne myös Suomessa. Myös Virossa ja Venäjältä tuodaan paljon koiria yhdistysten toimesta. Lisäksi ainakin Romaniaan löytyy suomalaisia kontakteja ja samoin Kyprokselle, josta koiria tuova yhdistys on perustettu kuitenkin vasta 2012, mikä lienee syynä siihen, että Kyprokselta koiran tuoneita on ollut vastanneiden joukossa vain muutama syksyllä 2010 – tammikuussa 2011. Yksittäiset tuonnit Kreikasta, Latviasta, Portugalista ja Unkarista selittyivät vastaajien lomamatkoilla, maassa asumisella tai tuttujen kautta koiran hankkimisella, ainakaan tällä hetkellä koiria ei kyseisistä maista tuoda suoraan Suomeen minkään yhdistyksen toimesta.

Kuva 11. Maat, joista kyselyyn vastanneiden koirat on tuotu Suomeen. Selvästi vahvimmin edustettuina ovat Viro ja Espanja, joista yhdistykset ovat tuoneet koiria jo pitkään. Runsaasti koiria tuodaan myös Venäjältä ja jonkin verran Romaniasta. Tuonnit muista maista vaikuttavat tämän kyselyn puitteissa yksittäistapauksilta.

Liitteessä 4 on ristiintaulukoinnit (taulukot 1 ja 2), joista näkyy miten paljon koiria on tuotu mistäkin maasta minäkin vuonna. Taulukoista voidaan selvästi havaita tuontien alkaneen naapurimaa Virosta tuontien muista maista alkaessa runsastua 2000-luvun puolivälin jälkeen.

Miksi rescuekoiranne on tuotu juuri kyseisestä maasta?

Kuva 12. Syyt siihen, miksi vastaajat ovat tuoneet koiransa tietystä maasta.

Kuvassa 12 nähdään syyt, joiden vuoksi vastaajat ovat valinneet tuovansa koiran tietystä maasta. Selkeimmin erottuvana tekijänä 182 maininnalla on oikeanlainen koira ja toiseksi tärkeimpänä tekijänä on nähty kyseisestä maasta koiria tuovan järjestön luotettavuus. Muina valintapäätökseen vaikuttaneina tekijöinä on mainittu muun muassa koirien huono tilanne lähtömaassa, tuttavien vaikutus päätökseen ja hyvät aiemmat kokemukset edellisen koiran ollessa samasta maasta lähtöisin. Myös maan sijainnilla nähtiin olevan merkitystä valintaan (mm. tuontitavat ja – kustannukset, mahdollisuus käydä katsomassa koira jne.). 19 vastaajaa mainitsi syyksi myös tarjonnan vähäisyyden kotimaassa ja muutama vastaaja oli hankkinut koiran asuessaan, työskennellessään tai matkaillessaan kyseisessä maassa.

Liitteessä 4 taulukoissa 3–8 esitetään ristiintaulukoinnit tuontimaan ja koiran koon osalta. Taulukoissa 3 ja 4 (säkäkorkeus cm) sekä 6 ja 7 (paino kg) esitetään miten paljon mistäkin maasta on tuotu minkäkin kokoisia koiria sekä lukuina että prosentteina. Taulukoista 5 (säkäkorkeus cm) ja 8 (paino kg) voidaan havaita miten iso osa minkäkin kokoisista koirista on peräisin mistäkin maasta. Tiedot esitetään sekä lukuina että prosentteina ja sekä painon että säkäkorkeuden mukaan jaoteltuna. Taulukoista näkyy selvästi, että pieniä koiria tulee valtaosin Espanjasta (tuoduista koirista 64 % säkäkorkeuden mukaan jaoteltuna ja 67 % painon mukaan jaoteltuna) ja suuria etenkin Virosta. Toki tässä on huomattava myös se, että tuontimäärät ovat suurimmat Espanjasta ja Virosta, mikä vaikuttaa tulokseen. Kuitenkin taulukoista 3–8 voidaan havaita minkä kokoisia koiria mistäkin maasta tuotiin minkäkin verran ja esimerkiksi Virosta tuoduista koirista suurin osa on suuria. Espanjasta tuoduista koirista pieniksi luokitellaan noin kolmannes.

Miten paljon teillä oli etukäteen taustatietoa rescuekoirista ja mistä lähteestä tiedot olivat peräisin?

Taulukko 5. Mistä lähteistä vastaajien tiedot ovat peräisin.

Tietolähde	Mainintoja	% tuotujen koirien kohdalla
Internet	227	48,6
Keskustelufoorumit	75	16,1
Koiria tuovat yhdistykset	230	49,3
Tuttavat	72	15,4
Kirjallisuus	10	2,1
TV, lehdet	17	3,6
Tarhavierailut	38	8,1
Rescuetoiminta	38	8,1
Aiempi rescue	56	12,0
Matkustaminen	5	1,1
Muilta rescuekoirien omistajilta	68	14,6
Eläinlääkäri	8	1,7

Suurin osa kyselyyn vastanneista ei maininnut arviota siitä kuinka paljon heillä oli taustatietoja rescuekoirista ennen koiran tuontia. 88 koiran (18,8 %) kohdalla vastaajat kokivat tietoa olleen runsaasti, 41 koiran (8,8 %) kohdalla tietoa koettiin olleen jonkin verran, mutta 42 koiran kohdalla (9,0 %) tietoa oli vastaajien mukaan varsin vähän ja pienen osan koirista (18 eli 3,9 %) kohdalla vastaajat totesivat, ettei heillä ollut etukäteistietoja juuri lainkaan. Sopivasti tietoja vastaajilla oli oman arvionsa mukaan ennen 14 koiran tuontia (3,0 % tuoduista koirista). Arvio tietojen määrästä ja määrän riittävydestä on vastaanottajan henkilökohtainen.

Tarkat lukemat ja eri tietolähteiden prosenttiosuudet (tietolähde tuotua koira kohden) ovat nähtävissä taulukossa 5. Yleisimmin vastaajat olivat saaneet tietonsa Internetin välityksellä. Myös koiria tuovat yhdistykset ja näiden keskustelupalstat toimivat merkittäjinä tiedonvälittäjinä. Seuraavaksi merkittävimpiä tiedonsaantilähteitä olivat vastaajien mukaan tuttavat ja muut rescuekoirien omistajat. Osa vastaajista oli myös jo ennen koiran hankintaa ollut jollain tavalla mukana rescuetoiminnassa ja osa oli itse vierailut tarhalla tai tarhoilla. Erilaisista viestimistä Internet oli selvästi tehokkain tiedonsaantiväylä TV:n ja lehtien ja kirjallisuuden sijasta. Osittain syynä voi olla se, että rescuekoirien tuonti Suomeen on huomattavasti laajentunut viime vuosien aikana

järjestöjen ja näiden aktiivisuuden kasvaessa, joten etenkin aiemmin tietoa oli saatavilla lähinnä vain Internetissä.

Millä tavoin ”löysitte” koiranne?

Selvästi suurin osa vastanneista on löytänyt koiransa Internetin avulla (366 mainintaa 78,4 % tuotujen koirien kokonaismäärästä). Koirista 49 (10,5 %) on löytynyt koiratarhoilta ja tuttavien kautta löytyneitä on 79 (16,9 %). Kadulta löytyneitä aineistossa on vain 2 ja ”muualta” sai 31 mainintaa. Osa vastaajista on tämän kysymyksen kohdalla valinnut useamman vastausvaihtoehdon.

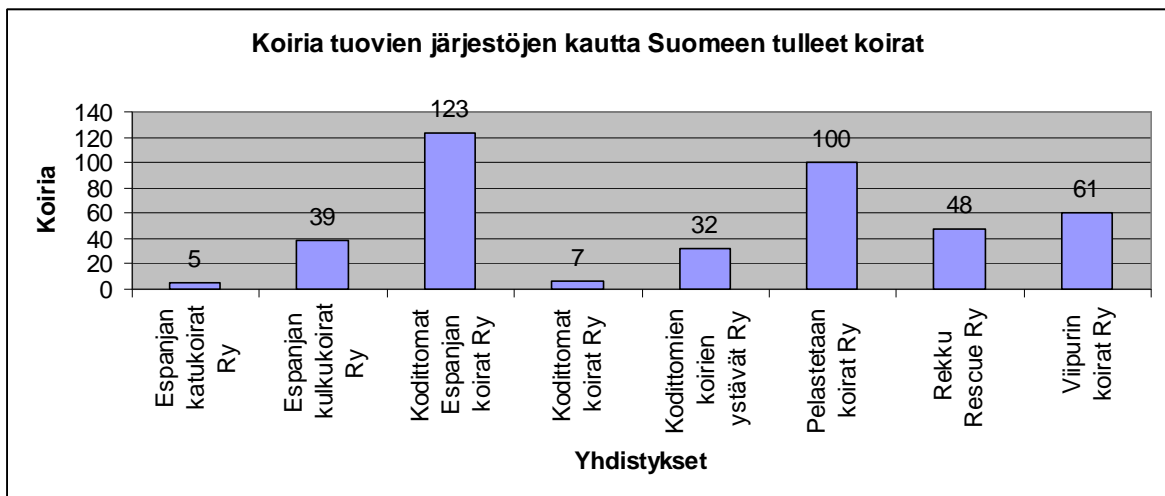
Mistä koiranne on peräisin? Onko koiranne tuotu jonkin koiria tuovan järjestön kautta? Mikäli vastasitte edeltävään kysymykseen kyllä niin mikä oli kyseinen järjestö?

Koirista valtaosa (392) on vastaajien mukaan peräisin löytöeläintarhalla. 94 koiran ilmoitettiin olevan kadulta ja 40 jostain muualta. Vastaajien on ollut mahdollista valita useita vastausvaihtoehtoja, joten sama koira on voinut olla alun perin kadulla ja päätyä sieltä löytöeläintarhalle, jota kautta vastaajalle. Vastaajien mukaan koirista valtaosa eli 428 (91,6 %) on tuotu jonkin koiria tuovan järjestön kautta. Vain 31 koiraa on tuotu muutoin kuin järjestön kautta (6,6 %).

Eniten kyselyyn vastanneiden koiria on tullut Espanjasta Kodittomat Espanjan koirat Ry:n kautta (kuva 13). Toisena tuonneissa on Viro ja Pelastetaan koirat Ry. Koiria on tuotu kohtuullisen paljon myös Venäjältä Viipurin koirat Ry:n kautta, Virosta Rekku Rescue Ry:n avustuksella sekä Espanjasta Espanjan kulkukoirat Ry:n ja Kodittomien koirien ystävät Ry:n kautta. Kuvassa mainittujen lisäksi kaksi koiraa on tullut ruotsalaisen Hundhjärpenin avulla, kaksi unkarilaisen Noellathonin kautta, kuusi virolaisen Petsin kautta sekä yksi koira Koirapakolaisten, Sobatskan, espanjalaisen P.A.D.:in sekä Kulkukoirien kummit ry:n kautta.

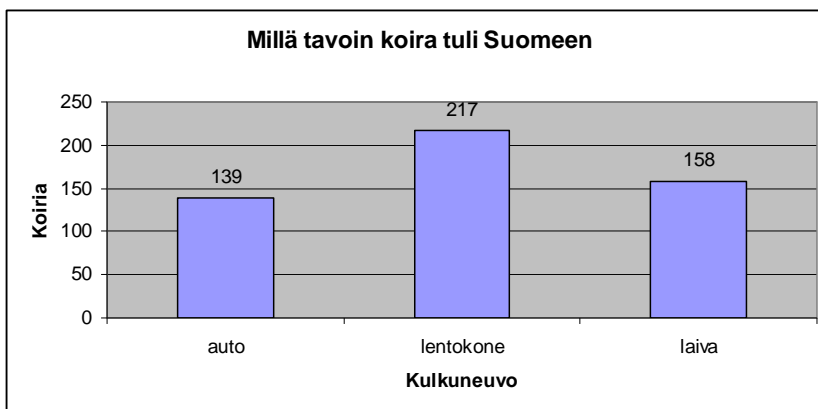
Yhdistyksistä vanhimpia ovat Pelastetaan Koirat Ry sekä Rekku Rescue Ry, jotka kumpikin aloittivat toimintansa yhdistysrekisterin mukaan vuonna 2002, joka osaltaan selittää suurehkoja tuontilukuja. Kodittomat Espanjan koirat on perustettu vuonna 2006, samoin kuin Viipurin koirat sekä Espanjan kulkukoirat. Liitteestä 4 (taulukot 1 ja 2) käy

ilmi mistä maasta ja minkä verran Suomeen on tuotu koiria minäkin vuonna. Tuonnit ovat käytännössä alkaneet Virosta, jonka jälkeen mukaan ovat tulleet Espanja ja Venäjä.

Kuva 13. Koiria tuovien järjestöjen kautta Suomeen tulleet koirat.

Millä koiranne on tuotu Suomeen?

Kuva 14. Kulkuneuvot, joilla kyselyyn vastanneiden koirat on tuotu Suomeen. Auton, lentokoneen ja laivan lisäksi juna sai kolme mainintaa ja ”muu” kaksi.

Kuvasta 14 voidaan nähdä millä kulkuneuvoilla rescuekoiria on tuotu Suomeen. Lähes poikkeuksetta tuontitapa Virosta on laiva (+ mahdollisesti auto), Venäjältä auto ja Espanjasta sekä muista maista lentokone.

Rescuekoiranne hankintakustannukset

Taulukko 6. Rescuekoiran hankintakustannukset.

Hinta (€)	Koiria
0 – 49	10
50 - 99	9
100 - 199	103
200 - 299	128
300 - 399	109
400 - 500	85

Taulukossa 6 on esitetty rescuekoirasta vastaajalle aiheutuneet hankintakustannukset.

Yleensä hintaan voi sisältyä muun muassa matkakulut, mahdollinen korvaus tarhalle sekä eläinlääkärikuluja (esim. passi, sirutus, rokotukset, sterilointi tms.). Esimerkiksi lentokoneella koira kuljetettaessa maksu muodostuu yleisimmin koiran painon mukaan, joten suurikokoisten koirien tuonti lentäen on tämän vuoksi monesti pienikokoisia kalliimpaa. Toisaalta mikäli koira tuodaan yhdistyksen kautta maksu voi olla luonteeltaan kiinteä.

Rescuekoiran hankinnasta aiheutuneet kustannukset vaihtelevat 0-500 euron välillä, keskiarvoksi muodostuu 265 euroa. Suurin osa koirista on hankintakustannuksiltaan ollut jotain 100–400 euron väliltä. 4,1 prosenttia (19) koira on hankintakustannuksiltaan ollut alle 100 euroa ja 18,2 prosenttia (85) koira yli 400 euroa, mutta kuitenkin maksimissaan 500 euroa.

Mitä tiedätte rescuekoiranne historiasta?

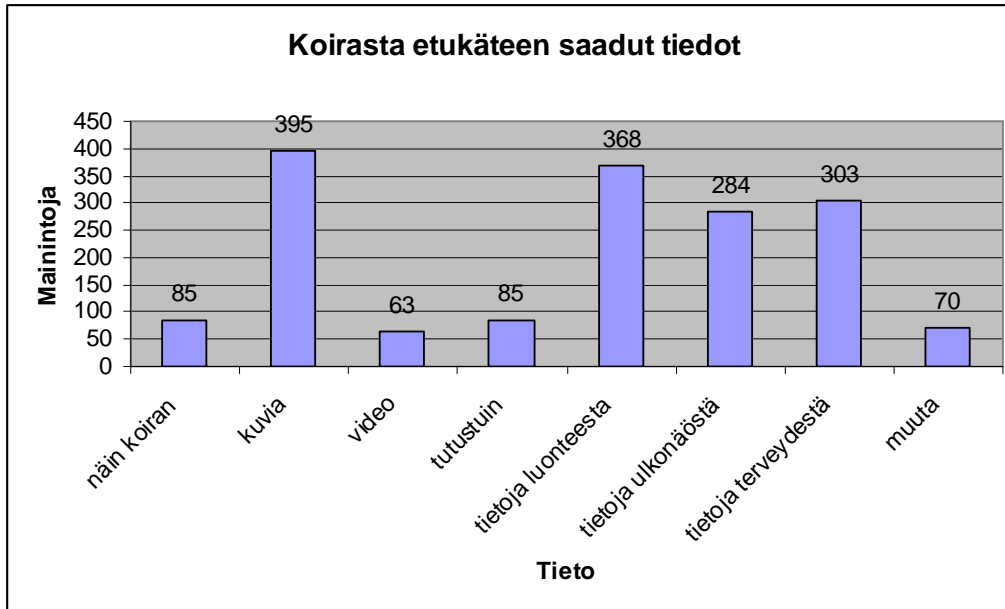
Taulukko 7. Millaisia tietoja vastaajilla on rescuekoiriensa historiasta.

Tieto	Koiria	%
Miten päätynyt tarhalle	253	54,2
Kadulta	194	41,5
Kotoa	50	10,7
Syntynyt tarhalla	9	1,9
Entinen omistaja	31	6,6
Hylkäyksen syy	54	11,6
Kodinvaihtaja	30	6,4
Kotihoidossa	18	3,9
Tarhan vaihtaja	16	3,4
"Paperit"	12	2,6
Koiran sukulaisia tiedossa	49	10,5
Tarhalla olo aika	77	16,5
Terveystila	51	10,9
Luonne	29	6,2
Kaltoin kohtelu	14	3
Ei mitään	39	8,4

Taulukosta 7 selviää minkä verran kyselyyn vastanneet tiesivät koiransa taustoista. Yhteensä 253 (54,2 %) koiran kohdalla vastaajat tiesivät miten heidän koiransa oli päätynyt tarhalle (41,5 % kadulta, 10,7 % kodista ja 1,9 % syntynyt tarhalla). Syyn koiran hylkäykseen vastaajat ilmoittivat tietävänsä 54 koiran kohdalla (11,6 % tuoduista koirista), yleisimpiä syitä olivat vastaajien mukaan omistajan kuolema, muutto toisaalle, käytös- tai luonneongelmat ja vahinkopennut. 49 koiran kohdalla (10,5 % tuoduista koirista) vastaajilla oli tiedossa jotain koiran sukulaisista, joka voi antaa lisätietoa esimerkiksi koiran rotutaustausta. 77 koiran kohdalla vastaajat ilmoittivat tietävänsä kuinka kauan koira oli tarhalla viettänyt aikaa ja 16 koiran kohdalla mainittiin koiran myös aiemmin ainakin kertaalleen vaihtaneen tarhaa. 30 koiran kohdalla mainittiin koiran vaihtaneen kotia. Muutamalla koiralla (12) oli olemassa myös paperit, joista on saatavissa tietoa koiran taustasta. Osalla koirista myös aiempi omistaja oli tiedossa ja osa oli ollut kotihoidossa ennen nykyiseen kotiin päättymistä, jotka saattavat vaikuttaa siihen, että vastaajalla on ollut mahdollisuus saada koiransa taustoista keskimääräistä runsaammin tietoa. Osan koirista osalta vastaajilla oli tietoa myös koiran aiemmasta terveydentilasta ja

luonteesta. 39 koiran kohdalla vastaajat sanoivat, etteivät tiedneet koiran historiasta mitään.

Millaisia tietoja saitte etukäteen koirasta?

Kuva 15. Vastaajien rescuekoirastaan etukäteen saamat tiedot.

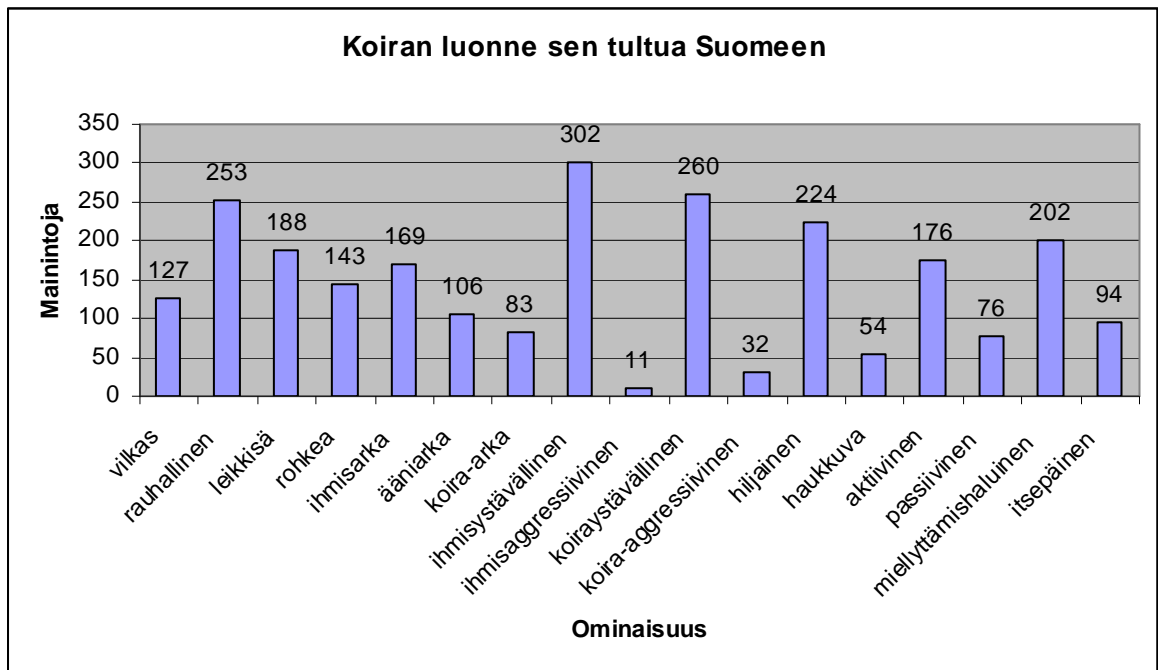
Kuvasta 15 selviää, että valtaosasta Suomeen tuoduista koirista vastaajat näkivät kuvan tai kuvia (84,6 % tuoduista koirista) ja saivat tietoja luonteesta (78,8 %) ennen koiran tuloa Suomeen. Suurimmasta osasta koiria vastaajat saivat myös tietoja koiran terveydentilasta (64,9 %) ja ulkonäöstä (60,8 %). 85 (18,2 %) koiran kohdalla vastaaja näki koiran ennen sen saapumista Suomeen uuteen kotiin ja samoin 85 koiran kohdalla vastaajat kokivat päässeensä etukäteen ainakin jollain tapaa tutustumaan koiraan. 63 (13,5 %) koirasta tarjolla oli ollut vastaajille videomateriaalia katsottavaksi ja edellä mainittujen tietojen lisäksi 70 (15,0 %) koiran osalta vastaajille oli lisäksi tarjottu muuta informaatiota koiraan liittyen.

Liitteestä 4 (taulukot 9 ja 10) olen esittänyt ristiintaulukoinnit, jotka osoittavat mitä tietoja minkäkin yhdistyksen kautta koiransa hankkineet ovat etukäteen koirasta saaneet. Useimmiten vastanneet olivat nähneet koirasta etukäteen vähintäänkin kuvia yhdistyksestä riippumatta (89–100 % kohdalla tuoduista koirista). Luonteesta saadut tiedot vaihtelivat 60–100 prosentin välillä tuotujen koirien osalta. Lukuja verrattaessa on kuitenkin hyvä

huomioida erilaiset tuontimäärät eri yhdistysten välillä. Ennen ”adoptiota” koiran näkeminen ei ollut kovin tavallista, eniten (42 %) omistajat näkivät Rekku Rescue ry:n kautta tulleita koiria, mikä yleensä johtunee siitä, että kyseinen yhdistys tuo koiria Virost. Terveysten osalta tiedot omistajat saivat 50–100 prosenttia tuoduista koirista osalta. Yli 30 koiraa tuoneiden yhdistysten osalta matalimmat prosentit ovat Pelastetaan Koirat ry:llä (50 %) ja Viipurin koirat ry:llä (52 %). Korkeimmat prosentit ovat Kodittomien koirien ystävät ry:llä (93 %) ja Kodittomat Espanjan koirat ry:llä (84 %).

Koiran luonne oman arvionne mukaan sen saavuttua Suomeen

Kuvassa 16 on eritelty millaiseksi vastaajat ovat kokeneet rescuekoiransa luonteen sen tultua Suomeen. Ominaisuuksista eniten mainintoja ovat saaneet ihmisystävällisyys (65 % tuoduista koirista), koiraystävällisyys (56 %), hiljaisuus (48 %), aktiivisuus (38 %), rauhallisuus (54 %), leikkisyys (40 %), miellyttämishaluisuus sekä ihmisarkuus (36 %). Viimeiseksi mainittua lukuun ottamatta kaikkien muiden ominaisuuksien kohtuullinen ilmeneminen voidaan todennäköisesti nähdä yleisesti positiivisena. Jonkin tyyppistä arkuutta esiintyi vastaajien mukaan useille koirilla niiden tullessa Suomeen (ihmisarkuus 36 %, ääniarkuus 23 %, koira-arkuus 18 % tuoduista koirista), mutta toisaalta 143 koiran kohdalla (31 % tuoduista koirista) vastaajat mainitsivat koiran olevan rohkea. Useiden piirteiden esiintyminen liiallisessa muodossa voidaan helposti nähdä negatiivisena ominaisuutena, mutta ominaisuudet, jotka ovat (esim. ihmisaggressiivisuus) tai saattavat olla (esim. herkkähaukkisuus) negatiivis-sävyitteisiä jo valmiiksi, ovat saaneet selvästi vähemmän mainintoja kuin positiivissävyitteiset ominaisuudet. Esimerkiksi ihmisaggressiivisuus on saanut 11 mainintaa (2 % tuoduista koirista), koira-aggressiivisuus 32 (7 %) ja haukkisuus 54 (12 %).

Kuva 16. Rescukoirien luonne vastaajien mukaan niiden saavuttua Suomeen.

Liitteessä 4 (taulukot 11 ja 12) olevista ristiintaulukoinneista voi nähdä minkä verran mistäkin maasta tuodut koirat ovat saaneet mitään luonnemainintoja. Niiden maiden osalta, joista tuonteja on vähän, ei luotettavaa vertailua voi toki tehdä. Sen sijaan maat, joista koiria on tuotu eniten (Viro, Espanja, Romania, Venäjä) ovat paremmin vertailukelpoisia. Näistä voidaan huomata luonneominaisuuksien olevan joiltain osin samansuuntaisia, mutta toisaalta taulukoista myös erottuu, että enemmän arkoja koiria tuodaan esimerkiksi Romaniasta kuin Virossa tai Espanjasta ja pienempää osaa Venäjältä tuoduista koirista omistajat luonnehtivat esimerkiksi sanoilla ihmisystävällinen, koiraystävällinen tai rauhallinen. Tämän perusteella siis rescukoiran lähtömaalla voi olla rescukoiran luonteeseen.

Onko koiranne luonne muuttunut sen kotiuduttua Suomeen?

Taulukko 8. Rescuekoiran luonteessa kotiutumisen jälkeen tapahtuneet muutokset vastaajien arvioimina.

reippaus 218	sosiaalisuus 5
ei muutoksia 60	iloinen 5
leikkisyys 45	ihmisaggressiivisuus 5
koira-aggressiivisuus 41	ääniarkuuden väheneminen 4
rauhallinen 32	hiljaisuus 4
äänekkyys 25	pelko-aggressiivisuus 4
vilkkaus 17	arkuus 3
luottava 14	itsepäisyys 2
miellyttämishaluisuus 11	uteliaisuus 2
eroahdistuksen väheneminen 10	ihmisarkuus 1
vahtivietti 9	vartiointivietin väheneminen 1

Taulukossa 8 on kuvattu vastaajien rescuekoirissaan havaitsemia luonnemuutoksia. Luonteessa tapahtuneet muutokset ovat koiran omistajan itsensä arvioimia muutoksia. Myös se miten pitkään koira on omistajallaan ollut, vaihtelee huomattavasti vastaajittain, kuten myös se mihin ajankohtaan vastaajat koiransa käytöstä tosiasiasa peilaavat (esim. tarhalta saamaansa kuvaukseen tai mielikuvaan tai siihen hetkeen kun koira saapui Suomeen). Tämän perusteella voidaan todeta millaisia muutoksia vastaajat kokevat koirissaan tapahtuneen kotiutumisen myötä.

Yli puolet vastaajista näki koiransa jollain tapaa reipastuneen ja rohkaistuneen. Tämän todettiin näkyvän esimerkiksi arkuuden vähenemisenä. Selvästi esiin nousivat myöskin leikkisyyden lisääntyminen (48 mainintaa, 10,3 % koirista), yleinen rauhoittuminen (37 mainintaa, 7,9 % koirista), koira-aggressiivisuuden lisääntyminen (41 mainintaa, 8,8 % koirista) ja haukkuherkkyyden kasvu (26 mainintaa, 5,6 % koirista). 60 koiran kohdalla (12,8 %) vastaajat olivat sitä mieltä, etteivät ole havainneet juurikaan muutosta koiran luonteessa. Kymmenellä koiralla oli tullut esiin ongelmia pelkoaggressiivisuuden kanssa. Kokonaisuutena vastaajat katsoivat koiriensa luonteiden kehittyneen enemmän positiiviseen kuin negatiiviseen suuntaan muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Monella koiralla oli edelleen ongelmia esimerkiksi arkuuden ja eroahdistuksen kanssa, mutta yleensä ongelmien todettiin ajan myötä jonkin verran helpottuneen.

2010 tehdyssä tutkimuksessa (Bergamasco ym. 2010) on selvitetty ihmiskontaktien vaikutusta tarhakoirien stressihormonitasoihin, käytökseen ja sydäнкäyriin. Tutkimuksessa ihmisten kanssa säännöllisesti tekemisissä olleen ryhmän koirilla voitiin neljän viikon jälkeen havaita muutoksia sydäнкäyrissä, matalampi stressihormonitaso ja nämä käyttäytyivät kontrolliryhmän koiria sosiaalisemmin. Tarhakoirien stressihormonitasoja on selvitetty myös toisessa tutkimuksessa (Menor-Campos 2011), jossa todettiin päivittäisten vain 25 minuutin pituistenkin ihmiskontaktien ja ulkoilun laskevan koirien kortisolitasoja ja vaikuttavan positiivisesti käyttäytymiseen. Löytökoiratarhoilla saattaa olla pahimmillaan kymmeniä tai jopa satoja koiria ja hoitajia ehkä vain muutama. Näin on selvää, että tarhalla ihmiskontaktien määrä jää koiralla helposti liian vähäiseksi. Toisaalta tutkimuksissa todettiin vähäistenkin ihmiskontaktien aikaansaavan lupaavia tuloksia, joten on syytä olettaa, että rescuekoiran käytös voi parantua huomattavastikin uudessa kodissa verrattuna tarhaolosuhteisiin.

Isossa-Britanniassa 2007 toteutetussa tutkimuksessa (Stephen & Ledger 2007) tutkittiin koiratarhoilta adoptoitujen koirien käytöstä kahden ja kuuden viikon kuluttua kotiutumisen kyselyjen avulla. Ensimmäinen kysely suunnattiin omistajille, jotka toivat koiransa tarhoille ja seuraavat kaksi kyselyä uusille omistajille adoption jälkeen. Kyselyssä selvitettiin 20 erilaista käyttäytymismuotoa (mm. aggressiivisuus, pelokkuus jne.) ja ainoastaan yhdeksän näistä havaittiin merkitsevästi korreloivan sekä aiemman omistajan että uuden omistajan vastauksissa. Eroihin arveltiin olevan vaikutusta muun muassa kotitalouksien erityispiirteillä, omistajan arviolla sekä koiran kokemuksilla tarhassa. Tutkijat totesivat edelliseltä omistajalta saadun tiedon voivan olla hyödyllistä koiraa uudelleen sijoitettaessa ja mahdolliseen ongelmakäyttäytymiseen puuttuessa, mutta samalla todettiin myös, etteivät kaikki tiedot välttämättä ole tulevaa ennustavia, eikä niihin tulisi liiaksi keskittyä.

Kertalleen hylättyjen koirien uudelleen sijoittamisesta on tehty Isossa-Britanniassa 4500 koiranomistajaa käsittävä kyselytutkimus (Diesel ym. 2008). Tutkimuksen mukaan reilu 14 prosenttia koirien uudelleen sijoittamisesta epäonnistui, 662:sta koirasta lähes 40 prosenttia palautettiin jo kahden viikon kuluessa koiran ottamisesta. Merkittävin syy koiran palauttamiseen oli jokin käytösongelma (yli 50 %:ssa tapauksista). Tutkimuksessa todettiin, että riski koiran palauttamiseen oli suurempi, mikäli omistaja koki koirasta olevan enemmän vaivaa kuin he olivat etukäteen odottaneet. Tämä viittaa siihen, että

rescuekoiraa riittävästi harkinneet ja ”pahimpaankin varautuneet” ihmiset todennäköisesti selviävät koiran kanssa helpommin ongelmienkin osuessa kohdalle. Koirien uudelleen kotiuttamisen onnistumisessa on kuitenkin havaittu voimakasta vaihtelua maittain ja löytöeläinkodeittain.

Millainen rescuekoiranne terveys oli lähtömaassa?

Taulukossa 9 on eritelty millaisia terveysongelmia Suomeen tuoduilla rescuekoirilla vastaajien mukaan oli lähtömaassa. Hieman yli puolella koirista ei omistajan ilmoituksen mukaan lähtömaassa ollut havaittavissa minkäänlaista terveydellistä ongelmaa tai ainakaan tällaisesta ei ole vastaajaa informoitu. Kahdeksan vastaajaa koki, ettei ollut saanut riittävästi tietoa koiran terveydestä lähtömaassa ja 24 vastaajaa koki koiran terveydentilan olleen huono.

Selvästi eniten rescuetaustaisia koiria vaivannut ongelma lähtömaassa on aliravitseminen. Myös erilaisia loisia, tulehduksia, iho-ongelmia, hammasongelmia ja erilaisia jalkavaivoja esiintyi useilla koirilla. Zoonooseista yhdeksällä koiralla oli todettu leishmanioosi, joka ei koskaan parane, mutta saatetaan kyetä pitämään lääkkeillä hyvin kurissa.

Leishmanioositetit eivät ole pakollisia tuotaessa koiria Suomeen, eikä ilmoittaminen Eviraan ole välttämätöntä, joten kaikki Suomessa olevat leishmanioositapaukset eivät ole tiedossa. Leishmanioosi on erittäin yleinen sairaus Espanjassa, josta Suomeen tuodaan paljon koiria, joten leishmanioositapauksia on todennäköisesti enemmänkin.

Leishmanioosi voi myös itää pitkään, eikä kaikille tartunnan saaneille koirille välttämättä kehity kliinistä sairautta koskaan. 12 koiralla oli kennelyskää, joka tarhaolosuhteissa leviää helposti ja kahdeksalla koiralla oli puremavammoja ja/tai haavoja muistona tarhaolosuhteista. Neljällä koiralla oli myös todettu syöpä jo tarhalla. Suomeen tuodaan myös tietoisesti sairaita koiria tarhoilta, joskin suureksi osaksi terveysongelmat on vastaajien mukaan yritetty ensin saada kuriin lähtömaassa. Esimerkiksi leishmanioosi vaatii levitäkseen hietasääsken vektoriksi, joten se ei leviä Suomessa koirasta toiseen tai koirasta ihmiseen ainakaan tällä hetkellä. Kuitenkin esimerkiksi Saksa on kieltänyt leishmanioosipositiivisten koirien maahantuonnin.

Taulukko 9. Rescukoirien terveys lähtömaassa vastaajien mukaan.

Hyvä 231	Hammasongelmia 16
Huono 24	- Hammaskiveä 4
Ei tietoa 8	Jalkaongelmia 25
Loisia 25 - Kirppuja 4 - Nenäpunkkeja 2 - Matoja 9 - Sieni 3 - punkkeja 5 - sikaripunkki 3	- nivelrikko 5
	paleltumia 3
	yskä 12
	puremavammoja/haavoja 8
	Syöpä 4
	Kilpirauhasen vajaatoiminta 1
	Huonokuntoinen turkki 14
Ravitsemustila - Aliravitseminen 73 - Ylipaino 6 - Anemia 1	Zoonoosit - Leishmanioosi 9 - Ehrlichioosi 5 - Ehrlichioosi raja-arvo 3 - Riketsia 1
Keuhkokuume 5	Muut tartuntataudit - penikkatauti 1 - parvo 3
Iho-ongelmia 14 - demodikoosi 1 - kapi 2	murtumia 6
	riketsia 1
Vanhuuden vaivoja 11 silmäongelmia 7 - puhjennut silmä 2 - sokeus 3 - kaihi 1	polvilumpion luksaatio 1
	ripuli 2
	anaalirauhasongelmia 1
	virtsakiviä 1
	äänihuulet poistettu 1
	nivustyrä 1

Millainen rescukoiran terveys on ollut Suomessa?

Taulukossa 10 on koottuna tietoa rescukoirien terveydentilasta Suomessa. Noin puolella rescukoirista ei omistajan ilmoituksen mukaan ollut Suomessa esiintynyt mitään terveydellisiä ongelmia kyselyyn vastattaessa. Monilla koirista oli ollut jotain pientä ongelmaa kuten yksittäisiä korva- tai silmätulehduksia, hammaskiveä, herkkävatsaisuutta tai muuta vastaavaa. Pienellä osalla koirista oli myös vakavia terveydellisiä ongelmia, joista osasta oli ollut viitteitä jo lähtömaassa, osan paljastuessa vasta Suomessa. Muutamilla yksilöillä oli myös useampia vakavia sairauksia ja pitkiä sairastelukierteitä tulehdusten, ripulien ynnä muuta sellaista ollessa kroonisia. Erilaiset tulehdukset ovat kohtuullisen yleisiä, samoin hammas- ja luusto-ongelmat. Osa koirista on pysyvästi

sairaita, mutta esimerkiksi leishmanioosia sairastavien koirien kohdalla sairaus on pysynyt vastaajien mukaan lääkityksellä erinomaisesti kurissa. Lopetukseen yleisimmin johtaneita terveysongelmia ovat erilaiset syövät.

Taulukko 10. Rescuekoirien terveys Suomessa vastaajien mukaan.

Hyvä 230	Luusto-ongelmia 50
Huono 6	- Spondyloosi 2
	- Nivelrikko 24
Loisia 13	- Muita jalkaongelmia 22
- Nenäpunkkeja 2	- OD 1
- Sikaripunkki 4	Hermorappeuma 1
- Korvapunkki 1	Palleatyrä 1
Hammasongelmia 30	Välilevytyrä 2
	Nivustyrä 1
Tulehduksia 63	Tapaturmia 12
- Silmätulehdus 19	Vanhuuden vaivoja 6
- Virtsatietulehdus 8	Syöpä 11
- Vatsatulehdus 1	Hyvänlaatuinen kasvain 8
- Korvatulehdus 19	Kuume 1
- Suolistotulehdus 6	Syylät 1
- Ientulehdus 1	Kilpirauhasen vajaatoiminta 2
- Anaalirauhastulehdus 3	Halvaantuminen 2
- Nisätulehdus 3	Epilepsia 4
- Emätintulehdus 1	IBD 1
- Kyynärpään limapussin tulehdus 1	Keuhkokuume 4
- Kohtutulehdus 2	Kennelyskä 12
- Keuhkotulehdus 2	Sydänvika 5
Ruuansulatusongelmia 14	Psyykkisiä ongelmia 1
Ripuli 18	Demodikoosi 1
Allergia 15	Leishmanioosi 9
Iho-ongelmia 13	Valeraskauksia 1
Kapi 1	Maksan vajaatoiminta 2
Silmäongelmia 12	Vesihäntä 1
- Perinnöllinen silmätauti 1	Ehrlichioosi 1
- Kaihi 1	Haavoja 2
- PRA 1 -> sokeutuminen	Cushingin tauti 2
- Verkkokalvon irtoaminen 1	Diabetes 1
- Kirsikkasilmä 1	Munuaisten vajaatoiminta 2
- Kuivasilmäisyys 1	Eturauhasongelmia 4
- Sokeus 3	Anemia 1
- Pannus 1	Virtsakiteet 1

Terveysongelmien kohdalla on mahdotonta sanoa tarkasti mistä ne johtuvat ja onko rescuetaustalla vaikutusta asiaan, mutta taustalla ja esimerkiksi siitä johtuvalla mahdollisesti kehnolla ravinto- ja liikuntatilanteella on saattanut olla vaikutusta sairauksien synnyssä (mm. hammasongelmat, nivelongelmat jne.). Leishmanioosia levittävää hietasääskeä ei Suomessa esiinny eli siihen sairastutaan aina muualla. Useissa sairauksissa myös perimällä on oma osansa ja luustosairauksissa esimerkiksi koiran rotutausta saattaa vaikuttaa enemmän kuin koiran rescuetausta. Vastaajista muutama ilmaisi kokeneensa saaneensa puutteellista/väärää informaatiota koiran terveydentilasta sen lähtömaassa. Erään vastaajan koiran ikäarvio muuttui 6-7 vuodesta 12 vuoteen suomalaisella eläinlääkärillä käynnin jälkeen

Millaisia haasteita olette rescuekoiranne kanssa kohdannut?

Taulukko 11. Haasteet, joita vastaajat kokevat kohdanneensa rescuekoiriensa kanssa.

Haaste	Mainintoja	% tuoduista koirista
eroahdistus	64	13,7
sisäsiisteys	36	7,7
arkuus	129	27,6
- ihmisarkuus	42	9,0
- koira-arkuus	10	2,1
- ääniarkuus	29	6,2
- pelkoaggressiivisuus	11	2,4
koira-aggressio	54	11,6
hoitotoimenpiteet	7	1,5
koulutus	21	4,5
käytösongelmat	38	8,1
tuhoaminen	14	3,0
haukkuminen	21	4,5
terveysongelmat	47	10,1
ihmisten ennakkoluulot	14	3,0
riista-/saalisvietti	25	5,4
kontaktiongelmat	5	1,1
ei mitään	74	15,8

74 eli 15,8 prosenttia tuoduista koirista kohdalla vastaajat olivat sitä mieltä, etteivät ole kohdanneet minkäänlaisia haasteita (taulukko 11). Moni vastaajista halusi myös korostaa, että vaikka haasteita olisikin ollut, ei niillä ole heidän mielestään mitään tekemistä koiran

rescuetaustan kanssa. Kaikki vastaajat eivät myöskään nähneet koiran mahdollista arkuutta tai eroahdistusta lainkaan ongelmana itselleen.

Selvästi eniten mainintoja haasteista sai jonkin tyyppinen arkuus (27,6 % tuoduista koirista). Sekä ihmisarkuutta että ääniarkuutta esiintyi jonkin verran, 11 koiralla oli myöskin pelkoaggressiivisuutta. Myös eroahdistus, sisäsiisteys ja jonkinasteinen koira-aggressio näyttävät vastausten perusteella olevan kohtuullisen yleisiä haasteita. Näiden lisäksi esiin nousivat erilaiset terveysongelmat (10,1 % tuoduista koirista) ja käytösongelmat (mm. karkailu, tuhoaminen jne.). Jonkin verran haastetta aiheutui myös metsästystaustaisten koirien riista- tai saalisvietistä. Suurin osa vastaajista korosti ongelmien ratkenneen tai ainakin lieventyneen huomattavasti ajan kanssa. Erään vastaajan koira, jonka ei tiedetty olevan tiineenä, synnytti pentueen Suomeen saavuttuaan.

Kohdatut haasteet voivat olla seurausta monesta eri asiasta, niin henkilön omasta suhtautumisesta ja kokemuksesta kuin koiran rotutaustausta tai vaikka elinolosuhteista. Arkuus on voimakkaasti periytyvä ominaisuus, mutta sitä on kuitenkin mielestäni perusteltua olettaa esiintyvän tavallista enemmän juuri rescuetaustaisten koirien parissa johtuen siitä, että niitä on usein jossain vaiheessa elämää kohdeltu keskimääräisesti huonommin kuin tavallisia kotikoiria ja koiran sosiaalistaminen on saattanut jäädä puolitiehen.

Koiratarhoilla koirat elävät monesti meluisassa ja stressaavassa elinympäristössä jakaen tilan useiden lajikumppaneiden kesken. Aiemmissa tutkimuksissa on osoitettu, että ympäristötekijöillä (Hubrecht 1996; Hubrecht ym. 1997) voi olla merkittäviä negatiivisia vaikutuksia koirien hyvinvoinnille, tuloksena suuriakin fysiologisia- (Buttrania ym. 2001; Hennessy ym. 1996) ja käyttäytymismuutoksia (Beerda ym. 1998, 1999a, 1999b) kuten kasvanut aggressio ja stereotyypioiden kehittyminen (Hurnik & von Borell 1991). Näiden tutkimusten perusteella voitaneen olettaa, että esimerkiksi pitkä tarhalla vietetty aika saattaa vaikuttaa negatiivisesti koiran käytökseen, joskin tarha- ja koirakohtaiset erot saattavat olla suuria.

Millaisia toiveita/odotuksia/vaatimuksia teillä oli rescuekoiranne suhteen etukäteen

Taulukossa 12 esitetään vastaajien rescuekoiraansa kohdistamia odotuksia, toiveita ja/tai vaatimuksia. Odotuksista sukupuoli on helppo toteuttaa sekä koko ja ulkonäköodotukset etenkin täysikasvuisen koiran kohdalla.

Eniten toiveita vastaajilla oli koiransa sosiaalisuuden ja luonteen suhteen. Myöskin koiran ikä oli oleellinen usealle vastaajalle ja moni mainitsi myös sukupuoli- ja kokotoiveita. Lähtökohtaisesti tervettä koiraa toivoi 33 vastaajaa (7,1 % tuotujen koirien kohdalla). 57 vastaajaa ei sanojensa mukaan esittänyt mitään ennakkotoiveita koiran suhteen. Rotutaustalla ja/tai ulkonäöllä oli merkitystä yhteensä 38 vastaajalle. Osa vastaajista ilmoitti myös toivoneensa ”seurakoiraa” tai ”harrastuskoiraa”.

Tämän kysymyksen kohdalla on riski, että osa vastaajista on ymmärtänyt kysymyksen väärin. Huomattavan moni vastaajista toteaa, ettei heillä ole ollut minkäänlaisia odotuksia, toiveita eikä vaatimuksia. Koira voi elää 15 vuotta ja vastaajien elämäntilanteet ja elinympäristöt vaihtelevat. Koira ottaessa ei etukäteen varmuudella tiedä mitä saa, mutta aikuisen koiran kohdalla esimerkiksi koko ja sukupuoli ovat hyvin helposti valittavissa olevia asioita. Osa vastaajista kaiken lisäksi korostaa vastauksessaan sitä, että rescuekoira ottaessa ei tulisi olla mitään odotuksia tai vaatimuksia. Odotukset ja vaatimukset eivät kuitenkaan mitenkään poissulje sitä mahdollisuutta, että koiran ottava henkilö on varautunut myös mahdollisiin ongelmiin. Sillä, että tietoisesti pyritään etukäteen valitsemaan juuri omaan perheeseen mahdollisimman hyvin sopiva koirayksilö, voidaan kuitenkin pienentää ongelmien todennäköisyyttä. Kodittomana on runsaasti hyväluonteisia, terveitä perhekoiria, joten miksi olisi väärin haluta mieluummin tällainen lähtökohtaisesti moniongelmaisen koiran sijaan? Eikö näin pikemminkin vältettäisi monta ongelmaa ja koirien kierto kodista toiseen vähenisi? Koira voi myös sairastua milloin tahansa, mutta on eriasia ottaa valmiiksi sairas koira.

Odotuksia listanneiden vastaajien kesken eniten haluttiin vaikuttaa koiran kokoon, sukupuoleen sekä luonteeseen. Monet näkivät myös terveyden tärkeänä, joskin useampi totesi myös olevansa valmis tuomaan sairaan koiran. Vastausten perusteella eniten kysyntää näyttäisi olevan pienikokoisilla koirilla ja nartuilla uroksia enemmän. Koirilta toivottiin hyvää sopeutumiskykyä uuteen kotiin sekä toimeen tulemistä ihmisten ja muiden

eläinten kanssa. Muutama vastaaja kuitenkin korosti halunneensa nimenomaan sellaisen koiran, jota ei kukaan muu huoli.

Taulukko 12. Vastaajien etukäteisodotukset rescuekoiran suhteen.

Terveys 33	lähtökohtaisesti terve 33	Sosiaalisuus 168	tulee toimeen muiden eläinten kanssa 87
Koko 86	pieni 48 keskikokoinen 27 iso 11		Rotutausta 17
Ikä 48	pentu 2 nuori 21 aikuinen 19 vanhempi 6		galgo 5 villakoira 3
		Ulkonäkö 21	
Sukupuoli 28	narttu 19 uros 9	Muita toiveita 103	koira, joka ei saa kotia helposti 5 "harrastuskoira" 24 "seurakoira" 17 ei mitään toiveita 57
Luonne 132	rauhallinen 9 aktiivinen 19 "hyvä luonne" 22 "helppo koira" 36 "kerrostalokoira" 23 "ei ihan arkajalka" 9 sopeutuva 14		

Ovatko toiveenne, odotuksenne tai vaatimuksenne toteutuneet?

Suurimman osan tuoduista koirista kohdalla (360 eli 77,1 %) vastaajat vakuuttivat tyytyväisyyttä koiraansa ja useat mainitsivat toiveiden ylittyneen selvästi. Toiveiden toteutumiseen vaikuttaa myös se millaiset toiveet ennakkoon vastaajalla on koiran suhteen ollut. Vastaajat myös useimmissa tapauksissa korostivat olevansa tyytyväisiä koiraansa siinäkin tapauksessa, että ennakko-odotukset eivät kaikilta osin (esim. terveys, luonne) olleet toteutuneet. Ainoastaan muutama vastaaja koki koiran kanssa olevan suuria vaikeuksia ennakko-odotuksiin peilaten. Toiveet odotukset tai vaatimukset eivät olleet täysin toteutuneet vastaajien mukaan luonteen osalta 53 koiran kohdalla, terveydestä mainintoja kertyi 11 koiran osalta ja lisäksi yhden koiran ikä poikkesi huomattavasti oletetusta ja yksi koira oli eri koira, kun mikä alun perin oli varattu. Osa koirista, joiden

kohdalla vastaajien toiveet, odotukset tai vaatimukset eivät olleet toteutuneet, olivat tuottaneet positiivisen yllätyksen.

Yhdysvalloissa 1999 aloitetussa tutkimuksessa (Neidhart & Boyd 2002) selvitettiin kolmen kyselytutkimuksen sarjan avulla ihmisten kokemuksia koirien ja kissojen adoptioimisesta. Kyselyt suoritettiin 2 viikkoa lemmikin adoptioimisesta (698 vastausta), kuuden kuukauden kuluttua adoptiosta (490 vastausta) ja 12 kuukauden kuluttua adoptiosta (343 vastausta). Vastaukset ovat peräisin eri puolilta maata, mutta pääosin New Mexicon ja Arizonan osavaltioiden alueelta. Tutkimuksen mukaan neljäportaisella skaalalla arvioituna (1 = hyvin tyytymätön, 4 = hyvin tyytyväinen) suurin osa vastaajista (86 % koiria adoptoineiden osalta) oli hyvin tyytyväinen lemmikkiinsä. Tärkeimmiksi tekijöiksi omistajien tyytyväisyydessä osoittautuivat eläimen persoonallisuus ja hyvä käytös. Adoptioprosessi oli onnistunut suurimman osan vastanneiden osalta, 88 prosenttia oli erittäin tyytyväisiä kokemukseen ja 98 prosenttia totesi, että voisi suositella adoptiota samasta paikasta ystävilleen tai perheenjäsenilleen. Adoptiokokemukseen kokonaisuutena tyytyväisiä oli 96 prosenttia koiran adoptoineista. 77 prosenttia koiran adoptoineista oli 12 kuukauden kuluttua adoptoinnista sitä mieltä, että heidän koirallaan ei ole käyttäytymisongelmia. Jonkinlaisia terveysongelmia oli noin puolella adoptoiduista lemmikeistä 2 viikon kuluttua adoptoinnista, mutta suurin osa terveysongelmista oli kuitenkin ratkennut adoptiota seuranneen 12 kuukauden aikana.

Neidhartin & Boydin (2002) tutkimuksen tulokset osoittivat, että lemmikin suhteella perheeseen (kuten missä lemmikki nukkuu ja kuinka paljon sen kanssa vietetään aikaa) on yhteys eläinlääketieteellisen huolenpidon määrään ja pitkänaikavälin sopeutumiseen. Tyytyväisyys ja sopeutuminen ovat yhteydessä enemmän lemmikin persoonallisuuteen, sopeutuvuuteen ja käytökseen kuin demografisiin eroihin adoptoijien tai adoptiojärjestelyjen välillä. Myös adoptoidun eläimen iällä ja esimerkiksi kotona asuvilla lapsilla todettiin olevan vaikutusta tuloksiin. Tutkimuksessa suunnattiin tiettyjen ajanjaksojen jälkeen kyselyt samoille ihmisille, kun taas oma kyselyni on kertaluontoinen. Tulokset ovat kuitenkin varsin samansuuntaisia. Selvästi suurin osa ihmisistä on tyytyväisiä omaan lemmikkiinsä, yleensä lemmikin terveys on mennyt parempaan suuntaan ja suurin osa on tyytyväisiä adoptiokokemukseen. Rescuekoiria tuotaessa osa tuonneista on epäonnistuneita.

Millaista palautetta olette saanut kertoessanne koiranne olevan ulkomailta tullut rescuekoira?

Taulukko 13. Vastaajien koiriensa taustasta saama palaute.

positiivista x 273 - eläinlääkäreiltä x 9
negatiivista x 98 - eläinlääkäreiltä x 18
neutraalia x 23
ei minkäänlaista x 10
uteliasta x 45
kehuja ”hyvä teko” x 13
tautipelko x 53
Koiramme-lehden artikkeli x 8
kritiikki x 44
”kodittomia kotimaassakin” x 29
”ongelmakoira –oletus” x 15
en mainitse koiran alkuperää x 14

Taulukossa 13 on eriteltyä vastaajien rescuekoirastaan saamat palautteet. Vastaajista valtaosa (273 mainintaa, 58,5 % tuoduista koirista kohdalla) oli saanut rescuekoirastansa lähinnä vain positiivista palautetta. Kuitenkin reilun viidenneksen (21 %) tuoduista koirista osalta vastaajat olivat saaneet myös negatiivista palautetta, etenkin tautiriskin vuoksi ja muutamat kokivat myös, että rescuekoira rinnastettiin helposti ongelmakoiraan. Kritiikkiä vastaajat olivat saaneet myös koiran tuomisesta nimenomaan ulkomailta ja muutama (14) vastaaja totesikin, ettei koirasta puhuessaan mainitse sen alkuperää. Useat vastaajat (9,6 % tuotujen koirien osalta) kokivat ihmisten suhtautuvan aiheeseen uteliaasti ja osa mainitsi saaneensa myös kehuja tehtyään ”hyvän työn”. Suomen kennelliiton julkaisemassa Koiramme-lehdessä 3/2010 julkaistu hyvin kriittisesti rescuekoirien tuontiin suhtautunut artikkeli (Syvärinen 2010) oli myös tuonut muutamalle vastaajalle negatiivista palautetta. Eläinlääkäreiltä vastaajat olivat saaneet niin positiivista kuin negatiivistakin palautetta, useampi vastaaja mainitsi palautteen olleen negatiivista.

Olisitteko valmis ottamaan toistekin rescuekoiran ulkomailta?

Taulukko 14. Vastaajien halukkuus/haluttomuus ottaa tulevaisuudessa toinen rescuekoira ja syitä tähän.

Toinen rescue?	Mainintoja	% vastanneista
kyllä	359	93,0
ei	13	3,4
en tiedä	14	3,6
Syy	Mainintoja	% vastanneista
halu auttaa	127	32,9
hyvät aiemmat kokemukset	95	24,6
en halua tukea rotukoirien jalostusta	48	12,4
eettisyys	36	9,3
kodittomien koirien tilanne ulkomailla huono	32	8,3
paremmin valinnanvaraa ulkomailla	29	7,5
samantekevää tuleeko ulkomailta vai kotimaasta	28	7,3
en halua tukea pentutehtailua	21	5,4
ehdottomasti rescue	19	4,9
ei tarvetta rotukoiralta	17	4,4
haluan melko tarkat tiedot koiran taustasta	13	3,4
koirien kalleus Suomessa	9	2,3
huonot aiemmat kokemukset	6	1,6
luottamuspula koiria tuoviin järjestöihin	4	1,0
rescuekoirien käytösongelmat	4	1,0
rescuekoirien hinnannousu	1	0,3
tautien leviäminen	1	0,3

Vastaajien selvä enemmistö, yli 90 prosenttia oli valmis harkitsemaan toisenkin rescuekoiran ottoa (taulukko 14). Epävarmoja asiasta oli 3,6 prosenttia vastanneista ja 3,4 prosenttia totesi, ettei ota enää rescuekoiraa, mutta näistäkin suurimmalla osalla syynä oli se, että koirakiintiö on täynnä tai elämäntilanteeseen ei sovi toinen koira. Ainoastaan kolme vastaajaa ilmaisi nykyisin selvästi kielteisen kantansa rescuekoirien tuontia kohtaan.

Suurimmaksi syyksi rescuekoiran hankinnalle vastaajat nimesivät halun auttaa (yli kolmannes vastanneista). Myös hyvät aiemmat kokemukset rescuekoirista merkitsivät. 12,4 prosenttia vastanneista myös totesi, ettei halua tukea rotukoirajalostusta ja lähes 10 prosenttia vastanneista piti rescuekoiran ottamista huomattavan eettisenä verrattuna tarkoituksellisesti kasvatettuun koiraan. Kodittomien ulkomaisten koirien tilannetta

pidettiin huonona. Monille vastaajista kelpaisi myöskin suomalainen kodinvaihtajakoira, mutta suurin osa näin vastanneista totesi, että Suomessa ei ole riittävästi tarjontaa kysyntään nähden. Ulkomailla on tarjontaa kun taas Suomessa kodinvaihtajakoirien koetaan olevan monesti niin sanottuja ongelmakoiria. Reilu 5 prosenttia eli 21 vastanneista ilmoitti, ettei halua tukea pentutehtailua. Kaksi näin vastanneista ei tästä syystä ota rescuekoiraa ulkomailta ja 19 muuta taas tästä syystä ottavat enemmän ulkomaisen rescuekoiran kuin kotimaisen koiran. Muutamit vastaajat totesivat, että mikäli hankkivat toisen rescuekoiran tulevaisuudessa niin hankkivat aiempaa tarkemmin tietoa koiran taustoista. Muutama vastaaja toi esiin merkitseväna seikkana myös koirien kalliin hintatason Suomessa.

Valtaosalla vastaajista on positiiviset kokemukset rescuekoirista ja niiden adoptoinnista. Positiivisesti asiaan suhtautuvat jakautuvat vastausten perusteella melko helposti kahteen eri ryhmään eli niihin, jotka haluavat ensisijaisesti ”pelastaa koiria” ja niihin, jotka haluavat koiran. ”Koiria pelastavien” kommentteissa näkyy selvästi huoli kodittomista koirista, koiriin suhtaudutaan hyvin tunteellisesti ja monista kommentteista näkyy myös inhimillistäminen vastaajien kirjoittaessa muun muassa siitä kuinka koirat ovat heille ikuisesti kiitollisia. Sen sijaan koiran haluavien joukossa korostuu se tosi asia, että muualla on enemmän tarjontaa ja edullisempaa kuin Suomessa. Mikäli haluaa pienikokoisen, oletettavasti melko ongelmattoman sekarotuisen, on näitä tarjolla esimerkiksi Espanjassa suuret määrät muutaman sadan euron hinnalla, kun taas Suomessa hinnat ovat korkeat myös pienten sekarotuisten kohdalla kysynnän ylittäessä tarjonnan.

11.3. Tulosten merkitsevyys

Liitteessä 5 on esitetty aineisto, jonka pohjalta on laskettu khiin neliötestin arvot (χ^2), vapausasteet (df) ja selvitetty p-arvo. Saadakseni aineistosta luotettavan khiin neliötestin arvojen laskemiseksi, olen huomionnut taulukoissa vain ne maat, joista koiria on tuotu yli 10 yksilöä (taulukot 1, 2 ja 3), ne yhdistykset, jotka ovat tuoneet yli 10 koiraa (taulukko 4) ja taulukossa 1 vain ne vuodet, joi-na on tuotu yli 10 yksilöä.

Taulukosta 1 voidaan huomata, että siinä minä vuosina koiria on tuotu mistäkin maasta, on tilastollisesti merkitsevää eroa ($\chi^2 = 105,78$, $df = 21$, $p = < 0,001$), eikä kyse ole otokseen

osuneesta sattumasta. Taulukossa 2 osoitetaan, että eri maista tuotujen koirien koossa on tilastollisesti merkitsevää eroa sekä säkäkorkeuden ($\chi^2 = 70,74$, $df = 6$, $p = < 0,001$), että painon ($\chi^2 = 112,87$, $df = 6$, $p = < 0,001$) mukaan jaoteltuna. Se, että esimerkiksi Espanjasta tuodaan keskimäärin pienempiä koiria kuin vaikkapa Venäjältä tai Virosta on siten yleistettävissä koskemaan Suomeen tuotuja rescuekoiria muutenkin kuin tämän tutkimuksen osalta. Taulukosta 3 näkyy, että eri maista tuotujen koirien luonteissa on tilastollisesti merkitsevää eroa ($\chi^2 = 100,26$, $df = 48$, $p = < 0,001$). Taulukossa on huomioitu arvot Virosta, Espanjasta, Romaniasta ja Venäjältä tuotujen koirien kohdalla, joten näiden osalta voidaan todeta eri maista tuotavan luonteeltaan erilaisia koiria. Taulukosta 4 selviää, että eri yhdistysten tuomien koirien osalta on tilastollisesti merkitsevää eroa siinä millaista etukäteistietoa omistajat ovat saaneet koirasta ($\chi^2 = 85,81$, $df = 35$, $p = < 0,001$).

Havaitun ja hypoteettisen taulukon erojen testaaminen ei ole luotettavaa, mikäli lukumäärät hypoteettisessa taulukossa ovat liian pieniä. Eri lähteissä esitetään erilaisia rajoja testin luotettavuudelle. Monissa lähteissä rajoiksi esitetään, että yli 2 x 2 suuruisissa taulukoissa saa olla alle viiden (5) suuruisia frekvenssejä enintään viidennes (20 %) kaikista odotetuista frekvensseistä ja alle yhden (1) suuruisia odotettuja frekvenssejä ei saa esiintyä. Täten tuloksiin taulukoiden 1 ja 3 osalta onkin syytä suhtautua varoen, sillä testin käyttöedellytykset eivät täyty pienimmän odotettavan frekvenssin ollessa arvoltaan alle yksi (1) (taulukot 1 ja 3). Tuontimaan ja tuontivuoden osalta myös alle viiden (5) suuruisia odotettavia frekvenssejä on yli 20 % kaikista odotettavista frekvensseistä (taulukko 1). Kaikkien taulukoiden osalta kuitenkin khiin neliöistä saadut arvot ylittävät p-arvon 0,001 rajan selvällä erolla.

11.4. Vastaukset tutkimuskysymyksiin

1. Mistä ja miksi juuri sieltä Suomeen tuodaan rescuekoiria?

Rescuekoiria tuodaan Suomeen Espanjasta, Virosta ja Venäjältä. Lisäksi tuonnit muun muassa Romaniasta näyttävät olevan lisääntymässä. Valtaosa Suomeen suuntautuvista rescuekoirien tuonneista tapahtuu rescuekoiria välittävien järjestöjen kautta, joten

tuontimaihin vaikuttaa se mistä maista järjestöt tuovat koiria. Koiria tuovien järjestöjen maiden valintaperusteet mahdollisesti pohjautuvat yhdistysten perustajajäsenten esimerkiksi matkustaessa hankkimiin kokemuksiin kyseisten maiden kulkukoiratilanteesta. Lisäksi maan valintaan vaikuttavia asioita ovat myös hyvien yhteistyökumppaneiden löytäminen lähtömaasta, tarjonnan laajuus, maantieteellinen sijainti ja yhteydet sekä tuontisäädökset.

Tuontisäädökset rajaavat koirien tuontia. Eri maiden tartuntatautilanteet vaihtelevat ja siten myös säännöt tuontia koskien eri maista. Joistain maista tuotaessa vaaditaan esimerkiksi rabioksen vasta-ainetestit, jotka on analysoitava hyväksytyssä laboratoriossa – joita ei kaikissa maissa edes ole. Tuontisäädöksissä on myös tiukempia vaatimuksia koskien koirien tuontia joistakin maista, esimerkiksi EU-alueelta tuonti on yleensä yksinkertaisempaa kuin EU:n ulkopuolelta.

Maantieteellinen sijainti ja yhteydet maahan vaikuttavat muun muassa siihen miten helppoa koiran tuominen on. Esimerkiksi Tallinnasta Helsinkiin matka-aika on lyhyt ja matkakustannukset ovat matalat. Suomalaiset matkustavat runsaasti Espanjassa, joten lentoja on hyvin tarjolla ja samoin suomalaisia lentomatkestajia, jotka ovat valmiita toimimaan koiran ”lentokummina”. Lisäksi lennot Euroopan sisällä ovat matka-ajaltaan ja hinnaltaan huomattavasti kohtuullisempia kuin esimerkiksi mannerten väliset lennot.

Rescuekoirien tuonti on jatkuvasti kiihtynyt sitten 2000-luvun alkupuoliskon. Globalisaatio on selvästi edesauttanut ilmiön laajenemista. Suurin osa koirista on peräisin ulkomaisilta koiratarhoilta, suurin osa koirista tuodaan yhdistysten kautta, suurimmasta osasta koirista on saatu tieto Internetistä. EU-jäsenyys on helpottanut liikkumista rajojen yli ja kasvavat liikenneyhteydet ja hintojen kohtuullistuminen kilpailun seurauksena helpottaneet tuontia käytännössä. Ihmisten on aiempaa helpompi saada tietoa ja luoda kontakteja.

Toisaalta ilmiön voimassa oleminen edellyttää kysyntää. Rescuekoirille on Suomessa tällä hetkellä kysyntää. Etenkin pienten niin sanottujen perushelppojen koirien kysyntä on runsasta. Pienet suositut rotukoirat menevät kaupaksi ja hinta on usein noin tuhat euroa. Myös pienten sekarotuisten risteymät näyttävät menevän hyvin kaupaksi korkeaan hintaan. Suomessa kodinvaihtajiksi tarjolla on monesti niin sanottuja ongelmakoiria tai koiria haastavista rotuyhdistelmistä (esim. metsästyskoira-laumanvartija tms.). Rescuekoira on

taloudellisesti hankintakustannuksiltaan monesti edullinen vaihtoehto. Kyselyssä myös monet toivat esille sen, etteivät halua tukea rotukoiraalostusta tai, että halusivat nimenomaan ”antaa kodin” sitä tarvitsevalle.

2. Millaisia vaikutuksia rescuekoirien tuontiin saattaa liittyä?

Rescuekoirien tuontiin – kuten muuhunkin eläinten sekä ihmisten rajojen yli tapahtuvaan matkustamiseen – liittyy esimerkiksi erilaisia tautiriskejä. Kyselyyn vastanneiden henkilöiden koirilla oli yleensä ollut niin sanottuja tavallisia terveystongelmia kuten erilaisia tulehduksia. Jonkin verran oli kuitenkin myös erilaisia tartuntatauteja, joita ei alun perin Suomessa esiinny, kuten leishmanioosi, babeoosi ja ehrlichioosi. Kaikki taudit eivät tartu, mutta voivat olla ikäviä koiralle itselleen. Osa taudeista taas saattaa olla haitallisia sekä ihmisille että muille lemmikki- tai kotieläimille.

Rescuekoirien yhteydessä on toisinaan uutisoitu pentutehtailusta. Pentutehtailusta puhutaan yleensä silloin kun nartulla teetetään pentuja vain taloudellisen hyödyn vuoksi, mahdollisesti nartun tai pentujen hyvinvoinnista suuremmin välittämättä. Tarkoituksellisesti teetettyjä pentuja saatetaan kaupata eteenpäin rescuekoirina ja toisaalta on olemassa riski, että rescuekoira hankitaan pentukaupan pyörittämiseksi. Ainakin osa ulkomailta tulevista rescuekoirista steriloidaan tai kastroidaan ennen tuontia, joka auttaa ehkäisemään ongelmaa.

Esimerkiksi suomalaiset eläinsuojeluyhdistykset ovat ilmaisseet huolensa koirien joutumisesta kiertoon. Mikäli rescuekoiran tai koiran ylipäätään, hankintaa ei ole tarkasti harkittu tai elämäntilanne yllättäen muuttuu, voi edessä olla koirasta luopuminen.

Rescuekoiran hankkineet perheet saavat uuden perheenjäsenen. Kyselyn puitteissa tuli ilmi, että koiran hankinta on ollut suurimmalle osalle onnistunut kokemus ja perheenjäsenen on oltu tyytyväisiä, vaikka ongelmia olisi ilmennyt. Kaikki eivät myöskään maininneet ongelmien olemassaolosta. Koira saa kodin, jossa siitä oletettavasti huolehditaan. Koirien tuonti ei ratkaise kulkukoiraongelmaa, mutta tuonnin seurauksena siellä on yksi koira vähemmän. Lisäksi yksi koira sai tuonnin seurauksena kodin, joten tuonti voidaan nähdä myös eläinsuojelutekona.

12. Johtopäätökset

Globalisaatiokehitys on selvästi nähtävillä rescuekoirien maanrajat ylittävän tuonnin taustalla. Ihmiset matkustavat enemmän kuin ennen, etäisyydet ovat lyhentyneet sekä ajallisesti että rahallisesti, tiedonkulku on helppoa ja nopeaa, kielitaitoisuus on kasvanut. Rescuekoirien tuontiin vaikuttaa maantiede. Lähimaat, kuten Viro ja Venäjä, ovat tavallisimpia lähtömaita, samoin suomalaisten turistien jo pitkään suosima Espanja. Näissä maissa myös on tarjontaa, toisin kuin esimerkiksi Ruotsissa tai Norjassa, jotka ovat lähellä. Valtaosa koirista tuodaan yhdistysten kautta, joten koiria tuodaan niistä maista, joissa on tarjontaa ja joista yhdistykset niitä tuovat. Tämä asettaa myös vastuun siitä mistä maista koirien tuonti on järkevää ja milloin esimerkiksi alueen erilainen tautikanta nähdään liian suurena ongelmana. Rescuekoirien tuonti samantyyppisiä tautikantoja edustavien maiden välillä on pienempi riski. Suomen kannalta tautimaantieteellisesti samankaltaisen alueen löytäminen siten, että siellä olisi myös oikeanlaista tarjontaa, on haastavaa. Niillä lähialueilla, joilla tarjontaa on, esiintyy muun muassa rabiasta.

Kyselyyn vastanneista osalla oli selvästi taustalla ideologiaa ja koiran hankintaa ajateltiin eläineettisenä tekona ja ”pelastamisena”. Suuri osa vastaajista kuitenkin totesi, että kyseessä oli koira, jonka he halusivat ja se oli maassa x. Moni totesikin, että voisi ottaa myös suomalaisen kodinvaihtajan, mutta näissä ei ole tarjontaa kysyntää vastaamaan, joten niin kauan kuin tarjontaa on ulkomailta saatavilla helposti ja edullisesti ja kotimaassa ei, ilmiö jatkuu. Mikäli kotimainen tarjonta kasvaa ja hinnat kohtuullistuvat, koirien tuonti ulkomailta todennäköisesti vähenee. Edelleen yksilötasolla eläinsuojeluorientoituneet henkilöt ehkä jatkaisivat koirien tuontia, mutta ne, jotka ovat kiinnostuneet hankkimaan itselleen tietynlaisen koiran, hankkisivat sen kotimaasta.

Rescuekoirien laittomasta tuonnista seuraa tautiriski, mikäli kyse on siitä, että esimerkiksi tarvittavat rokotukset puuttuvat. Jos kyse on tarvittavien papereiden puuttumisesta tai epäonnistuneesta tunnistusmerkinnästä, tautiriskiä ei samalla tavoin ole, mutta kyse on laittomasta tuonnista. Laillinenkin tuonti jättää mahdollisuudet tautien leviämiseksi, sillä tuontimääräyksien täyttäminen suojaa vain niiltä taudeilta, jotka määräyksissä mainitaan. Penikkataudin, parvon tai monen muun tartuntataudin leviämistä ne eivät ehkäise. Koiria tuovat yhdistykset yleensä informoivat rokotuttavansa ja testaavansa tuotavia koiria

vähimmäisvaatimuksia huolellisemmin, joten mikäli näin tapahtuu myös todellisuudessa, on tautien leviämisen riski pienempi. Globalisoitumisen edetessä ja yhdentymisen poistaessa maiden rajoja noudattavia raja-aitoja jotkin riskit kasvavat väistämättä ja se on hyväksyttävä. Eläinten liikkumisen ohella myös ihmisten liikkuminen kasvattaa riskejä ja oletettavasti huomattavasti enemmän etenkin ihmisille haitallisten tartuntatautien muodossa.

Rescuekoiran ottaminen on nähtävissä eläinsuojelutekona, mikäli koirasta huolehditaan asianmukaisesti. Teolla on merkitystä koiran ottajalle ja koiralle. Lähtömaassa myös jää paikka vapaaksi toiselle koiralle. Kyselyyn vastanneista osa halusi sellaisen koiran, joka ei helposti syystä tai toisesta saa kotia. Sairauksien kannalta mielestäni riskituonteja olisi syytä varmuuden vuoksi välttää, sillä oletettavasti terveitäkin koiria riittää tuotavaksi. Tietoisesti tuodun sairaan koiran mukana leviämään pääsevä tartuntatauti myös tekee tuonnista eläinsuojelun vastaisen. Myös mikäli koira kärsii sairaudesta, voidaan teon eettisyys ja eläinsuojelunäkökulma kyseenalaistaa.

KIRJALLISUUS

- Aaltola, E. (2004). *Eläinten moraalinen arvo*. 308 p. Vastapaino, Tampere.
- Acha, P. N. & B. Szyfres (2003). *Zoonoses and communicable diseases common to man and animals*. 3. p. 408 s. Pan American Health Organization, Washington D. C.
- Alasuutari, P. & P. Ruuska (1999). *Post-Patria? Globalisaation kulttuuri Suomessa*. 253 s. Vastapaino, Tampere.
- Amsterdamin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta (1997). Euroopan parlamentti. *Virallinen lehti C 340*. 10.11. 1997. <<http://eur-lex.europa.eu/fi/treaties/dat/11997D/htm/11997D.html>>
- Arluke, A., N. DiGiacomo & G. J. Patronek (1998). Surrendering pets to shelters: The relinquisher's perspective. *Anthrozoös* 11, 41–51.
- Arkow, P. (1991). Animal control laws and enforcement. *Journal of the American Veterinary Medical Association* 198, 1164–1172.
- Ascione, F. R. & P. Arkow (1999; toim.). *Child abuse, domestic violence, and animal abuse*. 380 s. Purdue University Press, West Lafayette.
- Beck, A. M., C. Ecker, L. T. Glickman, G. P. McCabe & G. J. Patronek (1996). Risk factors for relinquishment of dogs to an animal shelter. *Journal of the American veterinary association* 209, 572–581.
- Beck, A. M. (1973). *The ecology of stray dogs – A study of free-ranging urban animals*. 98 s. Purdue University Press, Indiana.
- Beck, U. (1999). *Mitä globalisaatio on? Virhekäsityksiä ja poliittisia vastauksia*. 268 s. Vastapaino, Tampere.
- Beerda, B., J. A. Mol, M. B. Schilder, J. A. van Hooff & H. W. de Vries (1998). Behavioral, saliva cortisol and heart rate responses to different types of stimuli in dogs. *Applied Animal Behaviour Science* 58, 365–381.
- Beerda, B., W. Bernadina, J. A. Mol, M. B. Schilder, J. A. van Hooff & H. W. de Vries (1999a). Chronic stress in dogs subjected to social and spatial restriction: II. Hormonal and immunological responses. *Physiology and Behavior* 66, 243–254.
- Beerda, B., J. A. Mol, M. B. Schilder, J. A. van Hooff & H. W. de Vries (1999b). Chronic stress in dogs subjected to social and spatial restriction: I. Behavioral responses. *Physiology and Behavior* 66, 233–242.

- Bergamasco, L., M. C. Osella, P. Savarino, G. Larosa, L. Ozella, M. Manassero, P. Badino, R. Odore, R. Barbero & G. Re (2010). Heart rate variability and saliva cortisol assessment in shelter dog: Human-animal interaction effects. *Applied animal behaviour science* 125, 56–68.
- Blackshaw, J. K. & C. C. Day (1994). Attitudes of dog owners to neutering pets: demographic data and effects of owner attitudes. *Australian veterinary journal* 71:4, 113–116.
- Bogel, K. (1990; toim.). *Guidelines for dog population management*. World Health Organization, World Society for the Protection of Animals. Geneva, Switzerland.
- Campbell, M. (2009). Repositioning zoogeography within the nature-culture borderlands: An animal geography of reptiles in southern Ghana. *Applied geography* 29, 260–268.
- Boitani, L., F. Francisci, P. Ciucci & G. Andreoli (1995). Population biology and ecology of feral dogs in central Italy. *Teoksessa Serpell, J. A. (toim.): The domestic dog: Its evolution, behaviour & interactions with people*, 217–244. Cambridge University Press, Cambridge.
- Buttrania, J., M. B. Hennessy, D. D. Miller, F. Lindetic & V. L. Voith (2001). Behavior and cortisol levels of dogs in a public animal shelter, and an exploration of the ability of these measures to predict problem behavior after adoption. *Applied animal behaviour science* 73, 217–233.
- Carter, C. N. (1987). Pet population control: Another decade without solutions? *Journal of the American veterinary medical association* 197, 192–195.
- Cliff, A. & P. Haggett (1988). *Atlas of disease distributions. Analytical approaches to epidemiological data*. 300 s. Blackwell, Lontoo.
- Cliff, A., P. Haggett & M. Smallman-Raynor (1993). *Measles: an historical geography of a major human viral disease*. 423 s. Blackwell, Oxford.
- Daniels, T. J., & M. Bekoff (1989). Population and social biology of free-ranging dogs, *Canis familiaris*. *Journal of Mammalogy* 70, 754–762.
- Deal, B., C. Farello, M. Lancaster, T. Kompare & B. Hannon (2000). A dynamic model of the spatial spread of an infectious disease: the case of fox rabies in Illinois. *Environmental modelling and assessment* 5, 47–62.
- Denerolle, P. & G. Bourdoiseau (1999). Combination allopurinol & antimony treatment versus antimony alone and allopurinol alone in the treatment of canine leishmaniosis (96 cases). *Journal of veterinary internal medicine* 13, 413–415.
- Detailed country(ies) disease incidence (2010). World organization for animal health.

- World animal health information database. 18.11.2011.
<<http://www.oie.int/wahis/public.php>>
- Diesel, G., D. U. Pfeiffer & D. Brodbelt (2008). Factors affecting the success of rehoming dogs in the UK during 2005. *Preventive Veterinary Medicine* 84, 228–241.
- Disease distribution maps (2009). World organization for animal health. World animal health information database. 18.11.2011.
<http://www.oie.int/wahis/public.php?page=disease_status_map&disease_type=Terrestrial&disease_id=126&disease_category_terrestrial=0&empty=999999&disease_category_aquatic=-1&disease_serotype=0&sta_method=semesterly&selected_start_year=2009&selected_report_period=1&selected_start_month=1&page=disease_status_map&date_submit=OK>
- Dorn, C. R., F. G. Terbrusch & H. H. Hibbard (1967). *Zoographic and demographic analysis of dog and cat ownership in Alameda Co. California*. 37 s. California department of public health, Berkeley.
- Ekinokokkoosi (2012). Zoonosikeskus, Elintarviketurvallisuusvirasto, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 05.06.2012.
<http://www.zoonosikeskus.fi/portal/fi/zoonosit/loisten_aiheuttamat_taudit/ekinokokkoosi/>
- Eläintautien luokittelu (2010). Elintarviketurvallisuusvirasto. 28.06.2012.
<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainten_terveys_ja_elaintaudit/elaintautien_vastustaminen_ja_valvonta/elaintautien_luokittelu/>
- Eläintautilaki 1980. Eläintautilaki 18.1.1980/55. 2.12.2010.
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1980/19800055>>
- Engle, E. T. (1946). No seasonal breeding cycle in the dog. *Journal of Mammalogy* 27, 79–81.
- Eskola J. & J. Suoranta (2005). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 7. p. 266 s. Vastapaino, Jyväskylä.
- Etelä-Suomen Sanomat (2012). Huomattava kasvu: Uusi, ikävä ilmiö joidenkin koiran omistajien keskuudessa. 03.08.2012. <<http://www.ess.fi/?article=380091>>
- EU ottamassa merkittävää edistysaskelta lemmikkieläinten suojelussa (2010). Suomen eläinsuojeluyhdistystenliitto ry 25.11.2010.
<http://www.sey.fi/ajankohtaista/tiedote_eu_ottamassa_merkittavaa_edistysaskelta_lemmikkielainten_suojelussa.html>

- Fielding, W. & J. Mather (2000). Stray dogs in an island community: a case study from new providence, the Bahamas. *Journal of Applied animal welfare science* 3, 305–319.
- Flick, U. (2006). *An introduction to qualitative research*. 3. p. 443 s. Sage, Lontoo.
- Gatrell, A.C. & M. Löytönen (1998; toim.). *GIS and Health*. 212 s. Taylor & Francis, Lontoo.
- Giddens, A. (1990). *The Consequences of modernity*. 186 s. Polity Press, Cornwall.
- Glickman, L. T., M. R. Moyer & G. J. Patronek (1995). Population dynamics and the risk of euthanasia for dogs in an animal shelter. *Anthrozoös* 8, 31–43.
- Goldblatt, D. & D. Held, A. McGrew & J. Perraton (1999). *Global transformations – politics, economics and culture*. 515 s. Stanford University Press, California.
- Harbolt, T. & T. H. Ward (2001). Teaming incarcerated youth with shelter dogs for a second chance. *Society & animals* 9:2, 177–182.
- Harisalo, R. & E. Miettinen (2000). *Globalisaatio: Avoin vai suljettu maailma*. 238 s. Art House, Helsinki.
- Held, D. & A. McGrew (2000). *The Global transformations reader. An Introduction to the globalization debate*. 480 s. Polity Press, Cambridge.
- Hennessy, M. B., J. A. Miller, S. Sanders & D. S. Tuber (1996). Behavioral and glucocorticoid responses of adult domestic dogs (*Canis familiaris*) to companionship and social separation. *Journal of comparative psychology* 110, 103–108.
- Hetts, S., P. H. Kass, J. G. New, R. Ruch-Gaillie, M. D. Salman & J. M. Scarlett (1998). Human and animal factors related to the relinquishment of dogs and cats in 12 selected animal shelters in the United States. *Journal of applied animal welfare science* 1, 207–226.
- Helsingin eläinsuojelu yhdistys ry (2008). Hesy haluaa ennaltaehkäistä muotikoirien eläinsuojeluongelmia. Tiedote 11.4.2008.
<<http://www.hesy.fi/info/tiedote100408.htm>>
- Helsingin eläinsuojeluyhdistys (2012). Rescuetiedote. 06.08.2012.
<<http://www.hesy.fi/info/rescue-tiedote.htm>>
- Helsingin Sanomat (2012). Kulkukoirat herättävät pelkoa Bulgarian pääkaupungissa. 20.04.2012.
<<http://www.hs.fi/ulkomaat/kulkukoirat+her%C3%A4h%C3%A4v%C3%A4t+pelkoa+Bulgarian+p%C3%A4C3%A4kaupungissa/a1305560353383>>
- Hirsjärvi, S., P. Remes & P. Sajavaara (2000). *Tutki ja kirjoita*. 6. p. 430 s. Tammi,

Helsinki.

- Honig, S. U., K. A. Houpt & I. R. Reisner (1996). Breaking the human–companion animal bond. *Journal of the American veterinary association* 208, 1653–1659.
- Hsu, Y., J. A. Serpell & L. L. Severinghaus (2003). Dog keeping in Taiwan: Its contribution to the problem of free-roaming dogs. *Journal of applied animal welfare science* 6, 1–23 s.
- Hubrecht, R. C. (1996). The welfare of dogs in human care. *Teoksessa Serpell, J. A. (toim.): The domestic dog: Its evolution, behavior and interactions with people*, 179–198. Cambridge University Press, Cambridge.
- Hubrecht, R. C., S. Milligan, A. Peyvandi, G. Sales & B. Shield (1997). Noise in dog kenneling: Is barking a welfare problem for dogs? *Applied Animal Behaviour Science* 52, 321–329.
- Hull, T. G. (1963; toim.). *Diseases transmitted from animals to man*. 5. p. 967 s. Charles C Thomas, Springfield.
- Hurnik, J. F. & E. von Borell (1991). Stereotypic behavior, adrenocortical function, and open field behaviour of individually confined gestating sows. *Physiology and Behavior* 49, 709–713.
- Jarva H., A. Lavikainen, H. Henttonen & S. Meri (2002). Uhkaavatko ekinokokit meitä? *Duodecim* 118:20, 2083–2090.
- Johansson, T. (2009). The spatial dimension of human-wildlife conflicts – discoveries of new animal geography. Herodot conference 28.-31.05.2009 Ayvalik, Balikesir, Turkey. <<http://www.herodot.net/conferences/Ayvalik/papers/geog-16.pdf>>
- Kainuussa elellyt koirasusi on tapettu (2010). YLE Kainuu 10.6.2010. <http://yle.fi/alueet/kainuu/2010/06/kainuussa_elellyt_koirasusi_on_tapettu_174983_3.html>
- Kaleva (2012). Koiria hylätään yhä useammin. 28.07.2012. <<http://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/koiria-hylataan-yha-useammin/600906/>>
- Khan, O. A. & R. Skinner (2003; toim.): *Geographic Information Systems and Health Applications*. 321 s. Idea Group Publishing, Hershey.
- Killing 200,000 dogs doesn't halt rabies in Bali (2010). CBSNEWS 2.8.2010. <<http://www.cbsnews.com/stories/2010/08/02/world/main6736299.shtml>>
- Kitala, P. M., J. J. McDermott, M. N. Kyule & J. M. Cathuma (1993). Features of dog ecology relevant to rabies spread in Machakos District, Kenya. *Onderstepoort journal of veterinary research* 60, 445–449.

- Koiran- ja kissanpentujen tuonti Suomeen (2012). Elintarviketurvallisuusvirasto.
17.06.2012.
<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/tuonti_ ja_vienti/tuonti_eu_n_ulkopuolelta/koirat_kissat_ja_fretit/koiran- ja_kissanpennut/>
- Koirien, kissojen ja frettien ei-kaupallinen tuonti EU:n ulkopuolisista maista.
Elintarviketurvallisuusvirasto. 17.06.2012.
<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/tuonti_ ja_vienti/tuonti_eu_n_ulkopuolelta/koirat_kissat_ja_fretit/ei-kaupallinen_tuonti/>
- Koirien, kissojen ja frettien kaupallinen tuonti EU:n ulkopuolisista maista (2012).
Elintarviketurvallisuusvirasto. 17.06.2012.
<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/tuonti_ ja_vienti/tuonti_eu_n_ulkopuolelta/koirat_kissat_ja_fretit/kaupallinen_tuonti/>
- Koirien, kissojen ja frettien tuonti EU-maista Suomeen (2012).
Elintarviketurvallisuusvirasto.
17.06.2012. <http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/tuonti_ ja_vienti/eu-jasenmaat_norja_ja_sveitsi/koirat_kissat_ja_fretit/>
- Koskiahde, P. (2010). Villikoirat häiriköivät Kullaalla. Satakunnan kansa 04.01.2010.
<http://www.satakunnankansa.fi/cs/Satellite?c=AMArticle_C&childpagename=SKANewssite%2FAMLLayout&cid=1194633266695&p=1194596255446&packedargs=packedargs%3DAMArticleCommentThreadDetails%25253AsortOrder%253Dasc&pagename=SKAWrapper>
- Koppinen, J. (2010). Pimeät koirat yhä keskuudessamme. *Suomen eläinlääkärilehti* 116:1, 16–17.
- Kourtinias, F. A., N. M. Saridomichelakis, E. M. Mylonakis, L. Leontides, Z. Polizopoulou, C. Billinis, D. Argyriadis, N. Diakou & O. Papadopoulos (2001). A randomised, blinded, placebocontrolled clinical trial with allopurinol in canine leishmaniosis. *Veterinary parasitology* 98, 247–261.
- Lash, S. & J. Urry (1994). *Economies of signs and space*. 365 s. Sage, Lontoo.
- Leney, J., & Marks, D. (1996). *Disposable dogs: Made in Taiwan*. World Society for the Protection of Animals, London.
- Löytönen, M. (2004). Maantiede ja sen erityisyys. Maantiede, terveysmaantiede ja tartuntataudit. Tieteessä tapahtuu 3.
<<http://www.tieteessatapahtuu.fi/0304/loytonen.pdf>>
- Löytönen, M. & S. I. Arbona (1996). Forecasting the AIDS epidemic in Puerto Rico. *Socia*

Science & Medicine 42, 997–1010.

Maa- ja metsätalousministeriön asetus 977/2006 eläintautien vastustamiseksi suoritettavista

tarkastuksista Euroopan yhteisön sisämarkkinoilla annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen muuttamisesta (2010). Maa- ja metsätalousministeriö. 15.11.2011.

<<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101003>>

- Macdonald, D. W. & G. M. Carr (1995). Variation in dog society: Between resource dispersion and social flux. Teoksessa Serpell, J. A. (toim.): *The domestic dog: Its evolution, behaviour & interactions with people*, 119–216. Cambridge University Press, Cambridge.
- Manna, L., S. Reale, F. Vitale, E. Picillo, L. M. Pavone & A. E. Gravino (2008). Real-time PCR assay in leishmania-infected dogs treated with meglumine antimoniate and allopurinol. *The Veterinary Journal* 177, 279–282.
- Marston, L. C., P. C. Bennett & G. J. Coleman (2004). What happens to shelter dogs? An analysis of data for 1 year from three Australian shelters. *Journal of Applied Animal Welfare Science* 7:1, 27–47.
- Martinez, S., D. L. Looker, R. L. Berens & J. J. Marr (1988). The synergistic action of pyrazolopyrimidines and pentavalent antimony against leishmania donovani and L. braziliensis. *American journal of tropical medicine and hygiene* 39, 250–255.
- Matter, H. C. & T. J. Daniels (2000). Dog ecology and population biology. Teoksessa Macpherson, C. N. L., F. X. Meslin & A. I. Wandeler (toim): *Dog zoonoses and public health*, 17–60. CABI, Wellingborough.
- McGrew, A. & P. Lewis (1992). *Global Politics: Globalization and nation-state*. 337 s. Polity Press, Cambridge.
- McLuhan, M. (1969). *Ihmisen uudet ulottuvuudet*. 397 s. WSOY, Porvoo.
- Menor-Campos D. J., J. M. Molleda-Carbonell & R. López-Rodríguez (2011). Effects of exercise and human contact on animal welfare in a dog shelter. *Veterinary record* 169, 388.
- Menna, N. (2008). Koiran sosiaalisen kehityksen sudenkuopat. Älä tuo pimeää koiraa. Yleisöluento 30.10.2008. Suomen eläinsuojeluyhdistys, Suomen Eläinlääkäriliitto & Suomen Kennelliitto.
- Miller, D. D., C. Partlo, K. Rada & S. R. Staats (1996). Factors associated with the decision to surrender a pet to an animal shelter. *Journal of the American veterinary*

- association* 209, 738–742.
- Moulton, C., K. Rindy & P. Wright (1991). The role of animal shelters in controlling pet overpopulation. *Journal of the American veterinary association* 198, 1172–1176.
- Mäkinen, M. (2010). Ilmiöitä: Pimeä koirakauppa yleistyy. YLE Uutiset 09.02.2010.
<http://yle.fi/uutiset/teksti/kotimaa/2010/02/pimea_koirakauppa_yleistyy_1413050.html>
- Nassar, R., J. E. Mosier & L. W. Williams (1984). Study of the feline and canine populations in the greater Las Vegas area. *American journal of veterinary research* 45, 282–287.
- Neidhart, L. & R. Boyd (2002). Companion animal adoption study. *Journal of Applied Animal Welfare Science* 5, 175–192.
- Nett, T., C. Moulton, P. Olson & M. Salmon (1991). Pet overpopulation: A challenge for companion animal veterinarians in the 1990s. *Journal of the American veterinary association* 198, 1152.
- New, J. C., M. D. Salman, M. King, J. M. Scarlett, P. H. Kass & J. M. Hutchinson (2000). Characteristics of shelter-relinquished animals and their owners compared with animals and their owners in U.S. pet-owning households. *Journal of Applied Animal Welfare Science* 3, 179–201.
- Nieminen, H. (2001). *Sata vuotta eläinten puolesta. Kertomus Suomen eläinsuojeluyhdistyksen toiminnasta 1901–2001*. 298 s. Ekenäs Tryckeri Ab, Ekenäs.
- Nikkhah, R. (2004). Animal sanctuary 'destroys 50 dogs a week'. Daily Telegraph 12.09.2004.
<<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/cyprus/1471569/Animal-sanctuary-destroys-50-dogs-a-week.html>>
- Nurminen, (2012). Raatelutapauksen järkyttämä Bulgarian pääkaupunki yrittää laittaa kulkukoirat kuriin. Yle uutiset 10.05.2012.
<http://yle.fi/uutiset/raatelutapauksien_jarkyttama_bulgarian_paakaupunki_yrittaa_laittaa_kulkukoirat_kuriin/6091287>
- Ozensoy, S., Y. Ozbel, N. Turgay, M.Z. Alkan, K. Gul, A. Gilman-.Sachs, K.P. Chang, S.G. Reed & M.A. Ozcel (1998). Serodiagnosis and epidemiology of visceral leishmaniosis in Turkey. *American journal of tropical medicine and hygiene* 59, 363–369.
- Pathirana, S. (2012). Protest over culling of stray dogs. BBC 07.01.2012.
<http://www.bbc.co.uk/Sinhala/news/story/2012/01/120107_dog_culling.shtml>

- Penikkatauti (2011). Elintarviketurvallisuusvirasto. 08.06.2012.
 <http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet_terveys_ja_elaintaudit/lemmikkielaimet/koirat/penikkatauti>
- Rabies 2010. World Health Organization. 13.11.2011.
 <<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs099/en/>>
- Rabies (2010a). Zoonosikeskus. 16.11.2011.
 <http://www.zoonosikeskus.fi/portal/fi/zoonosit/virusten_aiheuttamat_taudit/rabies/>
- Rabies eli eläimen raivotauti (2010). Elintarviketurvallisuusvirasto.
 <http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainten_terveys_ja_elaintaudit/elaintaudit/use_alle_elainlajille_yhteiset_taudit/raivotauti_eli_rabies/>
- RABNET 2010. RABNET. World Health Organization. Human and animal rabies an interactive and information mapping system. 18.11.2011.
 <<http://apps.who.int/globalatlas/default.asp>>
- Rantanen, T. (2005). *The Media & globalization*. 180 s. Sage, Lontoo.
- Razmuviene, D. (2004). Death of a child from rabies in Lithuania and update on the Lithuanian rabies situation. *Eurosurveillance Weekly* 8:16.
 <<http://www.eurosurveillance.org/ViewArticle.aspx?ArticleId=2440>>
- Regan, T. (1983). *The case for animal rights*. 2. p. 425 s. University of California Press, Berkeley.
- Rimhanen-Finne, R. (2008). Rabiesjäljitys Ranskassa: laittomasti maahantuotu koira aloitti tartuntaketjun. *Kansanterveys* 4, 15.
- Robinson, R. A. & R. N. Pugh (2002). Dogs, zoonoses and immunosuppression. *Journal of the Royal Society of Health* 122, 95–98.
- Rowan, A. (1992). Shelters and pet overpopulation – A Statistical black hole. *Anthrozoös* 5, 140–143.
- Rubin, H. D., & Beck, A. M (1982). Ecological behavior of free-ranging urban dogs. *Applied Animal Ethology* 8, 161–168.
- Ruskea koirapunkki on hankalasti huoneistosta hävitettävä koiran loinen (2011). Elintarviketurvallisuusvirasto. 07.06.2012.
 <<http://www.evira.fi/portal/fi/evira/ajankohtaista/arkisto/?bid=546>>
- Salonen, V. (2004). Eläinmaantiede – näkökulmia ihmisen ja eläimen vuorovaikutussuhteeseen. *Terra* 116, 227–240.
- Scholte, J. A. (2000). *Globalization: a critical introduction*. 361 s. Macmillan, London.

- Scott, J. P. (1958). Critical periods in the development of social behavior in puppies. *Psychosomatic Medicine* 20, 42–54.
- Seppänen, M. (2010). Zoonooseista infektio­lääkäri­n näkökulmasta – pieneläinsairauksien uhka ulkomailta? Ajankohtaista tarttuvista eläintau­deista 11.5.2010 -teemapäivä. Elintarviketurvallisuusvirasto.
- Singer, P. (1991). *Oikeutta eläimille*. WSOY, Juva. 302 s.
- Slater, M. R. (2001). The role of veterinary epidemiology in the study of free-roaming dogs and cats. *Preventative Veterinary Medicine* 48, 273–286.
- Smallman-Raynor, M. & A. Cliff, P. Haggett (1992). *London international atlas of AIDS*. 430 s. Blackwell, Oxford.
- Smythe, N. (1970). The adaptive value of the social organization of the coati (*Nasua narica*). *Journal of Mammalogy* 51, 818–820.
- Stephen, J. & R. Ledger (2005). An audit of behavioural indicators of poor welfare in kennelled dogs in the United Kingdom. *Journal of Applied animal welfare science* 8:2, 79–95.
- Sternthal, S. (2010). Moscow's Stray Dogs. The Financial Times 16.01.2010. <http://www.ft.com/cms/s/2/628a8500-ff1c-11de-a677-00144feab49a.html#axzz17NkKDi6>
- Soria, A. (2007). Unos 25.000 perros serán abandonados en Andalucía von la llegada de la veda. *Martes*, 62. 23.1.2007.
- Subiela-Martinez, S., F. Tecles, D.P. Eckersall & J.J. Ceron (2002). Serum concentrations of acute phase proteins in dogs with leishmaniosis. *Veterinary record* 150, 241–244.
- Tesch, R. (1990). *Qualitative research: analysis types and software tools*. 330 s. Falmer Press, New York.
- The community summary report on trends and sources of zoonoses, zoonotic agents and antimicrobial resistance in the European Union in 2004 (2005). European Food Safety Authority. 16.11.2011. <http://www.betelgeux.es/documentos/Informe%20EFSA%20zoonosis.pdf>
- Thompson, J. B. (1995). *The Media & modernity. a Social theory of the media*. 314 s. Polity Press, Cambridge.
- Trends and sources of zoonoses and zoonotic agents in human, food stuffs, animals and feeding stuffs (2004). European food safety authority. EFSA zoonosis monitoring report, Estonia.
- Trends and sources of zoonoses and zoonotic agents in human, food stuffs, animals and

- feeding stuffs (2005). European Food Safety Authority. EFSA zoonosis monitoring report, Estonia.
- UNCED (1993). YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssi. Rio de Janeiro 03.-14.6.1992. Ympäristöministeriö. Ulkoasiainministeriö. 239 s.
- Valle, V. (2010). Lemmikkieläinten tuonti ja koirien pelastaminen ulkomailta. Lemmikkieläinten tuonti. Ajankohtaista tarttuvista eläintaudeista – teemapäivä 11.5.2010. Elintarviketurvallisuusvirasto, eläinten terveys- ja hyvinvointiyksikkö.
- Valle, V. (2012). Rescukoirien tuonti. Henkilökohtainen sähköpostiviesti. 17.08.2012.
- Vesikauhu (rabies) (2009). Terveystieteiden tutkimuskeskus. 15.11.2011. <http://www.ktl.fi/portal/suomi/tietoa_terveydesta/terveys_ja_sairaudet/infektiotauti/elainten_valityksella_tarttavat_taudit/vesikauhu_rabies>
- Vexenat, A.J., L.S. Croft, F. Campos, & A.M. Miles (1998). Failure of buparvaquone (Butalex) in the treatment of canine leishmaniasis. *Veterinary parasitology* 77, 71–73.
- Vier Pfoten rejects killing stray dogs in Bucharest (2010). Romanian Times 28.04.2010. <http://romaniantimes.at/news/General_News/2010-04-28/8308/Vier%20Pfoten%20rejects%20%20killing%20stray%20dogs%20in%20Bucharest-newentry>
- Vilka, L. (1996). *Eläinten tietoisuus ja oikeudet. Kettutyttöfilosofiaa ja susietiikkaa*. 197 s. Yliopistopaino. Helsinki.
- Väyrynen, R. (1998). *Globalisaatio. Uhka vai mahdollisuus?* 225 s. Atena, Jyväskylä.
- Väyrynen, R. (2001). *Globalisaatiokritiikki ja kansalaisliikkeet*. 253 s. Gaudeamus, Helsinki.
- Walls, M. & M. Puhakka (1999). Luonnon monimuotoisuus. *Teoksessa: Gustafsson J. (toim.): Maailmanlaajuiset ympäristöongelmat. Uhkakuvista yhteistyöhön. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A:71*. 129–158.
- Waters, M. (2001). *Globalization*. 2. p. 247 s. Routledge, Lontoo.
- White, C. (2010). Indonesia tackles rabies on resort island of Bali. Reuters 21.10.2010. <<http://www.reuters.com/article/idUSTRE69K0RN20101021>>
- White, P., S. Harris & C. Graham (1995). Fox contact behaviour and rabies spread: a model for estimation of contact probabilities between urban foxes at different population densities and its implications for rabies control in Britain. *Journal of applied ecology* 32, 693–706.
- WHO expert consultation on rabies (2005). 121 s. WHO Technical report series 931. First

- report. <[http://whqlibdoc.who.int/trs/WHO TRS 931 eng.pdf](http://whqlibdoc.who.int/trs/WHO_TRS_931_eng.pdf)>
- Willamo, R. (2005). Kokonaisvaltainen lähestymistapa ympäristönsuojelutieteessä. Sisällön moniulotteisuus ympäristönsuojelijan haasteena. 374 s. *Environmental Fennica* 23, Helsingin yliopisto. Yliopistopaino, Helsinki.
- Wolch, J. (2002). Anima urbis. *Progress in human geography* 26:6, 721–742.
- WSPA (2010). Re-homing strays found while on holiday. 14.07.2012.
<[http://wspa-international.org/wspaswork/dogs/strayanimals](http://wspa.custhelp.com/cgi-bin/wspa.cfg/php/enduser/popup_adp.php?p_faqid=45&p_created=1212745582&p_sid=-StzlUgk&p_lva=&p_li=&p_redirect=&p_sp=cF9zcmNoPSZwX3NvcnRfYnk9JnBfZ3JpZHNvcnQ9JnBfcm93X2NudD0zMjcsMzI3JnBfcHJvZHM9JnBfY2F0cz0mcF9wdj0mcF9jdi0mcF9zZWfyY2hfdHlwZT1hbnN3ZXJzLnNlYXJjaF9ubCZwX3BhZ2U9MQ!!></p><p>WSPA (2012). Stray animals. 30.06.2012. <
- Zoonoses and communicable diseases common to man and animals (2001). Pan American Health Organization. 3. p. 378 s. *Scientific and technical publication 580*. Pan American sanitary bureau, Washington.

Liite 1. Ulkomailta Suomeen tuotujen rescuekoirien omistajille suunnattu kyselylomake

Suomeen ulkomailta tuodut rescuekoirat

Arvoisa vastaanottaja

Opiskelen Helsingin yliopiston matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa maantiedettä ja teen Pro Graduni Suomeen ulkomailta tuoduista rescuekoirista. Tarkoitukseni on mm. selvittää mistä Suomeen tuodaan kodittomia koiria, minkä vuoksi ja millaisia seurauksia tällä saattaa olla. Pyydän teitä ystävällisesti täyttämään kyselylomakkeen huolellisesti ja kiitän yhteistyöstä etukäteen. Lisätietoja tutkimuksesta voitte halutessanne kysyä minulta numerosta 044 3769444 tai sähköpostilla johanna.raikaa@helsinki.fi.

Mikäli teillä on useampia kuin yksi rescuekoira, pyydän että täytätte yhden lomakkeen jokaista koiraanne kohti. Toivoisin, että täyttäisitte lomakkeen myös mahdollisten edesmenneiden rescuekoirienne osalta. Lisäksi pyydän, että mainitsette jokaisen koiranne kohdalla viimeisessä tekstikentässä ("Onko jotain muuta mitä haluaisitte lisätä tai tarkentaa aiempien kysymyksien kohdalla?") siitä, montako rescuekoiraa teillä on yhteensä.

Johanna Raikaa

omistajan tiedot

sukupuoli

- mies
 nainen

syntymävuosi

asumismuoto

- omakotitalo
 rivitalo
 kerrostalo
 omistusasunto
 osaomistusasunto
 vuokra-asunto
 muu

nykyinen asuinpaikka

- Ahvenanmaa
 Etelä-Karjala

- Etelä-Pohjanmaa
- Etelä-Savo
- Itä-Uusimaa
- Kainuu
- Kanta-Häme
- Keski-Pohjanmaa
- Keski-Suomi
- Kymenlaakso
- Lappi
- Pirkanmaa
- Pohjanmaa
- Pohjois-Karjala
- Pohjois-Pohjanmaa
- Pohjois-Savo
- Päijät-Häme
- Satakunta
- Uusimaa
- Varsinais-Suomi
- ulkomailla

elämäntilanne tällä hetkellä

- kokopäivätyössä (yli 35 h/viikko)
- puolipäivätyössä (15-35 h/viikko)
- osa-aikatyössä (alle 15 h/viikko)
- työtön
- opiskelija tai koululainen
- eläkkeellä
- varusmies tai siviilipalveluksessa
- äitiys- tai vanhempainlomalla
- hoitaa kotitaloutta
- muu

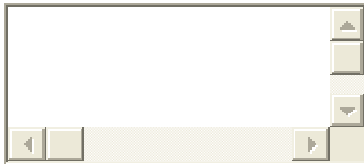
perhesuhteet?

- sinkku
- pariskunta
- lapsiperhe

onko perheessänne aiemmin (ennen rescuekoiran ottoa) ollut eläimiä?

- kyllä
- ei

onko perheessänne aiemmin (ennen rescuekoiran ottoa) ollut koira/koiria? Jos on niin millaisia?

onko perheessänne tällä hetkellä...

- koira/koiria
- kissa/kissoja
- fretti/frettejä
- jyrsijä/jyrsijöitä
- kani/kaneja
- akvaario
- matelija/matelijoita
- muita eläimiä

rescuekoiran tiedot

minä vuonna rescuekoiranne on tuotu Suomeen?

rescuekoiranne ikä Suomeen saapuessa

rescuekoiranne koko aikuisena (säkäkorkeus/paino)

mistä maista harkitsitte rescuekoiran ottoa ja miksi?

maa, josta rescuekoiranne on tuotu Suomeen

miksi rescuekoiranne on tuotu juuri tästä maasta?

miten paljon taustatietoa teillä oli etukäteen rescuekoirista ja mistä lähteistä tiedot olivat peräisin?

mitä kautta saitte tiedon rescuekoirastanne?

- löysitte kadulta
- löysitte löytöeläintarhalta
- Internetistä
- kuulitte tuttavalta
- muuta kautta

mistä rescuekoiranne on peräisin?

- löytöeläintarhalta
- kadulta
- muualta

onko rescuekoiranne tuotu Suomeen jonkin rescuekoiria tuovan järjestön kautta?

- kyllä
- ei

mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen kyllä niin minkä järjestön kautta rescuekoiranne on tuotu?

millä rescuekoiranne on tuotu Suomeen?

- autolla

- junalla
- lentokoneella
- laivalla
- muulla tavoin

mitkä olivat rescuekoiranne tuonti/hankintakustannukset kokonaisuudessaan?

mitä tiedätte rescuekoiranne historiasta?

mitä tietoja saitte koirasta ennen sen saapumista Suomeen?

- näin koiran
- näin koirasta kuvia
- näin videon koirasta
- tutustuin koiraan itse alustavasti
- sain tietoja koiran luonteesta
- sain tietoja koiran ulkonäöstä
- sain tietoja koiran terveydestä
- muuta

millainen koiranne luonne oli sen saavuttua Suomeen?

- vilkas
- rauhallinen
- leikkisä
- rohkea
- ihmisarka
- ääniarka
- koira-arka
- ihmisystävällinen
- ihmis-agressiivinen
- koiraystävällinen
- koira-aggressiivinen
- hiljainen

- haukkuva
- aktiivinen
- passiivinen
- miellyttämishaluinen
- itsepäinen

onko rescuekoiranne luonne muuttunut sen kotiuduttua Suomeen? Jos on, niin miten?

millainen rescuekoiranne terveys oli lähtömaassa?

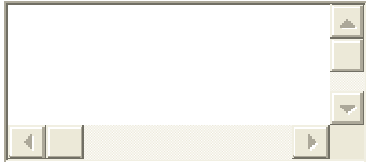
millainen rescuekoiranne terveys on ollut Suomessa?

millaisia haasteita olette rescuekoiranne kanssa kohdannut?

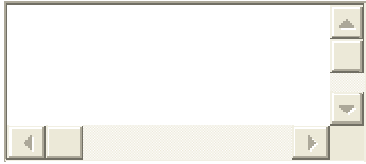
millaisia toiveita/odotuksia/vaatimuksia teillä oli rescuekoiranne ominaisuuksien suhteen etukäteen?

ovatko toiveenne/odotuksenne/vaatimuksenne toteutuneet? jos eivät niin millä tavoin?

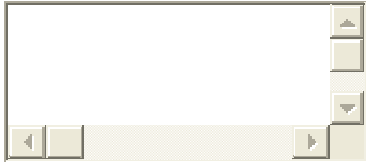
millaista palautetta olette saanut kertoessanne koiranne olevan rescue?

olisitteko valmis ottamaan toistekin rescuekoiran ulkomailta? perustelut?

onko jotain muuta mitä haluaisitte lisätä tai tarkentaa aiempien kysymyksien kohdalla?

Liite 2. Kyselyyn vastanneiden taustatiedot

Yksi vastaus käsittelee aina yhtä koiraa, joten siten eri vastaajien määrä on vähäisempi kuin vastausten kokonaismäärä. Kaikki vastaajat eivät ole vastanneet jokaiseen kysymykseen ja joissain kysymyksissä sama henkilö on voinut valita useamman vastausvaihtoehdon, jolla selittyy erotus luvuissa joidenkin kysymysten kohdalla.

- vastauksia yhteensä 467
- vastanneita henkilöitä yhteensä 386
 - o naisia 363 94 %
 - o miehiä 23 6 %

Syntymävuosi	vastaajaa	%
1940-1950	8	2,1 %
1951-1960	27	7,0 %
1961-1970	69	17,9 %
1971-1980	111	28,8 %
1981-1990	138	35,8 %
1991-1999	10	2,6 %

Asuinmuoto

omakotitalo	136	35,2 %
rivitalo	68	17,6 %
kerrostalo	157	40,7 %
omistus	40	10,4 %
osaomistus	3	0,8 %
vuokra	70	18,1 %
muu	9	2,3 %

Asuinmaakunta

Ahvenanmaa	1	0,3 %
Etelä-Karjala	11	2,8 %
Etelä-Pohjanmaa	4	1,0 %
Etelä-Savo	7	1,8 %
Itä-Uusimaa	6	1,6 %
Kainuu	0	0 %
Kanta-Häme	6	1,6 %
Keski-Pohjanmaa	3	0,8 %
Keski-Suomi	13	3,4 %
Kymenlaakso	16	4,1 %
Lappi	5	1,3 %
Pirkanmaa	42	10,9 %
Pohjanmaa	3	0,8 %
Pohjois-Karjala	3	0,8 %
Pohjois-Pohjanmaa	20	5,2 %
Pohjois-Savo	7	1,8 %
Päijät-Häme	7	1,8 %
Satakunta	10	2,6 %
Uusimaa	279	72,3 %
Varsinais-Suomi	31	8,0 %
ulkomailla	6	1,6 %

Elämäntilanne

kokopäivätyö	210	54,4 %
puolipäivätyö	40	10,4 %
osa-aika työ	23	6,0 %
työtön	19	4,9 %
opiskelija	84	21,8 %
eläkkeellä	12	3,1 %
varusmies	1	0,3 %

äitiys/isyysloma	6	1,6 %
kodinhoito	4	1,0 %
muu	14	3,6 %
sinkku	140	36,3 %
pariskunta	169	43,8 %
lapsiperhe	68	17,6 %

Aiempia eläimiä

kyllä	329	85,2 %
ei	49	12,7 %

Aiempi koirakokemus

1 koira	111	28,8 %
useampi koira	162	42,0 %
kotihoitajana rescuekoiralle	3	0,8 %
aiempi rescuekoira	32	8,3 %

Nykyisiä eläimiä rescuekoiran lisäksi

koiria	299	77,5 %
kissoja	79	20,5 %
frettejä	0	0 %
jyrsijöitä	25	6,5 %
kaneja	14	3,6 %
akvaario	22	5,7 %
matelija	16	4,1 %
muita	18	4,7 %

Liite 3. Koiria Suomeen tuovat yhdistykset.

Taulukko 1. Suomeen ulkomaisia rescuekoiria tuovat yhdistykset.

Yhdistys	Auringonkoirat ry	Costa Blancan rescuekoirat ry	Elämä koirille ry	Espanjan katukoirat ry
Rekisteröity	4.1.2011	1.4.2011	26.09.2010	30.8.2007
Toiminta	Auttaa Espanjassa koiratarhoilla olevia koiria, etsii koteja.	Tiedon jakaminen kodittomien eläinten tilanteesta. Kotien etsiminen.	Venäjän kodittomien koirien auttaminen: muun muassa lahjoitukset, lääkehuolto, kotien etsiminen.	Auttaa Espanjan katukoiria. Valistus- ja tiedotustoiminta, Internet-sivujen ylläpito, tutustumiskäyntien organisointi, kampanjat, kotien etsintä, lahjoitukset.
Maa(t), joista yhdistys tuo koiria	Espanja	Espanja	Venäjä	Espanja
Koiran hankinta-kustannukset	450 €	450 €	210 €	450 €
Kustannuksien sisältö	Siru, passi, rabies-rokotus, ekinokokkoosi-lääkitys, TRACES-toimenpiteet, vitosrokotus, sterilointi/kastrointi, vasta-ainetestit (leishmanioosi, ehrlichioosi, sydänmato), ulko- ja sisäloishäädöt, mahdolliset lääketieteelliset toimenpiteet, lentokulut.	Siru, passi, rabiesrokotus, viitosrokotus, ekinokokkoosilääkitys, TRACES-toimenpiteet, vasta-ainetestit (leishmanioosi, ehrlichioosi, sydänmato, leptospiroosi, babeoosi), sisä- ja ulkoloishäädöt, yli 6 kk:n ikäisen koiran sterilointi/kastrointi. Lentopaikkamaksu, rahalahjoitus yhteistyötarhalle tai – yhdistykselle.	Rajaeläinlääkärin tarkastus (asiapaperit ja siru), madotus, rabies- ja nelosrokotus, siru, passi, koiran tuonti Suomeen sekä aikuisten koirien sterilointi/kastrointi.	Tarvittavat rokotukset, rabiesrokotus, mikrosiru, passi, vasta-ainetestit (leishmanioosi-, sydänmato-, ehrlichioosi- ja babeoosi), sterilointi, madotus, ulkoloishäätö sekä ekinokokkilääkitys
Traces	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Internet-sivut	http://auringonkoirat.com/	http://www.rescuekoirat.com/info.html	http://www.elamakoirille.fi/	www.espanjankatukoirat.com

Taulukko 2. Suomeen ulkomaisia rescuekoiria tuovat yhdistykset.

Yhdistys	Kodittomat Bulgarian koirat ry	Kodittomat Espanjan Koirat ry	Kodittomat Koirat - Homeless Dogs ry	Kyproskoirat ry
Rekisteröity	6.3.2009	27.6.2006	25.4.2007	7.5.2012
Toiminta	Edistää kodittomien koirien hyvinvointia Bulgariassa. Lahjoitukset, kotien etsintä.	Espanjan kodittomien koirien auttaminen. Tiedotus ja valistus, lahjoitukset, kotien etsiminen.	Edistää kodittomien koirien hyvinvointia Venäjällä. Lahjoitukset, kotien etsiminen.	Kodittomien koirien auttaminen Kyproksella, kotien etsiminen, lahjoitukset, kampanjat.
Maa(t), joista yhdistys tuo koiria	Bulgaria	Espanja	Venäjä	Kypros
Koiran hankintakustannukset	400 €	450 €	180 €	350-450 €
Kustannuksiin sisältyy	Siru, passi, rabies- ja viitosrokotus, ekinokokkoosikäsittely, sisä- ja ulkoloishäädöt, vasta-ainetestit (leishmanioosi, sydänmato, babeoosi, ehrlichioosi), lentokulut, mahdolliset lääketieteelliset toimenpiteet.	Siru, passi, rabiesrokotus, kolmoisrokotus, ekinokokkoosikäsittely, vasta-ainetestit (leishmanioosi ja sydänmato), sterilointi/kastrointi, lentokulut.	rabies- ja nelosrokotus, siru, ekinokokkoosilääkitys, ulkoloishäätö, matka Suomeen ja rajaeläinlääkärin tarkastus, mahdollisesti kastrointi/sterilointi.	Passi, siru, rokotukset, sterilointi/kastrointi, madotus, loishäätö, vasta-ainetestit (ehrlichioosi ja leishmanioosi), lentokulut.
TRACES	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Prosessi kesken
Internet-sivut	www.bulgariankoirat.com	www.espanjankoirat.com	www.kodittomat-koirat.com	www.kyproskoirat.com

Taulukko 3. Suomeen ulkomaisia rescuekoiria tuovat yhdistykset.

Yhdistys	Nobody's Dogs	Pelastetaan Koirat ry	Rekku Rescue ry	Viipurin Koirat ry
Rekisteröity	20.12.2011	26.9.2008	26.9.2002	3.11.2006
Toiminta	Kodittomien koirien auttaminen Serbiassa, lahjoitukset, kotien etsiminen.	Auttaa kodittomia koiria, mm. lahjoitukset, eläinten olosuhteiden parantaminen paikan päällä, kotien etsiminen, projektit (mm. steriloinnit).	Kodittomien koirien auttaminen, asenteisiin vaikuttaminen, uusien kotien etsiminen, neuvominen ja auttaminen eläintenpidossa.	Kahden viipurilaisen tarhan avustaminen, lahjoitukset, kotien etsiminen.
Maa(t), joista yhdistys tuo koiria	Serbia	Eesti, Romania	Eesti	Venäjä
Koiran hankinta-kustannukset	340-400 €	100-390 €	100-250 €	220-250 €
Kustannuksiin sisältyy	Siru, passi, rokotukset, verikoe, vasta-ainetestit (rabies), sterilointi, madotus, ulkoloishäätö, verot, lentokulut, tullimaksut, rajaeläinlääkärin tarkastusmaksu.	Eesti: rabies- ja kolmoisrokote, heisimadotus (sis. käsittely ekinokokkia vastaan), ulkoloishäätö, siru, passi. Romania: rabies- ja viitosrokote, heisimadotus x 2 (sis. käsittely ekinokokkoosia vastaan), ulkoloishäätö x 2, siru, passi, mahd. sterilointi/kastrointi, lentokulut.	Passi, siru, sisä- ja ulkoloishäätö, tarvittavat rokotukset.	Siru, rabies- ja kolmoisrokote, ekinokokkimadotus, rajaeläinlääkärintarkastus.
Traces	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Internet-sivut	http://nobodysdogfin.wordpress.com	www.pelastetaankoirat.com	www.rekkurescue.com	www.viipurinkoirat.fi

Liite 4. Ristiintaulukoinnit

Taulukko 1. Ristiintaulukointi, joka kertoo mistä maasta rescuekoiria tuli Suomeen minkäkin verran eri vuosina.

Maa/Tuontivuosi	1990-luku	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Eesti	3		1	5	12	10	17	23	25	20	20	27	1
Espanja	1				2		2	10	30	39	54	33	2
Kreikka										2	1	1	
Kypros									1			2	2
Latvia												1	
Portugali		1					1						
Romania									1	8	9	17	1
Unkari											1	1	
Venäjä							2	11	20	15	12	15	
	4	1	1	5	14	10	22	44	77	84	97	97	6

Taulukko 2. Ristiintaulukointi, joka kertoo kuinka paljon prosenteina rescuekoiria tuli mistäkin maasta eri vuosina.

Maa/Tuontivuosi	1990-luku	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Eesti	75		100	100	86	100	77	52	32	24	21	28	17
Espanja	25				14		9	23	39	46	56	34	33
Kreikka										2	1	1	
Kypros									1			2	33
Latvia												1	
Portugali		100					5						
Romania									1	10	9	18	17
Unkari											1	1	
Venäjä							9	25	26	18	12	15	
%	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(N)	4	1	1	5	14	10	22	44	77	84	97	97	6

Taulukko 3. Ristiintaulukointi, joka kertoo kuinka paljon minkäkin kokoisia (säkäkorkeus) koiria tuli mistäkin maasta.

Tuontimaa/Säkäkorkeus	Pieni < 40 cm	Keskikokoinen 40-55 cm	Suuri > 55 cm	Yhteensä
Eesti	12	59	82	153
Espanja	54	72	41	167
Kreikka		2	2	4
Kypros	5			5
Portugali	1	1		2
Romania	7	20	5	32
Unkari	2			2
Venäjä	4	49	19	72
Latvia			1	1
Yhteensä	85	203	150	

Taulukko 4. Ristiintaulukointi, joka kertoo miten iso osa (%) tietystä maasta tuoduista koirista on minkäkin kokoisia (säkäkorkeus).

Tuontimaa/Säkäkorkeus	Pieni < 40 cm	Keskikokoinen 40-55 cm	Suuri > 55 cm	%	(n)
Eesti	8	39	54	100 %	153
Espanja	32	43	25	100 %	167
Kreikka		50	50	100 %	4
Kypros	100			100 %	5
Portugali	50	50		100 %	2
Romania	22	63	16	100 %	32
Unkari	100			100 %	2
Venäjä	6	68	26	100 %	72
Latvia			100	100 %	1

Taulukko 5. Ristiintaulukointi, joka kertoo miten iso osa (%) minkäkin kokoisista (säkäkorkeus) koirista tuotiin mistäkin maasta.

Tuontimaa/Säkäkorkeus	Pieni < 40 cm	Keskikokoinen 40-55 cm	Suuri > 55 cm
Eesti	14	29	55
Espanja	64	35	27
Kreikka		1	1
Kypros	6		
Portugali	1		
Romania	8	10	3
Unkari	2		
Venäjä	5	24	13
Latvia			1
%	100	100	100
(n)	85	203	150

Taulukko 6. Ristiintaulukointi, joka kertoo kuinka paljon minkäkin kokoisia (paino) koiria Suomeen tuli mistäkin maasta.

Tuontimaa/Paino	Pieni < 10 kg	Keskikokoinen 10-25 kg	Suuret > 25 kg	Yhteensä
Eesti	10	56	91	157
Espanja	56	89	20	165
Kreikka		2	2	4
Kypros	5			5
Portugali		2		2
Romania	5	24	2	31
Unkari	2			2
Venäjä	5	44	26	75
Latvia			1	1
Yhteensä	83	217	142	

Taulukko 7. Ristiintaulukointi, joka kertoo miten iso osa (%) tietystä maasta tuoduista koirista on minkäkin kokoisia (paino).

Tuontimaa/Paino	Pieni < 10 kg	Keskikokoinen 10-25 kg	Suuret > 25 kg	%	(n)
Eesti	6	36	58	100	157
Espanja	34	54	12	100	165
Kreikka		50	50	100	4
Kypros	100			100	5
Portugali		100		100	2
Romania	16	77	6	100	31
Unkari	100			100	2
Venäjä	10	59	35	100	75
Latvia			100	100	1

Taulukko 8. Ristiintaulukointi, joka kertoo miten iso osa (%) minkäkin kokoisista (paino) koirista tuotiin mistäkin maasta.

Tuontimaa/Paino	Pieni < 10 kg	Keskikokoinen 10-25 kg	Suuret > 25 kg
Eesti	12	26	64
Espanja	67	41	14
Kreikka		1	1
Kypros	6		
Portugali		1	
Romania	6	11	1
Unkari	2		
Venäjä	6	20	18
Latvia			1
%	100	100	100
(n)	83	217	142

Taulukko 9. Ristiintaulukointi, mitä tietoja ja kuinka monen koiran osalta omistajat saivat miltäkin yhdistykseltä.

Yhdistys/Koirasta saadut tiedot	näkeminen	kuvia	video	tutustuminen	luonne	ulkonäkö	terveys	muuta
Espanjan katukoirat ry	0	5	1	0	3	3	3	1
Espanjan kulkukoirat ry	2	38	12	1	35	21	27	6
Hundhjälpens (SWE)	1	1	1	1	1	1	1	0
Kodittomat Espanjan koirat ry	15	108	19	16	110	80	102	13
Kodittomat Koirat ry	0	7	1	0	7	5	7	1
Kodittomien koirien ystävät ry	6	27	13	6	30	23	28	6
Koirapakolaiset	0	1	0	0	1	1	1	0
Noeallatohon				2				
P.A.D.	0	1	0	0	0	1	1	0
Pelastetaan Koirat ry	22	87	6	24	75	60	49	8
Pets	0	6	0	1	5	4	5	0
Rekku rescue	20	42	4	16	40	35	31	7
Sobatska	1	1	0	1	1	1	1	0
Viipurin koirat	5	56	2	4	41	30	32	9

Taulukko 10. Ristiintaulukointi, miten isosta osasta (%) kunkin yhdistyksen tuomia koiria omistajat saivat mitäkin tietoja. n = vastausten määrä kutakin yhdistystä koskien. Suluissa yhdistyksen tuoma todellinen koiramäärä tässä tutkimuksessa.

Yhdistys/Koirasta saadut tiedot	näkeminen	kuvia	video	tutustuminen	luonne	ulkonäkö	terveys	muuta	n
Espanjan katukoirat ry		100 %	20 %		60 %	60 %	60 %	20 %	5 (5)
Espanjan kulkukoirat ry	5 %	100 %	32 %	3 %	92 %	55 %	71 %	16 %	38 (39)
Hundhjälpén (SWE)	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %		1 (2)
Kodittomat Espanjan koirat ry	12 %	89 %	16 %	13 %	90 %	66 %	84 %	5 %	122 (123)
Kodittomat Koirat ry		100 %	14 %		100 %	71 %	100 %	14 %	7 (7)
Kodittomien koirien ystävät ry	20 %	90 %	43 %	20 %	100 %	77 %	93 %		30 (32)
Koirapakolaiset		100 %			100 %	100 %	100 %		1 (1)
Noeallatohon				100 %					2 (2)
P.A.D.		100 %				100 %	100 %		1 (1)
Pelastetaan Koirat ry	22 %	89 %	6 %	24 %	77 %	61 %	50 %	8 %	98 (100)
Pets		100 %		17 %	83 %	67 %	83 %		6 (6)
Rekku rescue	42 %	88 %	73 %	33 %	83 %	73 %	65 %	15 %	48 (48)
Sobatska	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		1 (1)
Viipurin koirat	8 %	92 %	3 %	7 %	67 %	49 %	52 %	15 %	61 (61)

Taulukko 11. Ristiintaulukointi, jossa näkyy kuinka monta mainintaa mistäkin maasta tuodut koirat saivat eri luonneominaisuuksista.

Luonne/Tuontimaa	Eesti	Espanja	Kreikka	Kypros	Latvia	Portugali	Romania	Unkari	Venäjä
vilkas	48	45	2	2			5	1	24
rauhallinen	94	104	2	3		1	16	1	30
leikkisä	64	73	3	2	1		10	1	32
rohkea	58	63	1	1			4		16
ihmisarka	49	53	2	1		2	19		41
ääniarka	32	30	2	2			13		26
koira-arka	22	21		3	1		5		31
ihmisystävällinen	110	122	4	4	1		19	1	40
ihmisaggressiivinen	7	1					1		3
koiraystävällinen	86	111	4	2			19	1	35
koira-aggressiivinen	20	5					1		6
hiljainen	73	88	1	4		2	17		36
haukkuva	20	22					2	1	9
aktiivinen	57	75	2	3		1	9	1	25
passiivinen	28	29					5		13
miellyttämishaluinen	66	87	2	1	1	1	13		31
itsepäinen	34	34		1			4		19

Taulukko 12. Ristiintaulukointi, josta näkyy kuinka monta prosenttia kustakin maasta tuoduista koirista sai maininnan mistäkin luonneominaisuudesta.

Luonne/Tuontimaa	Eesti	Espanja	Kreikka	Kypros	Latvia	Portugali	Romania	Unkari	Venäjä
vilkas	29 %	26 %	50 %	40 %			14 %	50 %	29 %
rauhallinen	57 %	60 %	50 %	60 %		50 %	44 %	50 %	36 %
leikkisä	39 %	42 %	75 %	40 %	100 %		28 %	50 %	39 %
rohkea	35 %	36 %	25 %	20 %			11 %		19 %
ihmisarka	30 %	31 %	50 %	20 %		100 %	53 %		49 %
ääniarka	20 %	17 %	50 %	40 %			36 %		31 %
koira-arka	13 %	12 %		60 %	100 %		14 %		37 %
ihmisystävällinen	67 %	71 %	100 %	80 %	100 %		53 %	50 %	48 %
ihmisaggressiivinen	4 %	1 %					3 %		4 %
koiraystävällinen	52 %	64 %	100 %	40 %			53 %	50 %	42 %
koira-aggressiivinen	12 %	3 %					3 %		7 %
hiljainen	45 %	51 %	25 %	80 %		100 %	47 %		43 %
haukkuva	12 %	13 %					6	50 %	11 %
aktiivinen	35 %	43 %	50 %	60 %		50 %	25 %	50 %	30 %
passiivinen	17 %	17 %					14 %		16 %
miellyttämishaluinen	40 %	50 %	50 %	20 %	100 %	50 %	36 %		37 %
itsepäinen	21 %	20 %		20 %			11 %		23 %
(n)	164	173	4	5	1	2	36	2	83

Liite 5. Khiin neliöt

$$\chi^2 = \sum \frac{(f_0 - f_e)^2}{f_e}$$

Taulukko 1. Maa/tuontivuosi.

Havaitut frekvenssit									
Maa/tuontivuosi	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Yhteensä
Eesti	12	10	17	23	25	20	20	27	154
Espanja	2	0	2	10	30	39	54	33	170
Romania	0	0	0	0	1	8	9	17	35
Venäjä	0	0	2	11	20	15	12	15	75
Yhteensä	14	10	21	44	76	82	95	92	434

Odotetut frekvenssit									
Maa/tuontivuosi	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Yhteensä
Eesti	5,0	3,5	7,5	15,6	27,0	29,1	33,7	32,6	154
Espanja	5,5	3,9	8,2	17,2	29,8	32,1	37,2	36,0	170
Romania	1,1	0,8	1,7	3,5	6,1	6,6	7,7	7,4	35
Venäjä	2,4	1,7	3,6	7,6	13,1	14,2	16,4	15,9	75
Yhteensä	14	10	21	44	76	82	95	92	434

X ² = 105,78
df= 21
p= < 0,001

Alle viiden (5) suuruisia odotettuja frekvenssejä

28,1 %

Pienin odotettu frekvenssi

0,8

Taulukko 2. Tuontimaa/koiran koko säkäkorkeuden ja painon mukaan jaoteltuna.

Havaitut frekvenssit				
Maa/säkäkorkeus	pieni < 40 cm	keskikokoinen 40-55 cm	suuri > 55 cm	Yhtensä
Eesti	12	59	82	153
Espanja	54	72	41	167
Romania	7	20	5	32
Venäjä	4	49	19	72
Yhteensä	77	200	147	424

Odotetut frekvenssit				
	pieni < 40 cm	keskikokoinen 40-55 cm	suuri > 55 cm	Yhtensä
Eesti	27,8	72,2	53,0	153
Espanja	30,3	78,8	57,9	167
Romania	5,8	15,1	11,1	32
Venäjä	13,1	34,0	25,0	72
Yhteensä	77	200	147	424

$X^2 = 70,74$
df = 6
p = < 0,001

Alle viiden (5) suuruisia odotettuja frekvenssejä
Pienin odotettu frekvenssi

Havaitut frekvenssit				
Tuontimaa/paino	pieni < 10 kg	keskikokoinen 10-25 kg	suuri > 25 kg	Yhtensä
Eesti	10	56	91	157
Espanja	56	89	20	165
Romania	5	24	2	31
Venäjä	5	44	26	75
Yhteensä	76	213	139	428

Odotetut frekvenssit				
	pieni < 10 kg	keskikokoinen 10-25 kg	suuri > 25 kg	Yhtensä
Eesti	27,9	78,1	51,0	157
Espanja	29,3	82,1	53,6	165
Romania	5,5	15,4	10,1	31
Venäjä	13,3	37,3	24,4	75
Yhteensä	76	213	139	428

$X^2 = 112,87$
df = 6
p = < 0,001

0,0 % Alle viiden (5) suuruisia odotettuja frekvenssejä
5,8 Pienin odotettu frekvenssi

0,0 %
5,5

Taulukko 3. Koirien luonteet tuontimaittain.

Havaitut frekvenssit

Luonne/Tuontimaa	Eesti	Espanja	Romania	Venäjä	yhteensä
vilkas	48	45	5	24	122
rauhallinen	94	104	16	30	244
leikkisä	64	73	10	32	179
rohkea	58	63	4	16	141
ihmisarkea	49	53	19	41	162
ääniarkea	32	30	13	26	101
koira-arkea	22	21	5	31	79
ihmisystävällinen	110	122	19	40	291
ihmisaggressiivinen	7	1	1	3	12
koiraystävällinen	86	111	19	35	251
koira-aggressiivinen	20	5	1	6	32
hiljainen	73	88	17	36	214
haukkuva	20	22	2	9	53
aktiivinen	57	75	9	25	166
passiivinen	28	29	5	13	75
miellyttämishaluinen	66	87	13	31	197
itsepäinen	34	34	4	19	91
yhteensä	868	963	162	417	2410

Odotetut frekvenssit

Luonne/Tuontimaa	Eesti	Espanja	Romania	Venäjä	yhteensä
vilkas	43,9	48,7	8,2	21,1	122
rauhallinen	87,9	97,5	16,4	42,2	244
leikkisä	64,5	71,5	12,0	31,0	179
rohkea	50,8	56,3	9,5	24,4	141
ihmisarkea	58,3	64,7	10,9	28,0	162
ääniarkea	36,4	40,4	6,8	17,5	101
koira-arkea	28,5	31,6	5,3	13,7	79
ihmisystävällinen	104,8	116,3	19,6	50,4	291
ihmisaggressiivinen	4,3	4,8	0,8	2,1	12
koiraystävällinen	90,4	100,3	16,9	43,4	251
koira-aggressiivinen	11,5	12,8	2,2	5,5	32
hiljainen	77,1	85,5	14,4	37,0	214
haukkuva	19,1	21,2	3,6	9,2	53
aktiivinen	59,8	66,3	11,2	28,7	166
passiivinen	27,0	30,0	5,0	13,0	75
miellyttämishaluinen	70,9	78,7	13,2	34,1	197
itsepäinen	32,8	36,4	6,1	15,7	91
yhteensä	868	963	162	417	2410

$\chi^2 = 100,26$
df = 48
p = < 0,001

Alle viiden (5) suuruisia odotettuja frekvenssejä

8,8 %

Pienin odotettu frekvenssi

0,8

Taulukko 4. Koirasta saadut tiedot yhdistyksittäin.

Havaitut frekvenssit

Yhdistys/koirasta saadut tiedot	näkeminen	kuvia	video	tutustuminen	luonne	ulkonäkö	terveys	muuta	Yhteensä
Espanjan kulkukoirat ry	2	38	12	1	35	21	27	6	142
Kodittomat Espanjan koirat ry	15	108	19	16	110	80	102	13	463
Kodittomien koirien ystävät ry	6	27	13	6	30	23	28	6	139
Pelastetaan Koirat ry	22	87	6	24	75	60	49	8	331
Rekku rescue	20	42	4	16	40	35	31	7	195
Viipurin koirat	5	56	2	4	41	30	32	9	179
Yhteensä	70	358	56	67	331	249	269	49	1449

Odotetut frekvenssit

Yhdistys/koirasta saadut tiedot	näkeminen	kuvia	video	tutustuminen	luonne	ulkonäkö	terveys	muuta	Yhteensä
Espanjan kulkukoirat ry	6,9	35,1	5,5	6,6	32,4	24,4	26,4	4,8	142
Kodittomat Espanjan koirat ry	22,4	114,4	17,9	21,4	105,8	79,6	86,0	15,7	463
Kodittomien koirien ystävät ry	6,7	34,3	5,4	6,4	31,8	23,9	25,8	4,7	139
Pelastetaan Koirat ry	16,0	81,8	12,8	15,3	75,6	56,9	61,4	11,2	331
Rekku rescue	9,4	48,2	7,5	9,0	44,5	33,5	36,2	6,6	195
Viipurin koirat	8,6	44,2	6,9	8,3	40,9	30,8	33,2	6,1	179
Yhteensä	70	358	56	67	331	249	269	49	1449

$\chi^2 =$	85,81
df =	35
p =	< 0,001

Alle viiden (5) suuruisia odotettuja frekvenssejä 4,2 %
 Pienin odotettu frekvenssi 4,7